

ΑΡΧΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Ετήσια Έκθεση 2010

Επιστημονική επεξεργασία κειμένων:

Άριστος Τσιάρτας - Γιώργος Κακότας - Κάλια Καμπανελά

Αρχή κατά των Διακρίσεων

Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων:

Γιώργος Κακότας - Ελισάβετ Χρίστου

Αρχή κατά των Διακρίσεων

Γλωσσική επιμέλεια:

Άντρη Κούλλη

Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Εκδότης:

Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Γ.Τ.Π. 277/2011-750

ISSN: 1986-3004

Σχεδιασμός:

Σπύρος Τσιώρης

Εκτύπωση:

R.P.M. Lithographica Ltd

Αρχή κατά των Διακρίσεων
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως

Era House, Διαγόρου 2

1097 Λευκωσία

Τηλέφωνο: (+357) 22405500

Τηλεομοιότυπο: (+357) 22672881

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: anti-discrimination@ombudsman.gov.cy

Ιστοσελίδα: www.no-discrimination.gov.cy

Φυλετική. Υπήκοοτητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπήκοοτητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπήκοοτητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.

Αρχή κατά των Διακρίσεων

Ετήσια Έκθεση 2010

Υ Π, Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Χρώμα. Αναπηρία. Φυλετική.
Υπήκοοτητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπήκοοτητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Γενοκτονία. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Φυλετική. Υπηκοότητα.
Θρησκεία. Γενοκτονία. Φύλο.
Χρώμα. Θρησκεία. Γενοκτονία.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φύλο. Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Γενοκτονία. Φύλο.
Χρώμα. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Γενοκτονία. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα.
Χρώμα. Θρησκεία. Γενοκτονία.

Περίεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα Επιτρόπου Διοικήσεως	7
Αρμοδιότητες της Αρχής κατά των Διακρίσεων	11
Δράσεις της Αρχής κατά των Διακρίσεων κατά το 2010	15
1. Διερεύνηση ατομικών καταγγελιών και υποβολή Εκθέσεων	15
2. Διαμεσολαβητική δράση	16
3. Εκστρατεία Ευαισθητοποίησης της Κοινής Γνώμης για Θέματα Διακρίσεων κατά το 2010, με χρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Progress» της Ευρωπαϊκής Ένωσης	17
4. Κατασκευή ιστοσελίδας που παρέχει πληροφορίες ειδικά για τις αρμοδιότητες και τις δράσεις της Αρχής	18
5. Ενέργειες με σκοπό την ενημέρωση και την παροχή πληροφοριών για θέματα διακρίσεων	19
6. Συμμετοχή στην Εθνική Ομάδα Εργασίας κατά των Διακρίσεων	22
7. Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο EQUINET	22
8. Συμμετοχή σε ευρωπαϊκά Συνέδρια/Σεμινάρια	22
9. Συμμετοχή στην Ειδική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για την ένταξη των μεταναστών	23
10. Στελέχωση της Αρχής	24
Στατιστική Ανάλυση	27
Συνοπτική Παρουσίαση Διαμεσολαβητικών Δράσεων	35
Συνοπτική Παρουσίαση Εκθέσεων	41
Παράρτημα	77

Εισαγωγικό Σημείωμα Επιτρόπου Διοικήσεως

Φυλετική. Υπηκοότητα.
Χρώμα. Θρησκεία.
Γένεση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία.

Εισαγωγικό Σημείωμα Επιτρόπου Διοικήσεως

Η υποβολή της ετήσιας έκθεσης της Αρχής κατά των Διακρίσεων για το 2010 συμπίπτει με την έντονη συζήτηση που διεξάγεται στην Κύπρο για το φαινόμενο της μετανάστευσης και την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Οι πρωτοφανείς διαστάσεις και τα χαρακτηριστικά του φορτισμένου διαλόγου που αναπτύσσεται επιβάλλουν επαναπροσδιορισμό της στάσης μας απέναντι στο φαινόμενο της μετανάστευσης.

Είκοσι χρόνια μετά την έναρξη του μεταναστευτικού φαινομένου απαιτείται μια νέα προσέγγιση. Στις σημερινές παγκόσμιες συνθήκες η απάντηση στο ζήτημα της μετανάστευσης δεν μπορεί να είναι η αποκλειστική οχύρωση πίσω από πρακτικές αποτροπής έλευσης μεταναστών, η ελλειμματική κατοχύρωση δικαιωμάτων, ο έλεγχος των συνόρων και η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.

Η νέα κοινωνική πραγματικότητα της έλευσης και παραμονής των μεταναστών, οι οποίοι ζουν, προσφέρουν και δημιουργούν στην Κύπρο, θέτει ενώπιόν μας μια πρόκληση, μια ευκαιρία και μια ιστορική δυνατότητα για να ανταποκριθεί η κοινωνία με αυτοπεποίθηση στις προκλήσεις ενός κόσμου που ολοένα αλλάζει.

Παρά το ότι η μετανάστευση είχε ευεργετικά αποτελέσματα στην οικονομία του τόπου και εμπλούτισε τον πολιτισμό μας με νέα δημιουργικά στοιχεία, η σχέση της κοινωνίας μας με τους μετανάστες ήταν και εξακολουθεί να παραμένει αμφίσημη, αφού έχουν διαμορφωθεί κυρίως αρνητικές παρά θετικές εικόνες και συμπεριφορές.

Αυτό που αναδεικνύεται μέσα από τα πεπραγμένα της Αρχής κατά των Διακρίσεων για το 2010 είναι ότι στις μέρες μας ο ρατσισμός, η μισαλλοδοξία και οι διακρίσεις πλήττουν όχι μόνο τους μετανάστες αλλά και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού καθώς και επιμέρους εκφάνσεις ετερότητας. Σε συνθήκες μάλιστα οικονομικής κρίσης, τα φαινόμενα του ρατσισμού και των διακρίσεων έχουν κοινά γενεσιουργά αίτια- τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την εκμετάλλευση και την απαξίωση ή την ελλειμματική κατοχύρωση και σεβασμό των δικαιωμάτων.

Σε αυτές τις συνθήκες είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η πρόκληση αντιμετώπισης του ρατσισμού και των διακρίσεων είναι ένα πεδίο όπου κρίνονται οι αξίες της κοινωνίας μας. Είναι προπαντός ένα πεδίο συλλογικής δράσης και κοινής προσπάθειας. Απέναντι στα φαινόμενα ρατσισμού και διακρίσεων πρέπει να αντιτάξουμε τις αξίες του ανθρωπισμού και τις αρχές της αλληλεγγύης. Κυρίως, όμως, θα πρέπει να πείσουμε τους πολίτες για την αναγκαιότητα διατήρησης μιας ανοικτής, δημοκρατικής και αλληλέγγυας κοινωνίας.

Ελίζα Σαββίδου
Επίτροπος Διοικήσεως

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.

Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.
Υπηκοότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.

Αρμοδιότητες της Αρχής κατά των Διακρίσεων

Πέρασε ήδη η πρώτη περίοδος λειτουργίας της Αρχής κατά των Διακρίσεων κατά την οποία εμπεδώθηκαν οι νέες θεσμικές ρυθμίσεις και δυνατότητες για πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων.

Το βασικό πεδίο δράσης της Αρχής, όπως αυτό οριοθετείται από την ευρωπαϊκή και την εγχώρια νομοθεσία, είναι η καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλής, κοινότητας, γλώσσας, χρώματος, ηλικίας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής.

Το πεδίο αυτό, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, εκτείνεται και καλύπτει τους τομείς της κοινωνικής προστασίας, κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνικών παροχών, υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης, συμμετοχής σε σωματεία και επαγγελματικές οργανώσεις και πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης.

Η κύρια θεσμική αρμοδιότητα και ενασχόληση της Αρχής είναι η διερεύνηση ατομικών καταγγελιών και η παροχή ανεξάρτητης συνδρομής στα θύματα των διακρίσεων. Πέραν από την αρμοδιότητα αυτή, όμως, υπάρχουν και άλλες, θεσμικά κατοχυρωμένες δυνατότητες δράσης που εκτείνονται σ' ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, προληπτικού, ενημερωτικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα, κυριότερες από τις οποίες είναι-

- Η ανάπτυξη δράσης για προαγωγή των αρχών της ίσης μεταχείρισης όλων των προσώπων και η παροχή ίσων ευκαιριών ανεξαρτήτως φυλετικής, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, κοινότητας, γλώσσας, ηλικίας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, χρώματος, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων.
- Η λήψη μέτρων για την πρακτική εφαρμογή των νομοθετικών προνοιών που διέπουν ή απαγορεύουν μεταχείριση που συνιστά απαγορευμένη διάκριση στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.
- Η επιβολή μέτρων κυρωτικού χαρακτήρα.
- Η σύνταξη Κωδίκων Πρακτικής.
- Η διεξαγωγή ερευνών και στατιστικών μελετών για θέματα διακρίσεων.
- Η εξέταση θεμάτων αναφορικά με τις διακρίσεις είτε αυτεπάγγελα είτε μετά από αίτημα προσώπων ή οργανώσεων.
- Ο συντονισμός δράσης των κρατικών αρχών και η γενικότερη ευαισθητοποίηση της διοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών για τα θέματα των διακρίσεων.

Στην παρούσα έκθεση επιχειρείται ένας γενικός απολογισμός της δράσης της Αρχής για το 2010. Κατά τον προηγούμενο χρόνο υποβλήθηκε και εξετάστηκε από την Αρχή ένας πολύ μεγάλος αριθμός ατομικών καταγγελιών, ενώ διευρύνθηκαν οι γενικότερες παρεμβάσεις και δραστηριότητές της στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της για ανάληψη προληπτικής, διαμεσολαβητικής και εκπαιδευτικής δράσης για καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων.

Φυλετική. Υπηκοότητα.
Χρόνια. Θρησκεία.
Γέννηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία.

Αυτό που διαφαίνεται από τη δράση της Αρχής κατά το 2010 είναι ότι τα προβλήματα ρατσισμού και διακρίσεων δεν απασχολούν μόνο τον μεταναστευτικό πληθυσμό αλλά αφορούν εξίσου και με την ίδια ένταση τους Ευρωπαίους πολίτες στα πλαίσια της αρχής της ελεύθερης διακίνησης τους αλλά και όλους τους Κύπριους πολίτες- Ελληνοκύπριους, Τουρκοκύπριους, Αρμένιους, Μαρωνίτες και Λατίνους. Αφορούν, επίσης, άτομα με διαφορετική εθνική ή εθνοτική καταγωγή, άτομα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό, άτομα που υφίστανται διακρίσεις λόγω ηλικίας ή αναπηρίας αλλά και επιμέρους ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Η κατάσταση αυτή απεικονίζεται στην παρούσα έκθεση της Αρχής. Αποτελεί, μάλιστα, σαφή ένδειξη ότι η κυπριακή κοινωνία χαρακτηρίζεται πλέον από μια διευρυμένη πολιτιστική ποικιλία, από παραδοσιακές και νέες μορφές ετερότητας που χρήζουν σεβασμού, νομικής αντιμετώπισης και αποτελεσματικής προστασίας.

Δυστυχώς, τον τελευταίο καιρό οι εκδηλώσεις βίαιων φαινομένων και περιστατικών ρατσισμού έχουν πάρει ανησυχητικές διαστάσεις, δοκιμάζοντας σε καθημερινή βάση τις αρχές του δημοκρατικού μας πολιτισμού. Τα ζητήματα αυτά αντιμετωπίζονται με συνεπή και αποτελεσματική αντιρατσιστική δράση που θα εξασφαλίσουν τις συνθήκες εξάλειψης των διακρίσεων. Κυρίως, όμως, αντιμετωπίζονται με νηφαλιότητα και διάλογο και όχι με ακρότητες, αφού έτσι δημιουργούνται συνθήκες έξαρσης ρατσιστικών και ξενοφοβικών περιστατικών που υποσκάπτουν ανεπανόρθωτα την κοινωνική συνοχή.

Άριστος Τσιάρτας
Προϊστάμενος Αρχής κατά των Διακρίσεων

Δράσεις της Αρχής κατά των Διακρίσεων
κατά το 2010

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.

Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.
Υπηκοότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.

Δράσεις της Αρχής κατά των Διακρίσεων κατά το 2010

1. Διερεύνηση ατομικών καταγγελιών και υποβολή Εκθέσεων

Στο επίκεντρο της δράσης της Αρχής ήταν, και για το 2010, η διερεύνηση ατομικών καταγγελιών με αντικείμενο τον ρατσισμό και τις διακρίσεις και η παροχή ανεξάρτητης αρωγής στα θύματα διακρίσεων.

Από την εγκαθίδρυσή της την 1η Μαΐου, 2004 μέχρι το τέλος του 2010, η Αρχή έλαβε συνολικά 1.014 καταγγελίες. Το 2010 ο αριθμός των καταγγελιών ανήλθε στις 158, η μεγάλη πλειοψηφία των οποίων αφορούσαν θεματικά σε διακρίσεις στη βάση της φυλετικής, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής ενός προσώπου.

Κατά το 2010 διεκπεραιώθηκε η διερεύνηση 154 ατομικών καταγγελιών. Για 25 από τις καταγγελίες αυτές, οι οποίες αφορούσαν γενικότερα θέματα ρατσισμού και διακρίσεων από τα οποία επηρεάζονταν ευρύτερες ομάδες προσώπων, υποβλήθηκαν 16 συνολικά εκθέσεις με συγκεκριμένες εισηγήσεις και συστάσεις για αντιμετώπιση, σε γενικότερο επίπεδο, φαινομένων διακρίσεων. Επιπρόσθετα, η Αρχή υπέβαλε Έκθεση, με συστάσεις και εισηγήσεις, και για ένα θέμα το οποίο εξέτασε αυτεπάγγελα.

Συγκεκριμένα, έγιναν εκθέσεις σε σχέση με τα ακόλουθα θέματα:

1. Τις επιχειρήσεις της Αστυνομίας για έλεγχο, σύλληψη, κράτηση και απέλαση μεταναστών με συνοπτικές διαδικασίες.
2. Την πρόσβαση των άτυπων μεταναστών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας.
3. Τη στήριξη της εκπαίδευσης των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων μαθητών που φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία μέσης εκπαίδευσης.
4. Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις μεταβιβάσεις περιουσιών από και προς Τουρκοκύπριους που διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές.
5. Την έκδοση διατάγματος κράτησης και απέλασης υπηκόου χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φορέα του ιού HIV.
6. Το ύψος των κοινοτικών τελών και φόρων που επιβάλλονται σε Ευρωπαίους πολίτες που κατοικούν σε κοινότητες της Κύπρου.
7. Τη νομική κατοχύρωση των σχέσεων των ομόφυλων ζευγαριών.
8. Την άνιση μεταχείριση γυναικών κρατουμένων στα ζητήματα ένταξής τους στην Ανοικτή Φυλακή και στο Κέντρο Εξωιδρυματικής Απασχόλησης.
9. Τον χειρισμό που έτυχε από το Τμήμα Φυλακών παράπονο που υπέβαλε αλλοδαπός υπόδικος για (κατ' ισχυρισμό) κακομεταχείρισή του από δεσμοφύλακα, λόγω των θρησκευτικών του πεποιθήσεων.

10. Την ύπαρξη κατώτατου ορίου ηλικίας για διορισμό στη θέση Πιστοποιούντος Υπαλλήλου.
11. Το ηλικιακό κριτήριο που υπάρχει στο Σχέδιο Επιχορήγησης Υπογόνιμων Ζευγαριών για Εξωσωματική Γονιμοποίηση.
12. Τη διακριτική μεταχείριση λόγω ηλικίας, ως αποτέλεσμα της απόρριψης αιτημάτων παροχής οικονομικής αρωγής για κάλυψη εξόδων επέμβασης για ρομποτική ριζική προστατεκτομή στο εξωτερικό.
13. Την εξαίρεση, από το δικαίωμα λήψης Δημοσίου Βοηθήματος, Κυπρίων πολιτών που εργάζονται σε διπλωματικές αποστολές της Κύπρου στο εξωτερικό.
14. Την αντιμετώπιση της φυγοστρατίας με την υποχρέωση έκτισης εναλλακτικής θητείας και τις επιπτώσεις του μέτρου αυτού σε άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας.
15. Την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης κατά τη διαδικασία εισδοχής φοιτητών στις φοιτητικές εστίες του Πανεπιστημίου Κύπρου.
16. Τη διαδικασία απαλλαγής από το μάθημα των Θρησκευτικών στα σχολεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης.
17. Τη μη δυνατότητα μαθήτριας με παραπληγία να συμμετάσχει στη φιλανθρωπική πτήση «Χαράς και Ζωής» (αυτεπάγγελτη έρευνα).

Όλες οι εκθέσεις της Αρχής κατά των Διακρίσεων που υποβλήθηκαν κατά το 2010 παρουσιάζονται συνοπτικά στο τελευταίο μέρος της Ετήσιας Έκθεσης.

2. Διαμεσολαβητική δράση

Συνεχίζοντας την πρακτική των προηγούμενων χρόνων και στη βάση των θεσμικών της δυνατοτήτων, η Αρχή ανέπτυξε και κατά το έτος 2010 έντονη διαμεσολαβητική δραστηριότητα. Τούτο συνέβη σε περιπτώσεις που η Αρχή διαπίστωσε εκ πρώτης όψεως τη βασιμότητα της καταγγελίας και μεσολάβησε - γραπτώς ή/και προφορικώς - προς την εμπλεκόμενη δημόσια Αρχή και πέτυχε τη διευθέτηση εκκρεμοτήτων ή/και την ικανοποίηση συγκεκριμένων αιτημάτων των καταγγελλόντων.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις στις οποίες υπήρξε διαμεσολάβηση/παρέμβαση της Αρχής με θετική κατάληξη, παρουσιάζονται συνοπτικά στο προτελευταίο μέρος της Ετήσιας Έκθεσης.

3. Εκστρατεία Ευαισθητοποίησης της Κοινής Γνώμης για Θέματα Διακρίσεων κατά το 2010, με χρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Progress» της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Επίτροπος Διοικήσεως, μέσα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του ως Αρχή κατά των Διακρίσεων και Αρχή Ισότητας στην απασχόληση και στην εργασία, εξασφάλισε χρηματοδότηση - μέσω του κοινοτικού προγράμματος «PROGRESS» - από τη “Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών” της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για τη διοργάνωση, κατά τη διάρκεια του έτους 2010, εκδηλώσεων/δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

Στα πλαίσια αυτά έγιναν οι ακόλουθες εκδηλώσεις:

- i. **Εκστρατεία στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ), με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης στην Κύπρο για θέματα διακρίσεων.** Η εκστρατεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης περιελάμβανε τηλεοπτικά, ραδιοφωνικά και έντυπα μηνύματα, τα οποία παρουσιάστηκαν στα ΜΜΕ κατά τον Ιούνιο και Ιούλιο του 2010. Τα μηνύματα προώθησαν τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, καταδεικνύοντας ότι ο έρωτας, ο θάνατος, η χαρά, ο πόνος, η αγάπη, ο χρόνος, δεν κάνουν διακρίσεις, αφού επιδρούν ανεξαιρέτως σε όλους τους ανθρώπους, και καταλήγοντας στο δυνατό κεντρικό μήνυμα: “Εσύ ποιος είσαι για να κάνεις διακρίσεις;”. Τα μηνύματα μπορεί κάποιος να τα παρακολουθήσει/ακούσει/δει στην ακόλουθη διαδικτυακή διεύθυνση <http://www.no-discrimination.ombudsman.gov.cy/diafimistiki-ekstratia-eisagogi>
- ii. **Έκδοση Κατευθυντήριων Αρχών των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας ΜΜΕ κατά του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων.** Στην Έκδοση, πέραν από την κωδικοποίηση γενικών αρχών και εισηγήσεων για τη θετική συμβολή των ΜΜΕ στην αντιμετώπιση φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας, παρατίθεται τόσο γενικά όσο και ειδικά σε σχέση με τη λειτουργία των ΜΜΕ, το ευρωπαϊκό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο κατά των διακρίσεων (Οι Κατευθυντήριες Αρχές για τα ΜΜΕ παρατίθενται στο Παράρτημα της Έκθεσης).
- iii. **Έκδοση Κώδικα καλής πρακτικής για τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας στην εργασία και την απασχόληση.** Ο Κώδικας εξηγεί πώς η νομοθεσία προστατεύει τα άτομα με αναπηρία στον εργασιακό χώρο, πληροφορεί τους εργοδότες και τους εργοδοτούμενους για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα τους αντίστοιχα και παραθέτει συγκεκριμένες καλές πρακτικές για εξάλειψη των διακρίσεων.
- iv. **Έκδοση ενημερωτικών έντυπων/τρίπτυχων με πληροφορίες για τις αρμοδιότητες της Αρχής κατά των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας.**
- v. **Παροχή χορηγίας σε Θεατρική Ομάδα για να ανεβάσει θεατρική παράσταση με θέμα σχετικό με τις διακρίσεις.** Το σενάριο αφορούσε μία νεαρή γυναίκα που μετανάστευσε στην Κύπρο για να εργαστεί ως οικιακή βοηθός και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε

από την ξενοφοβική και ρατσιστική στάση των μελών και φίλων της οικογένειας που την εργοδότησε. Συνολικά έγιναν 6 παραστάσεις κατά τον Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2010.

- vi. Χρηματοδότηση του «Ερευνητικού Κέντρου Ισότητας Φύλου» (ΕΚΙΦ) για τη διενέργεια και παρουσίαση έρευνας αναφορικά με το προφίλ των γυναικών μεταναστών στην Κύπρο και τις ανάγκες τους σε επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση. Η παρουσίαση της έρευνας έγινε την 1η Ιουνίου 2010.
- vii. Χρηματοδότηση του «Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου» (MIGS) για τη διοργάνωση στις 21 Ιουνίου 2010 Σεμιναρίου με θέμα: «Η Ενσωμάτωση του Φύλου στις Μεταναστευτικές Πολιτικές και Πρακτικές».
- viii. Κατασκευή ιστοσελίδας που παρέχει πληροφορίες ειδικά για τις αρμοδιότητες της Αρχής κατά των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας.
- ix. Διοργάνωση «Ημερίδας» για θέματα που αφορούν τις θρησκευτικές ομάδες των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων. Η Ημερίδα έγινε στις 11 Οκτωβρίου 2010 και είχε δύο Μέρη. Στο πρώτο μέρος, διεξήχθη Συνέδριο για τα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων με ομιλητές από την Κύπρο και το εξωτερικό, και, στο δεύτερο, καλλιτεχνική/πολιτιστική εκδήλωση από οργανωμένα σύνολα των Θρησκευτικών Ομάδων με στόχο την ανάδειξη του πολιτισμού και της ιστορίας του.
- x. Διοργάνωση, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Εργασίας INEK – ΠΕΟ, σεμιναρίου κατάρτισης συνδικαλιστικών στελεχών στη νομοθεσία κατά των διακρίσεων. Το σεμινάριο έγινε στην Αίθουσα Διαλέξεων της ΠΕΟ στις 29 Σεπτεμβρίου, 2010.
- xi. Χρηματοδότηση του Ινστιτούτου Εργασίας INEK – ΠΕΟ για να:
 - a) αναβαθμίσει την ιστοσελίδα του κατά των διακρίσεων (www.stop-discrimination.gov.cy), και,
 - β) να διενεργήσει έρευνα αναφορικά με την έκταση και τις μορφές των διακρίσεων που επιφυλάσσονται σε μετανάστες που εργάζονται στην ξενοδοχειακή και επισιτιστική βιομηχανία και στην οικιακή εργασία.

4. Κατασκευή ιστοσελίδας που παρέχει πληροφορίες ειδικά για τις αρμοδιότητες και τις δράσεις της Αρχής κατά των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας

Όπως αναφέρθηκε και στην πιο πάνω παράγραφο, η Αρχή κατά των Διακρίσεων και η Αρχή Ισότητας ενέταξαν σε πρόγραμμα δράσεων για την καταπολέμηση των διακρίσεων που διοργάνωσαν κατά το 2010, και το οποίο έλαβε χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την κατασκευή ιστοσελίδας που να παρέχει πληροφορίες ειδικά για τις δύο Αρχές. Η ιστοσελίδα σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε κατά τρόπο που να διευκολύνει την προσβασιμότητα σε αυτή

ατόμων με αναπηρία, σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο WAI/WCAG 2.0 level AA, και φιλοξενείται στον ακόλουθο διαδικτυακό χώρο:

www.no-discrimination.ombudsman.gov.cy

Μέσα από την ιστοσελίδα ο πολίτης μπορεί να ενημερωθεί για το ιστορικό σύστασης των δύο Αρχών, το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, τα σημαντικά τους πορίσματα/εκθέσεις σε καταγγελίες που εξέτασαν, τις δράσεις τους, καθώς και τον τρόπο που τα θύματα διακρίσεων μπορούν να αναζητήσουν βοήθεια και προστασία από τις Αρχές.

Η ιστοσελίδα παρέχει επιπλέον: τη δυνατότητα διαδικτυακής(on-line) επικοινωνίας και υποβολής καταγγελιών, αντίγραφα των Ετήσιων Εκθέσεων των Αρχών και άλλων Εκδόσεων τους, καθώς και συνδέσεις με άλλες ιστοσελίδες που έχουν σχέση με θέματα διακρίσεων.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, παράλληλα με την ενημέρωση του πολίτη, σκοπός και φιλοδοξία αυτής της ιστοσελίδας είναι να λειτουργήσει και ως ανοικτή γραμμή επικοινωνίας με την ευρύτερη κοινωνία, ώστε οι απόψεις, κρίσεις και εισηγήσεις των ενεργών πολιτών για τις δραστηριότητες των Αρχών και την παραπέρα εξέλιξή τους, να ακούγονται και να συνεκτιμούνται.

5. Ενέργειες με σκοπό την ενημέρωση και την παροχή πληροφοριών για θέματα διακρίσεων

Η Αρχή είχε και κατά το 2010 ευρεία δράση προς την κατεύθυνση της ενημέρωσης συγκεκριμένων προσώπων, οργανώσεων ή θεσμών για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων της.

Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ακόλουθες δράσεις:

- **Διοργάνωση εκδήλωσης στις 4 Νοεμβρίου 2010, κατά την οποία παρουσιάστηκαν οι Ετήσιες Εκθέσεις της Αρχής κατά των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας για το έτος 2009.** Την παρουσίαση έκανε ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου, ενώ στην εκδήλωση προσκλήθηκαν και παρευρέθηκαν ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, αρμόδιοι κυβερνητικοί φορείς καθώς και εκπρόσωποι μη κυβερνητικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται σε θέματα διακρίσεων.
- Παρουσίαση εισήγησης της Επιτρόπου Διοικήσεως σε σχέση με το θέμα των Διακρίσεων, στο Παγκύπριο Συνέδριο που διοργάνωσε η Παγκύπρια Σχολή Γονέων στις 16 Ιανουαρίου 2010 στα πλαίσια της συμμετοχής της στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα PROGRESS “Creativity and Innovation against Discrimination” για το έτος 2009-2010.
- Συνάντηση της Επιτρόπου Διοικήσεως στις 16 Φεβρουαρίου 2010 με την Επαρχιακή Επιθεωρήτρια Λευκωσίας μετά από πρόσκληση της Διεύθυνσης Μέσης Εκπαίδευσης για συζήτηση του θέματος της ίσης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων στα σχολεία.

- Συμμετοχή και ομιλία του Προϊστάμενου της Αρχής κ. Άριστου Τσιάρτα με θέμα «Ρατσισμός και κοινωνικές διακρίσεις στην Κύπρο» σε ενδοσχολικό συνέδριο που διοργάνωσε το Απεήτειο Γυμνάσιο Αγρού, στις 26 Φεβρουαρίου 2010 με θέμα «Κοινωνικός Αποκλεισμός και ρατσισμός».
- Συνάντηση της Λειτουργού κας Θέκλας Δημητριάδου με εκπρόσωπο της PICUM (Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants) στις 9 Μαρτίου 2010, με σκοπό τη συζήτηση της θέσης των άτυπων μεταναστών στην Κύπρο, και ειδικότερα της πρόσβασης τους στις υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης.
- Συμμετοχή και Ομιλία της Λειτουργού κας Ζηναΐδας Ονουφρίου σε διήμερο συνέδριο τον Μάρτιο του 2010 με θέμα «Migrant children in the educational system of Cyprus- discrimination, racism and integration» στα πλαίσια διήμερου συνεδρίου με θέμα: «Famine and slavery in developing countries: focusing on children's and women's rights.»
- Συμμετοχή των Λειτουργών της Αρχής κας Ζηναΐδας Ονουφρίου και κας Μελίνας Τριγγίδου στις εργασίες Συνεδρίου που διοργάνωσε η Αστυνομία Κύπρου στις 17 Μαρτίου 2010, στα πλαίσια των δράσεων του έργου «Cyprus Police against Discrimination for Diversity» .
- Συνεισφορά της Αρχής με αποστολή σχετικού σημειώματος τον Απρίλιο του 2010 στον 4^ο γύρο αξιολόγησης της Κύπρου σε θέματα διακρίσεων από εμπειρογνώμονες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI).
- Συμμετοχή και ομιλία της Λειτουργού της Αρχής κας Ζηναΐδας Ονουφρίου στο σεμινάριο με θέμα «Management of Diversity» που διοργάνωσε η Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου στα πλαίσια της συνεργασίας της με την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία στις 19-22 Απριλίου 2010.
- Συμμετοχή και χαιρετισμός του Λειτουργού της Αρχής κ. Γιώργου Κακότα στο συνέδριο με τίτλο «Ο έτερος, ο εταίρος κι εγώ, αντικατοπτρισμοί στην εκπαιδευτική πραγματικότητα του 2010» που διοργανώθηκε από το Λύκειο Κύκκου Α' στις 25 Απριλίου 2010.
- Συμμετοχή και ομιλία του Προϊστάμενου της Αρχής κ. Άριστου Τσιάρτα με θέμα «Η ομοφυλοφιλία και ο κοινωνικός ρατσισμός» στα πλαίσια συνεδρίου που διοργάνωσε η Τεχνική Σχολή Μακαρίου Γ' με θέμα «Ρατσισμός και Βία- δύο πληγές της εκπαίδευσης μας» στις 30 Απριλίου 2010.
- Παρουσία της Λειτουργού της Αρχής κας Ζηναΐδας Ονουφρίου σε σύσκεψη στο Υπουργείο Εσωτερικών στις 4 Μαΐου 2010 υπό την προεδρία του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου με αντικείμενο συζήτησης το νομικό καθεστώς συμβίωσης των ομόφυλων ζευγαριών και τις προεκτάσεις του σε σχέση με ενδεχόμενες νομικές ρυθμίσεις.
- Συμμετοχή και ομιλία του Λειτουργού κ. Γιώργου Κακότα σε συνάντηση της Κυπριακής ομάδας του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά των Ρατσισμού (European Network Against Racism) που έγινε στις 18 Ιουνίου 2010, στα πλαίσια της οποίας

παρουσίασε τις θέσεις της Αρχής σε σχέση με την εφαρμογή θετικών δράσεων για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

- Συνάντηση της Επιτρόπου Διοικήσεως, του Προϊστάμενου της Αρχής κ. Άριστου Τσιάρτα και της Λειτουργού κας Ζηναΐδας Ονουφρίου στις 15 Σεπτεμβρίου 2010 με εμπειρογνώμονες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) κατά τη διάρκεια επίσκεψης τους στην Κύπρο (13-17 Σεπτεμβρίου 2010) και συμμετοχή της Λειτουργού κας Ζηναΐδας Ονουφρίου στο Debriefing meeting στις 17 Σεπτεμβρίου 2010.
- Συμμετοχή και ομιλία της Λειτουργού κας Θέκλας Δημητριάδου σε εκδήλωση γυναικείας οργάνωσης στη Λεμεσό, στις 18 Σεπτεμβρίου 2010, με θέμα τη Γυναικεία Μετανάστευση. Κατά την εκδήλωση αναλύθηκαν οι διάφορες πτυχές της γυναικείας μετανάστευσης, με ειδικότερη αναφορά στη διπλή διάκριση που υπόκεινται οι μετανάστριες, στη βάση της καταγωγής αλλά και του φύλου τους.
- Παρουσία της Λειτουργού κας Κάλιας Καμπανελλά στην Επιτροπή Ίσων Ευκαιριών της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 29 Σεπτεμβρίου, 2010, για τη συζήτηση του θέματος «Η μεταχείριση των γυναικών κρατουμένων στα ζητήματα ένταξης τους στην Ανοικτή Φυλακή και στο Κέντρο Καθοδήγησης και Εξωιδρυματικής Απασχόλησης (ΚΚΕΑ)» στη βάση της σχετικής έκθεσης της Αρχής κατά των Διακρίσεων.
- Συνάντηση της Λειτουργού κας Θέκλας Δημητριάδου με εκπρόσωπο των Γιατρών του Κόσμου, στις 8 Οκτωβρίου 2010, για σκοπούς συζήτησης του θέματος της πρόσβασης των άτυπων μεταναστών στις υπηρεσίες υγείας στην Κύπρο.
- Συμμετοχή της Λειτουργού κας Ζηναΐδας Ονουφρίου στο Εθνικό Εργαστήριο για τις Διακρίσεις που διοργανώθηκε στις 13 Οκτωβρίου 2010 από την Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ) στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος EU Progress.
- Συμμετοχή και ομιλίες/παρουσιάσεις της Λειτουργού της Αρχής κας Κάλιας Καμπανελλά σε μία σειρά σεμιναρίων που διοργανώνονται από το Γραφείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Αστυνομίας από τον Νοέμβριο του 2010 μέχρι και σήμερα στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου, με θέμα «Χειρισμός κρατουμένων με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα».

Πέραν από τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις ή συνεδρίες με θέμα τον ρατσισμό και τις διακρίσεις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Αρχή, σε τακτική μάλιστα βάση, παρέχει και απευθείας πληροφορίες και στοιχεία για τα θέματα αυτά σε πολλούς φορείς που απευθύνονται σ' αυτή, όπως: ερευνητικά κέντρα, δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, ενδιαφερόμενους πολίτες, φοιτητές, καθώς επίσης και διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς. Για την παραχώρηση των πληροφοριών αυτών, συχνά, συμπληρώνονται ερωτηματολόγια και συντάσσονται επιστολές που περιέχουν στατιστικά στοιχεία για τη δράση της Αρχής και πληροφορίες για υποθέσεις που εξετάστηκαν και Εκθέσεις που υποβλήθηκαν.

6. Συμμετοχή στην Εθνική Ομάδα Εργασίας κατά των Διακρίσεων

Λειτουργοί της Αρχής συμμετείχαν και κατά το 2010 σε συνεδρίες και δραστηριότητες της Εθνικής Ομάδας Εργασίας για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων. Στην Ομάδα συμμετέχουν εκπρόσωποι διαφόρων φορέων και οργανώσεων που έχουν σχέση με τις διακρίσεις όπως: μη κυβερνητικές οργανώσεις που εκπροσωπούν ευάλωτες ομάδες, συγκεκριμένες δημόσιες Υπηρεσίες, συντεχνίες, οργανώσεις νεολαίας κ.ά.

Επίσης, η Επίτροπος Διοικήσεως - ανταποκρινόμενη σε πρόσκληση των μελών της Εθνικής Ομάδας Εργασίας - συμμετείχε στην κριτική επιτροπή που αξιολόγησε τις κυπριακές συμμετοχές σε πανευρωπαϊκό Διαγωνισμό Δημοσιογραφίας που προκήρυξε η Ε.Ε για το 2010 με τίτλο «Μαζί κατά των Διακρίσεων», στα πλαίσια της εκστρατείας της «Για τη Διαφορετικότητα. Κατά των Διακρίσεων».

7. Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο EQUINET

Από την ίδρυση της, η Αρχή συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Equinet, ένα δίκτυο σύνδεσης, συνεργασίας και συντονισμού όλων των ανεξάρτητων Αρχών που έχουν αρμοδιότητα την υλοποίηση των ευρωπαϊκών Οδηγιών κατά των διακρίσεων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια αυτά ανταλλάσσονται απόψεις σε ό,τι αφορά στην καλύτερη εφαρμογή των Οδηγιών κατά των διακρίσεων και αποστέλλονται στην τράπεζα πληροφόρησης του δικτύου, πληροφορίες για συγκεκριμένες υποθέσεις/ καταγγελίες και πρακτικές χειρισμού τους. Επίσης, διοργανώνονται εξειδικευμένα εκπαιδευτικά σεμινάρια για το προσωπικό των Αρχών μελών του.

Κατά το 2010, η Αρχή συμμετείχε στην ομάδα εργασίας του Δικτύου Equinet για δυναμική ερμηνεία της ευρωπαϊκής νομοθεσίας κατά των διακρίσεων (Equinet's Working Group on Dynamic Interpretation) και συνέδραμε στη νομική ανάλυση μελέτη περιπτώσεων (Case Studies)

8. Συμμετοχή σε ευρωπαϊκά Συνέδρια/Σεμινάρια

Η Επίτροπος Διοικήσεως και Λειτουργοί της Αρχής συμμετείχαν και κατά το 2010 σε ευρωπαϊκά συνέδρια και σεμινάρια που αφορούσαν στην καταπολέμηση των διακρίσεων. Συγκεκριμένα:

- Η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Προϊστάμενος της Αρχής κ. Άριστος Τσιάρτας παρευρέθηκαν σε Συμπόσιο που διοργάνωσε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Fundamental Rights Agency -FRA) στη Βιέννη στις 7 Μαΐου 2010, με τίτλο: "Strengthening the fundamental rights architecture in the EU - A Symposium on the institutional mechanisms to protect, promote and monitor fundamental rights in the EU"
- Ο Προϊστάμενος της Αρχής κ. Άριστος Τσιάρτας συμμετείχε σε Σεμινάριο που έγινε στη Χάγη στις 18 και 19 Μαρτίου 2010 με τίτλο "Good Practice Exchange Seminar on Public

Policies combating discrimination against and promoting equality for LGBT people”.

- Η Λειτουργός της Αρχής κα Κατερίνα Χαρίτου παρευρέθηκε στην 4η Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ισότητα που έγινε στις Βρυξέλλες στις 15 και 16 Νοεμβρίου 2010 (4th Equality Summit / Equality & Diversity in Employment).

Συμμετοχές σε διεθνή συνέδρια/σεμινάρια, κατά τη διάρκεια του 2010, είχαν η Επίτροπος Διοικήσεως και Λειτουργοί της Αρχής, και στα πλαίσια της ιδιότητας της Αρχής ως μέλους του Δικτύου Equinet. Συγκεκριμένα:

- Η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Προϊστάμενος της Αρχής κ. Άριστος Τσιάρτας παρευρέθηκαν στη 2η Συνάντηση Συνεργασίας και Συντονισμού μεταξύ του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) και των μελών του Equinet, που έγινε στη Βιέννη στις 14 Απριλίου 2010 («2nd Cooperation and Coordination meeting between the FRA and Equinet, the European Network of Equality Bodies»).
- Η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Προϊστάμενος της Αρχής κ. Άριστος Τσιάρτας παρακολούθησαν νομικό σεμινάριο που έγινε στις Βρυξέλλες στις 1 και 2 Ιουλίου 2010 για τους επικεφαλής των αρχών μελών του Δικτύου (Equinet High-level Legal Seminar: Legal developments and concepts in the field of equality and non-discrimination in Europe).
- Η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Προϊστάμενος της Αρχής κ. Άριστος Τσιάρτας συμμετείχαν σε συνάντηση της ομάδας εργασίας του Δικτύου Equinet για δυναμική ερμηνεία της ευρωπαϊκής νομοθεσίας κατά των διακρίσεων (Working Group on Dynamic Interpretation) που έγινε στην Αθήνα στις 21 Σεπτεμβρίου 2010.
- Η Λειτουργός της Αρχής κα Θέκλα Δημητριάδου έλαβε μέρος σε συνάντηση των μελών του Δικτύου Equinet με εκπροσώπους της εκστρατείας της Ε.Ε. «Για τη Διαφορετικότητα. Κατά των Διακρίσεων», η οποία έγινε στις 25 Φεβρουαρίου, 2010.
- Τέλος, η Λειτουργός της Αρχής κα Κατερίνα Χαρίτου έλαβε μέρος στην Ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών του Δικτύου που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 16 και 17 Νοεμβρίου 2010.

9. Συμμετοχή στην Ειδική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για την ένταξη των μεταναστών

Μετά την υποβολή, το 2009, υπομνήματος για τη διαμόρφωση πολιτικής ένταξης των μεταναστών, η Αρχή κατά των Διακρίσεων συμμετείχε ενεργά με την παρουσία της στην ετοιμασία του εθνικού σχεδίου δράσης. Στην επιτροπή εμπειρογνομόνων συμμετείχαν εκτός από το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως, εκπρόσωποι του Υπουργείου Υγείας, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Εσωτερικών. Στη διαδικασία ετοιμασίας του σχεδίου συνεισέφεραν, επίσης, με τα σχόλια και τις εισηγήσεις τους, μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλοι εμπλεκόμενοι οργανισμοί.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 13 Οκτωβρίου 2010 και αφορά την περίοδο 2010-2012. Αποτελείται από 8 άξονες προτεραιότητας με συγκεκριμένους στόχους και δράσεις υλοποίησης τους από τις αρμόδιες Υπηρεσίες.

Οι άξονες προτεραιότητας είναι οι εξής:

1. Πληροφόρηση – εξυπηρέτηση – διαφάνεια
2. Απασχόληση – κατάρτιση – συνδικαλισμός
3. Εκπαίδευση και εκμάθηση της γλώσσας
4. Υγεία
5. Στέγαση-Βελτίωση ποιότητας ζωής, κοινωνικής προστασίας και αλληλεπίδρασης
6. Πολιτισμός, Αγωγή του Πολίτη, βασικά στοιχεία πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας
7. Συμμετοχικότητα
8. Αξιολόγηση - Ετήσια και Συνολική

10. Στελέχωση της Αρχής

Προϊστάμενος της Αρχής κατά των Διακρίσεων είναι ο Άριστος Τσιάρτας, Πρώτος Λειτουργός του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως. Η Αρχή στελεχώνεται από τον κ. Γιώργο Κακότα, Λειτουργό Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α΄, από τις Λειτουργούς, Μελίνα Τριγγίδου, Θέκλα Δημητριάδου, Κάλια Καμπανελλά, Κατερίνα Χαρίτου, Ζηναΐδα Ονουφρίου, και τη Βοηθό Γραμματειακό Λειτουργό Ελισάβετ Χρίστου. Όλα τα στελέχη της Αρχής ασκούν παράλληλα καθήκοντα στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως.

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.

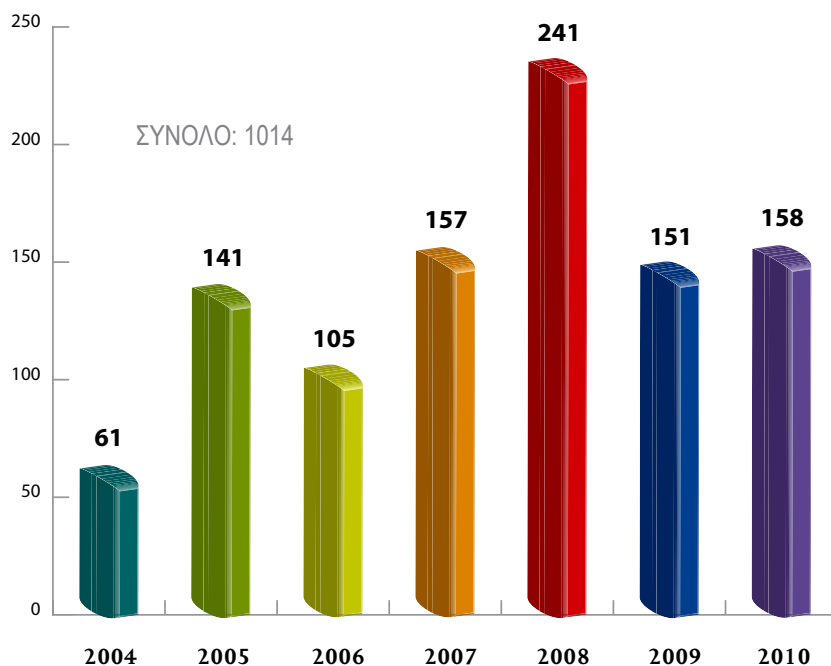

Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.
Υπηκοότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.

Στατιστική Ανάλυση

Από τη σύστασή της τον Μάιο του 2004 μέχρι και το τέλος του 2010, η Αρχή κατά των Διακρίσεων έλαβε συνολικά 1.014 καταγγελίες.

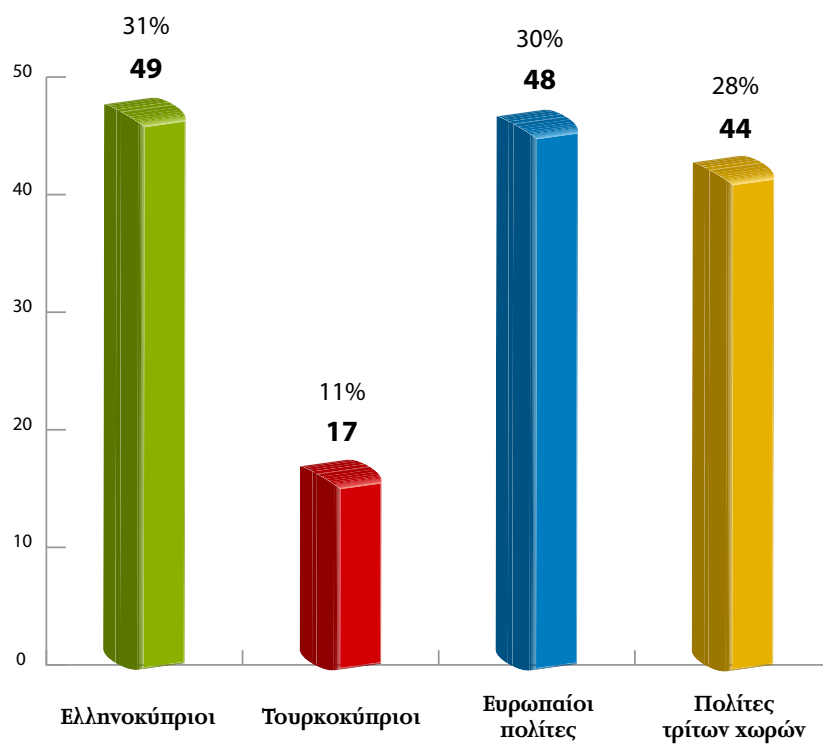
Οι καταγγελίες που υποβλήθηκαν κατά το 2010 ανήλθαν στις 158, αριθμός ο οποίος είναι περίπου ο ίδιος σε σχέση με το 2009 (151) (Γράφημα 1):

Γράφημα 1

Φυλετική. Υπηκοότητα.
Χρώμα. Θρησκεία.
Επίθεση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία.

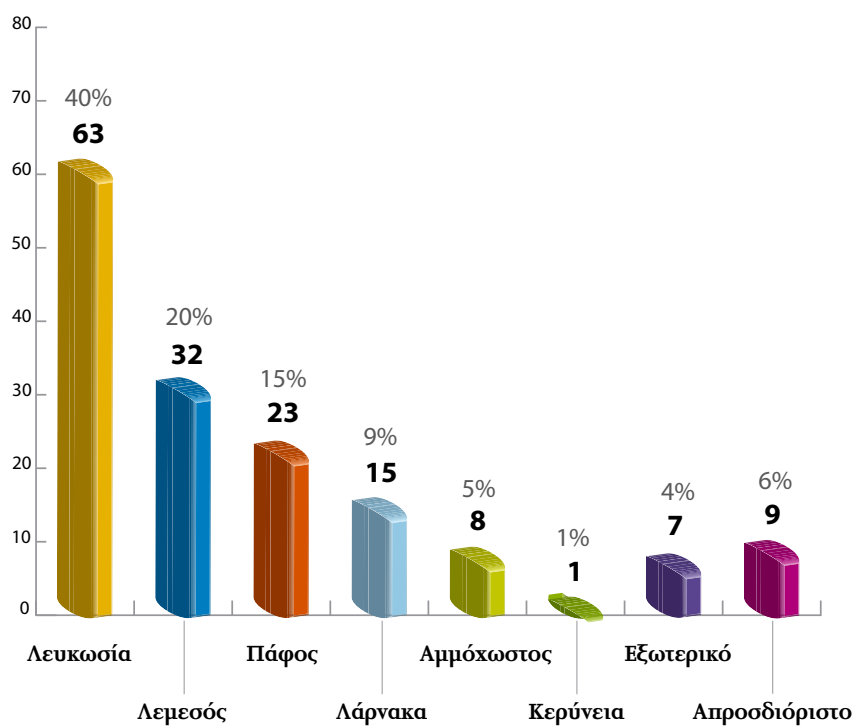
Σε σχέση με την καταγωγή τους, οι καταγγέλλοντες κατηγοριοποιήθηκαν ως ακολούθως (Γράφημα 2):

Γράφημα 2

Όσον αφορά στη γεωγραφική προέλευση των καταγγελιών, 63 καταγγελίες προέρχονταν από την Επαρχία Λευκωσίας, 32 από την Επαρχία Λεμεσού, 23 από την Επαρχία Πάφου, 15 από την Επαρχία Λάρνακας, 8 καταγγελίες από την Επαρχία Αμμοχώστου, 1 από την Επαρχία Κερύνειας και 7 καταγγελίες από το εξωτερικό.

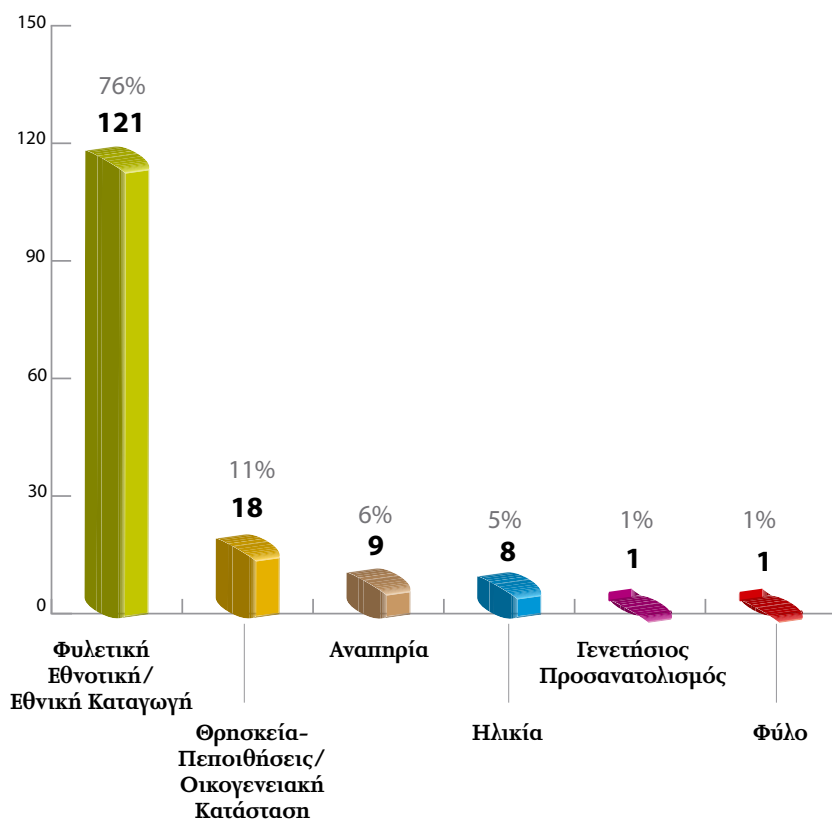
Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι σε 9 καταγγελίες, οι οποίες υποβλήθηκαν στην Αρχή μέσω διαδικτύου, δεν καταγραφόταν και ούτε μπορούσε να προσδιοριστεί η γεωγραφική προέλευση των καταγγελλόντων (Γράφημα 3):

Γράφημα 3

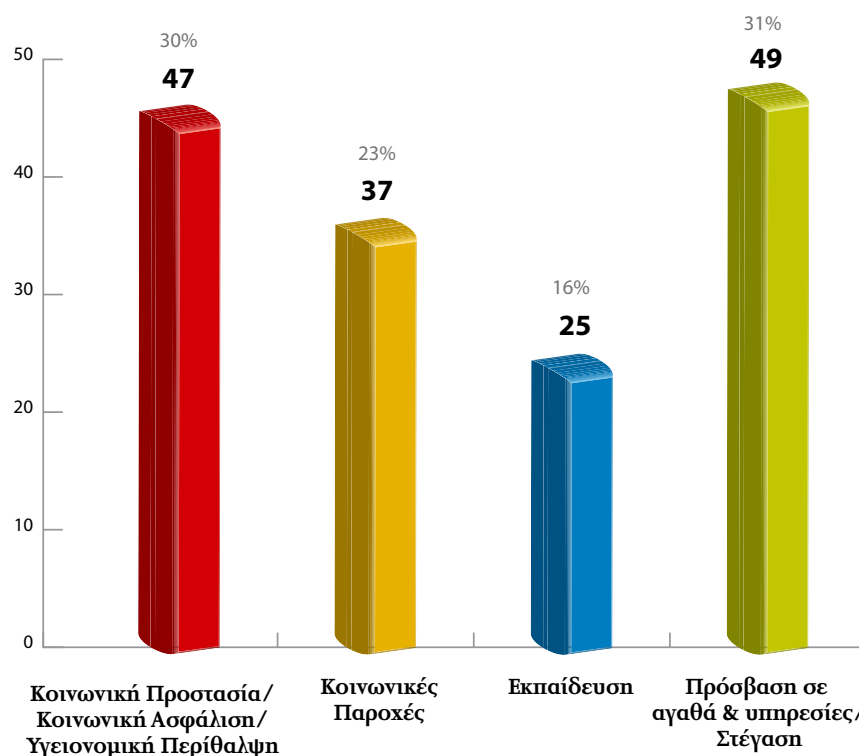
Φυλετική. Υπηκοότητα.
Χρώμα. Θρησκεία.
Δίθνηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία.

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, η μεγάλη πλειοψηφία των καταγγελιών που έλαβε η Αρχή κατά το 2010, συγκεκριμένα 121 από τις 158, αφορούσε σε (κατ' ισχυρισμό) διακρίσεις στη βάση της φυλετικής, εθνοτικής ή εθνικής καταγωγής ενός προσώπου ή ομάδας προσώπων. Συνολικά, στη βάση των λόγων διάκρισης που αφορούσαν, οι καταγγελίες ταξινομήθηκαν ως εξής (Γράφημα 4):

Γράφημα 4

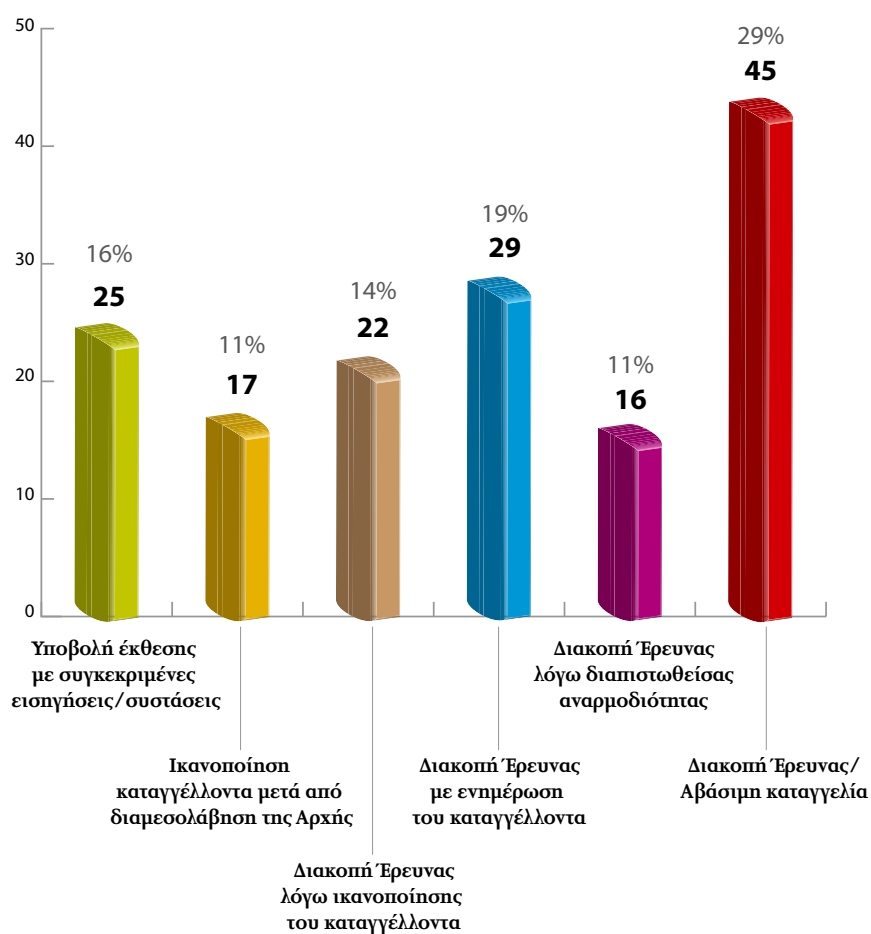
Οι περισσότερες από τις καταγγελίες που υποβλήθηκαν το 2010, αφορούσαν, κατά πρώτον σε διακρίσεις στον τομέα της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης και της στέγασης (49) και, κατά δεύτερον σε διακρίσεις στον ευρύτερο τομέα της κοινωνικής προστασίας, στον οποίο συμπεριλαμβάνεται η κοινωνική ασφάλιση και η υγειονομική περίθαλψη (47). Συνολικά, σε ό,τι αφορά στους τομείς/πεδία που καταγγέλθηκε διάκριση, οι καταγγελίες κατατάχθηκαν ως ακολούθως (Γράφημα 5):

Γράφημα 5

Φυλετική. Υπηκοότητα.
Χρόνια. Θρησκεία.
Επίθεση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία.

Κατά το 2010 διεκπεραιώθηκε η διερεύνηση 154 καταγγελιών με τα ακόλουθα αποτελέσματα (Γράφημα 6):

Γράφημα 6

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.

Συνοπτική Παρουσίαση Διαμεσολαβητικών Δράσεων

Υ Π, Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Χρώμα. Αναπηρία. Φυλετική.
Υπηκοότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.

Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.
Υπηκοότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.

Συνοπτική Παρουσίαση Διαμεσολαβητικών Δράσεων

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις στις οποίες η Αρχή κατά των Διακρίσεων διαμεσολάβησε/παρενέβη προς εμπλεκόμενες δημόσιες Αρχές και πέτυχε τη διευθέτηση εκκρεμοτήτων ή/και την ικανοποίηση συγκεκριμένων αιτημάτων των καταγγελλόντων, είναι οι ακόλουθες:

- Πολίτιδα τρίτης χώρας προσέφυγε στην Αρχή κατά του Υπουργείου Εσωτερικών σχετικά με την αφαίρεση των στοιχείων του συζύγου της από τον κατάλογο απαγορευμένων προσώπων (stop-list) προκειμένου να καταστεί δυνατή η είσοδος του στην Κύπρο για σκοπούς οικογενειακής επανένωσης. Όπως διαπιστώθηκε, είχαν ήδη υποβληθεί εισηγήσεις σε σχέση με τις διαδικασίες καταχώρησης και διαγραφής αλλοδαπών από τον εν λόγω κατάλογο στα πλαίσια προηγούμενης Έκθεσης της Αρχής κατά την εξέταση άλλης καταγγελίας. Ως εκ τούτου, ζητήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών να εξετάσει το ενδεχόμενο διαγραφής των στοιχείων του καταγγέλλοντα στη βάση των προηγούμενων εισηγήσεων. Μετά από την ως άνω παρέμβαση της Αρχής, το Υπουργείο Εσωτερικών επανεξέτασε τη συγκεκριμένη περίπτωση και δόθηκαν οδηγίες στο Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης για αφαίρεση των στοιχείων του καταγγέλλοντα από τον κατάλογο απαγορευμένων προσώπων (stop-list).
- Εκ μέρους Ευρωπαίου πολίτη υποβλήθηκε καταγγελία κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης σχετικά με την αφαίρεση των στοιχείων του από τον κατάλογο των απαγορευμένων προσώπων (stop-list) μετά από απέλασή του που έγινε το 2004. Μετά από την παρέμβαση της Αρχής, ο Υπουργός Εσωτερικών ενέκρινε την αφαίρεση των στοιχείων του καταγγέλλοντα με την προϋπόθεση να προσκομίσει λευκό ποινικό μητρώο από τη χώρα καταγωγής του και να καταβάλει τα έξοδα κράτησης και απέλασής του.
- Καταγγελία υποβλήθηκε ενώπιον της Αρχής κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης σε σχέση με καθυστέρηση να εξετάσει/ διεκπεραιώσει αίτηση για απόκτηση κυπριακής υπηκοότητας. Μετά από παρέμβαση της Αρχής, το αρμόδιο Τμήμα ολοκλήρωσε τη διαδικασία εξέτασης της αίτησης και εγκρίθηκε η απόκτηση κυπριακής υπηκοότητας από τον καταγγέλλοντα.
- Εκ μέρους Ευρωπαίου πολίτη υποβλήθηκε καταγγελία κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης σχετικά με την καθυστέρηση έκδοσης του απαραίτητου εγγράφου διαμονής. Μετά από παρέμβαση της Αρχής, η έκδοση του εγγράφου ολοκληρώθηκε.
- Εκ μέρους Ευρωπαϊάς πολίτιδας υποβλήθηκε καταγγελία κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης σχετικά με καθυστέρηση στην έκδοση εγγράφου διαμονής. Από την προκαταρκτική έρευνα, διαπιστώθηκε ότι ο λόγος της καθυστέρησης ήταν η μη προσκόμιση όλων των απαραίτητων εγγράφων για την ολοκλήρωση της εξέτασης της αίτησης. Η Αρχή ενημέρωσε σχετικά την καταγγέλλουσα, η οποία προσκόμισε τα απαραίτητα στοιχεία και το αίτημα της ικανοποιήθηκε από το αρμόδιο Τμήμα.

- Ευρωπαίος πολίτης προσέφυγε στην Αρχή κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης σε σχέση με την απόρριψη αιτήματος του για παροχή του απαραίτητου εγγράφου διαμονής στη βάση της έλλειψης αποδεικτικού ασφάλισης υγείας. Με επιστολή της Αρχής, τόσο προς τη Διευθύντρια του αρμόδιου Τμήματος όσο και προς τον Υπουργό Εσωτερικών, επισημάνθηκαν οι πρόνοιες του νομοθετικού πλαισίου για την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή των Ευρωπαίων πολιτών στα κράτη-μέλη και έγινε εισήγηση όπως παραχωρηθεί στον καταγγέλλοντα το απαραίτητο έγγραφο διαμονής. Κατόπιν της πιο πάνω παρέμβασης, το αίτημα του καταγγέλλοντα επανεξετάστηκε, εγκρίθηκε και εκδόθηκε τόσο το προβλεπόμενο έγγραφο διαμονής όσο και κάρτα ιατρικής περίθαλψης.
- Κύπρια πολίτιδα προσέφυγε στην Αρχή σχετικά με την κάλυψη των εξόδων για τη μεταφορά της σωρού Βιετναμέζας υπηκόου στη χώρα καταγωγής της. Μετά την παρέμβαση της Αρχής και τις γραπτές επισημάνσεις της προς τον Υπουργό Εσωτερικών εγκρίθηκε η κατ' εξαίρεση παραχώρηση οικονομικής βοήθειας ύψους 1.500 Ευρώ για την αποστολή της σωρού στο Βιετνάμ.
- Δύο Ευρωπαίοι πολίτες, κάτοικοι ορεινών περιοχών, υπέβαλαν ξεχωριστές καταγγελίες σε σχέση με τη μη συμπερίληψη τους στους δικαιούχους της εισοδηματικής στήριξης που λαμβάνουν οι κάτοικοι ορεινών περιοχών με υψόμετρο 600 μέτρων και άνω, για την περίοδο 2008-2009, ισχυριζόμενοι ότι το γεγονός αυτό συνιστούσε διακριτική μεταχείριση στη βάση της εθνικής καταγωγής. Από την προκαταρκτική έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι συγκεκριμένες περιπτώσεις έτυχαν χειρισμού βάσει οδηγιών του Υπουργείου Εσωτερικών, που απαιτούσαν τη μόνιμη διαμονή των Ευρωπαίων πολιτών στις ορεινές περιοχές προκειμένου να λαμβάνουν την εισοδηματική στήριξη. Μετά την παρέμβαση της Αρχής, το Υπουργείο Εσωτερικών προχώρησε στην έκδοση νέων οδηγιών σύμφωνα με τις οποίες δικαιούχοι της χορηγίας είναι και οι Ευρωπαίοι που έχουν μόνιμη και συνεχόμενη διαμονή στις ορεινές κοινότητες τα τελευταία δύο έτη. Ως εκ τούτου, οι περιπτώσεις των δύο καταγγελλόντων επανεξετάστηκαν και τα αιτήματα τους εγκρίθηκαν.
- Ευρωπαίος πολίτης προσέφυγε στην Αρχή σχετικά με τις διαδικασίες εξέτασης αιτήματος του για παροχή δημόσιου βοηθήματος από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ). Κατόπιν παρέμβασης της Αρχής, ολοκληρώθηκε η εξέταση της αίτησης του καταγγέλλοντα από τις ΥΚΕ και του παραχωρήθηκε αναδρομικά δημόσιο βοήθημα και επίδομα αναπηρίας.
- Ευρωπαία πολίτιδα υπέβαλε καταγγελία κατά των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων για καθυστέρηση στην εξέταση αίτησης της για σύνταξη χρείας. Μετά από παρέμβαση της Αρχής και επικοινωνία με την αρμόδια Υπηρεσία, η διαδικασία εξέτασης ολοκληρώθηκε και η αίτηση εγκρίθηκε με αναδρομική ισχύ από την ημερομηνία υποβολής της.
- Κύπρια πολίτιδα προσέφυγε στην Αρχή σε σχέση με την καθυστέρηση των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ) να εξετάσουν την αίτηση της για σύνταξη χρείας. Από την προκαταρκτική έρευνα προέκυψε ότι ο αποθανών σύζυγος της καταγγέλλουσας δεν συγκέντρωνε το απαραίτητο ύψος εισφορών

στην Κύπρο για παροχή σύνταξης, αλλά είχε καταβάλει επιπλέον ασφαλιστικές εισφορές και στο ΙΚΑ Ελλάδος, από το οποίο αναμενόταν σχετική ενημέρωση προκειμένου να ολοκληρωθεί η εξέταση της αίτησης της καταγγέλλουσας. Μετά από την παρέμβαση της Αρχής, στάλθηκε από τις ΥΚΑ υπενθυμητική επιστολή προς το ΙΚΑ Ελλάδος και μετά τη λήψη της σχετικής απάντησης, η αίτηση της καταγγέλλουσας εγκρίθηκε και η σύνταξη χρείας καταβλήθηκε αναδρομικά.

- Το Εθνικό Παρατηρητήριο RAXEN προσέφυγε στην Αρχή κατά του Υπουργείου Άμυνας σε σχέση με τη χρήση ρατσιστικών και σοβινιστικών συνθημάτων από εκπαιδευτές στην Εθνική Φρουρά. Κατά την προκαταρκτική έρευνα, διαπιστώθηκε ότι, πράγματι, είχε γίνει χρήση ρατσιστικών συνθημάτων σε δύο Κέντρα Εκπαίδευσης Νεοσύλλεκτων (ΚΕΝ) κατά παράβαση σχετικής οδηγίας του ΓΕΕΦ. Μετά την παρέμβαση της Αρχής, το Υπουργείο Άμυνας προχώρησε στη διακοπή της απόσπασης των εμπλεκόμενων εκπαιδευτών και στη διεξαγωγή έρευνας για καταλογισμό πειθαρχικών, διοικητικών ή ποινικών ευθυνών σχετικά με το περιστατικό. Επιπρόσθετα, το Υπουργείο Άμυνας προχώρησε στην έκδοση νέας, αυστηρότερης και σαφέστερης οδηγίας σε σχέση με το περιεχόμενο των συνθημάτων που χρησιμοποιούνται για την αποφυγή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον.
- Ευρωπαίος πολίτης, κρατούμενος στις Κεντρικές Φυλακές, υπέβαλε καταγγελία κατά του Τμήματος Φυλακών σε σχέση με την καθυστέρηση εξέτασης αίτησης του για ένταξη στην Ανοικτή Φυλακή, ισχυριζόμενος ότι υπέστη διακριτική μεταχείριση στη βάση της καταγωγής του. Μετά από παρέμβαση της Αρχής, το αίτημα εξετάστηκε από το Τμήμα Φυλακών και ο καταγγέλλων εντάχθηκε στην Ανοικτή Φυλακή.

μα. Θρησκεία. Πειθοίθηση.
τα. Αναπηρία. Φυλετική.
εία. Πειθοίθηση Φύλο. Ηλικία.
λετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
ο. Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
ρότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
ομα. Θρησκεία. Πειθοίθηση.

Συνοπτική Παρουσίαση Εκθέσεων

τα. Αναπηρία. Φυλετική.
εία. Πειθοίθηση Φύλο. Ηλικία.
λετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
ο. Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
ρότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
ομα. Θρησκεία. Πειθοίθηση.
τα. Αναπηρία. Φυλετική.
εία. Πειθοίθηση Φύλο. Ηλικία.

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.

Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.
Υπηκοότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.

Συνοπτική Παρουσίαση Εκθέσεων

Οι επιχειρήσεις της Αστυνομίας για έλεγχο, σύλληψη, κράτηση και απέλαση μεταναστών με συνοπτικές διαδικασίες (ΑΚΡ 127/2007, ΑΚΡ 128/2007, ΑΚΡ 123/2009).

Το θέμα των μαζικών επιχειρήσεων της Αστυνομίας για έλεγχο, σύλληψη, κράτηση και απέλαση αλλοδαπών τέθηκε ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων μετά από την υποβολή σχετικών παραπόνων. Στην πρώτη περίπτωση ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο δικηγόρος των καταγγελλουσών, υπέβαλαν παράπονα αναφορικά με τη σύλληψη αριθμού αλλοδαπών γυναικών με την κατηγορία της άσκησης πορνείας. Και στις δύο περιπτώσεις οι καταγγέλλοντες αναφέρθηκαν στην επιχείρηση που διενήργησε στις 28 Οκτωβρίου 2007, η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης σε Λευκωσία και Λάρνακα, με στόχο τον εντοπισμό και τη σύλληψη αλλοδαπών γυναικών που -σύμφωνα με πληροφορίες της Αστυνομίας- ασκούσαν πορνεία. Ωστόσο, σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, η ενοχοποίηση των γυναικών έγινε κατόπιν παγίδευσής τους από μέλη της Αστυνομίας που τελούσαν υπό κάλυψη. Ισχυρίζονταν, επιπλέον, ότι μετά τη σύλληψή τους δεν ακολούθησε η δέουσα διερεύνηση των καταγγελιών που απαγγέλλθηκαν εναντίον τους, και ότι, συνεπώς, η έκδοση και εκτέλεση των διαταγμάτων απέλασής τους υπήρξε βεβιασμένη και προβληματική.

Η δεύτερη περίπτωση αφορούσε την καταγγελία που υπέβαλε ο Διευθυντής του Παρατηρητηρίου για τον Ρατσισμό και την Ξενοφοβία (RAXEN), εναντίον της Αστυνομίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης ισχυριζόμενος ότι οι μαζικές συλλήψεις, κρατήσεις και απελάσεις αλλοδαπών που έγιναν κατά την οργανωμένη επιχείρηση της Αστυνομίας στις 25 Σεπτεμβρίου 2009, στο κέντρο της Λευκωσίας, δεν ήταν σύμφωνες με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μετά από διερεύνηση των καταγγελιών και τη σχετική πληροφόρηση που λήφθηκε από την Αστυνομία, ακολούθησε ενδελεχής ανάλυση του νομικού πλαισίου με άμεση αναφορά στην εθνική αλλά και ευρωπαϊκή νομοθεσία και νομολογία που διέπει το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, την απαγόρευση των μαζικών απελάσεων και τις εγγυήσεις που πρέπει να τηρούνται σε κάθε διαδικασία απέλασης. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε, στην πρακτική του εθνικού φακελώματος (ethnic profiling) που συνιστά μια νέα μορφή διάκρισης καθώς και στην αστυνομική δράση υπό κάλυψη.

Κατ' αρχήν, η Επίτροπος αναγνώρισε ότι η άσκηση μεταναστευτικού ελέγχου, από την Αστυνομία, μέσα στα ευρύτερα πλαίσια της αποστολής της για διασφάλιση της δημόσιας τάξης, αποτελεί ένα σύνθετο και δύσκολο έργο. Οι δυσχέρειες διενέργειας των ελέγχων αυτών, συναρτώνται άμεσα με το ότι η αστυνομική δράση στον τομέα αυτό συνεπάγεται άσκηση καταναγκασμού και επέμβαση στις προσωπικές ελευθερίες των προσώπων αλλά και με την αυτονόητη υποχρέωση διενέργειας τους κατά τρόπο που να συνάδει με θεμελιώδεις δημοκρατικές εγγυήσεις σεβασμού ατομικών δικαιωμάτων. Σε κάθε περίπτωση όμως, οι πρακτικές μεταναστευτικού ελέγχου δεν θα πρέπει να κινούνται στη βάση ενός γενικευμένου τεκμηρίου ενοχής έναντι των αλλοδαπών ή στη βάση του ελέγχου τους με κάθε ευκαιρία.

Από το σύνολο των στοιχείων που προέκυψαν από την εξέταση των συγκεκριμένων καταγγελιών, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι από μόνες τους οι εκτεταμένες και μαζικές επιχειρήσεις ελέγχου, σύλληψης και απέλασης μεταναστών συνεπάγονται πάντοτε κινδύνους παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Και τούτο επειδή η τακτική αυτή, κατά την οποία περιορίζονται, εκ των πραγμάτων, οι δυνατότητες λεπτομερούς, εξατομικευμένης και εκτενούς εξέτασης των υποθέσεων και τήρησης των ελάχιστων τυπικών και ουσιαστικών δικαιοκρατικών εγγυήσεων είναι εξαιρετικά επισφαλής και επικίνδυνη.

Στην περίπτωση των απελάσεων, με συνοπτικές διαδικασίες, των γυναικών Κινεζικής καταγωγής, καμία από τις καταγγέλλουσες δεν παραδέχθηκε τη διάπραξη του αδικήματος και καμία δικαστική διαδικασία δεν προηγήθηκε της απέλασής τους. Αντίθετα, η απομάκρυνσή τους από τη χώρα φαίνεται να στηρίχθηκε μόνο στις μαρτυρίες των αστυνομικών. Είναι κατά συνέπεια προφανές, παρατήρησε η Επίτροπος, ότι στην υπό εξέταση καταγγελία δεν τηρήθηκαν ουσιώδεις όροι της νόμιμης διαδικασίας απέλασης. Επιπρόσθετα, ο τρόπος με τον οποίο παγιδεύτηκαν οι καταγγέλλουσες, θέτει ζητήματα υπέρβασης των θεμιτών ορίων της συγκεκριμένης αστυνομικής δράσης, καθώς στην προκειμένη περίπτωση δεν θα υπήρχε καμία ενέργεια των γυναικών αν δεν είχαν προηγηθεί οι πράξεις των αστυνομικών ενώ δεν φαίνεται να υπήρξε εύλογη υπόνοια ή εκτίμηση τέλεσης αξιόποινης πράξης. Επιπρόσθετα, η Επίτροπος εξέφρασε τον έντονο προβληματισμό της για το γεγονός ότι, κάποιες από τις γυναίκες που απελάθηκαν ήταν αιτήτριες ασύλου, για τις οποίες εκκρεμούσε η εξέταση του αιτήματός τους.

Στην περίπτωση της οργανωμένης επιχείρησης της Αστυνομίας του Σεπτεμβρίου του 2009, ο τρόπος με τον οποίο έγιναν οι μαζικοί έλεγχοι και οι προσαγωγές αλλοδαπών, έρχεται σε αντίθεση με τον «στοχευμένο» χαρακτήρα της επιχείρησης. Φαίνεται ότι υπήρξε συναγωγή τεκμηρίου ενοχής των προσαχθέντων προσώπων ως υπόπτων κάποιου απροσδιόριστου εγκλήματος κατά παράβαση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας. Η προσαγωγή ατόμων για τα οποία δεν είχε εκδοθεί ένταλμα σύλληψης, δεν προκύπτει ότι βασίστηκε σε κάποια εξατομικευμένη ένδειξη διάπραξης αδικήματος αλλά μόνο στο γεγονός της παρουσίας των ατόμων αυτών στη συγκεκριμένη περιοχή και ιδίως στην εθνοτική τους καταγωγή.

Περαιτέρω, η Επίτροπος επισήμανε ότι ο αποκλεισμός μιας μεγάλης περιοχής του κέντρου της Λευκωσίας, όπου ζει και εργάζεται σημαντικός αριθμός μεταναστών, για τη διενέργεια της συγκεκριμένης επιχείρησης, σε ώρες μάλιστα που μεγάλο μέρος του πληθυσμού κινείται προς το κέντρο της πόλης και η κάλυψη της επιχείρησης από τα ΜΜΕ δημιουργούν έντονες αμφιβολίες τόσο για την επάρκεια του σχεδιασμού όσο και για τον στοχευμένο χαρακτήρα της συγκεκριμένης αστυνομικής επιχείρησης. Μάλιστα, η δέσμευση των προσαγόμενων με χειροπέδες και η αναπαραγωγή αυτών των εικόνων από τα ΜΜΕ συνιστά απαξιώτική συμπεριφορά που αντίκειται στη θεμελιώδη υποχρέωση για σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Τέλος, η Επίτροπος, με αφορμή τα ευρήματα της έρευνας και με δεδομένο ότι η δράση της αστυνομίας πρέπει να διέπεται από την αρχή της αναλογικότητας και του πλήρους σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των ατόμων ανεξαιρέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, υπέβαλε τις ακόλουθες εισηγήσεις:

1. Οι αστυνομικοί έλεγχοι και οι προσαγωγές ατόμων πρέπει να γίνονται στα πλαίσια των νομοθετικών διατάξεων και να είναι πλήρως σύμφωνοι με το πλέγμα δικαιοκρατικών εγγυήσεων των ατομικών δικαιωμάτων και με την προαναφερόμενη

αρχή της αναλογικότητας. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει η αλλοδαπή καταγωγή ενός προσώπου να το καθιστά εκ προοιμίου ύποπτο ούτε και να δίνεται η εντύπωση ότι η αστυνομία επηρεάζεται από προκαταλήψεις και στερεότυπα, συνδέοντας άτομα με την πιθανότητα διάπραξης αδικήματος στη βάση μόνο του χρώματος, της εθνοτικής τους καταγωγής ή της θρησκείας.

2. Θα πρέπει να υπάρχει ένας αντικειμενικός λόγος για τον οποίο ένα άτομο υποβάλλεται σε στάση και έρευνα, ο οποίος θα συνίσταται στην ύπαρξη εύλογης και εξατομικευμένης υποψίας.
3. Κατά τη διαδικασία απέλασης πρέπει να δίνονται επαρκείς εγγυήσεις που να διασφαλίζουν ότι οι ατομικές περιστάσεις του κάθε υπό απέλαση ατόμου λήφθηκαν υπόψη με τρόπο γνήσιο και εξατομικευμένο ενώ θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα άσκησης αποτελεσματικού ενδίκου μέσου κατά της απόφασης απέλασης.
4. Η επίδειξη νομιμοποιητικών εγγράφων θα πρέπει κατ' αρχήν να απαλλάσσει τα άτομα που υπόκεινται σε έλεγχο από την προσαγωγή στα αστυνομικά τμήματα για πρόσθετη εξακρίβωση στοιχείων, εκτός εάν η συμπεριφορά τους κινεί υποψίες που να δικαιολογούν την προσαγωγή.
5. Η διαδικασία ασύλου θα πρέπει να έχει εξαντληθεί, σε περίπτωση που τα υπό απέλαση πρόσωπα είναι αιτητές ασύλου καθώς απέλαση στη χώρα καταγωγής τους, εκκρεμούσης της εξέτασης της αίτησής τους, συνιστά παραβίαση της αρχής της μη-επαναπροώθησης.
6. Εξαιρετικά χρήσιμο βήμα θα συνιστούσε η έκδοση σχετικής εγκυκλίου από την Αστυνομία που θα προβλέπει με σαφήνεια τους όρους προσαγωγής στα αστυνομικά τμήματα, με τρόπο που να περιορίζει τον κίνδυνο διακρίσεων με τη μορφή του εθνοτικού φακελώματος.
7. Παράλληλα, η Επίτροπος τόνισε ότι είναι ζωτικής σημασίας η σαφής νομική διατύπωση του ορισμού του φυλετικού ή εθνοτικού φακελώματος και η νομοθετική του απαγόρευση.
8. Τέλος, επανέφερε την εισήγηση της για πρόσληψη μεταναστών στην Αστυνομία, θεωρώντας ότι ένα τέτοιο μέτρο θα συνέτεινε σε μεγάλο βαθμό στην ένταξη των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία αλλά και στην εμπέδωση σχέσεων εμπιστοσύνης ανάμεσα στους μετανάστες και το αστυνομικό σώμα, καθώς κοινός στόχος θα είναι η διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης και η πάταξη της εγκληματικότητας.

Τον Οκτώβριο του 2010, ο Αρχηγός της Αστυνομίας απέστειλε τα σχόλιά του στα πλαίσια της συμμόρφωσης με τις εισηγήσεις της Επιτροπής. Στην επιστολή σημειώνεται, ανάμεσα στα άλλα, ότι οι ενέργειες της Αστυνομίας έγιναν «στα πλαίσια της νομιμότητας, συγκεκριμένων πληροφοριών και αιτιολογημένων δικαστικών ενταλμάτων» ενώ ο Αρχηγός της Αστυνομίας συμφωνεί για την επικινδυνότητα της πρακτικής του «εθνοτικού φακελώματος». Σε γενικές γραμμές, η Αστυνομία φαίνεται σύμφωνη με τις εισηγήσεις της Έκθεσης.

Τέλος, στις 15 Δεκεμβρίου 2010 έγινε σύσκεψη στο Υπουργείο Εσωτερικών για συζήτηση των πορισμάτων της Έκθεσης. Της σύσκεψης προήδρευε ο Υπουργός Εσωτερικών και συμμετείχαν ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, ο Αρχηγός της Αστυνομίας, η Διευθύντρια του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης και ο Διοικητής της ΥΑΜ. Αφού ακούστηκαν οι απόψεις όλων των παρευρισκομένων, ο Υπουργός Εσωτερικών τόνισε ότι στο μέλλον δεν θα πρέπει να επαναληφθούν παρόμοιες επιχειρήσεις που να αφήνουν οποιαδήποτε υπόνοια για «εθνотικό φακέλωμα».

Πρόσβαση των Άτυπων Μεταναστών στις Δημόσιες Υπηρεσίες Υγείας (ΑΚΡ 218/2008).

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκε καταγγελία από τον Επιστημονικό Διευθυντή του Παρατηρητηρίου για τον Ρατσισμό και την Ξενοφοβία στην Κύπρο (RAXEN) αναφορικά με το ζήτημα της πρόσβασης των άτυπων μεταναστών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας.

Κατά τη διερεύνηση της καταγγελίας, ζητήθηκαν και λήφθηκαν τα σχόλια και οι απόψεις του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας και πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με την Εκτελεστική Διευθύντρια και τον Διευθυντή του Τμήματος Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών (στο εξής ΤΑΕΠ) του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, τη Λειτουργό για τα Δικαιώματα των Ασθενών του ίδιου νοσοκομείου και τον Διευθυντή του Νοσοκομείου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. Στις συναντήσεις συζητήθηκαν τα επιμέρους θέματα που προκύπτουν κατά την προσέλευση και περίθαλψη των άτυπων μεταναστών στα εν λόγω νοσοκομεία και για τις πρακτικές που ακολουθούνται κατά τον χειρισμό των περιπτώσεων αυτών. Το θέμα συζητήθηκε τηλεφωνικώς και με αρμόδια σύμβουλο της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης ΚΙΣΑ. Μελετήθηκαν, παράλληλα, ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα και έρευνες που αφορούν στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Η Επίτροπος έκρινε σκόπιμο, πριν προχωρήσει στην παρουσίαση των διαπιστώσεων της σε σχέση με το ειδικό θέμα της Έκθεσης, να διατυπώσει τις θέσεις της -καθώς και τους ορισμούς των διεθνών οργανισμών που ασχολούνται με θέματα μετανάστευσης- για το τι συνιστά άτυπη μετανάστευση, σε ποιους αριθμούς υπολογίζεται, ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι άτυποι μετανάστες και τους λόγους για τους οποίους η υγεία τους βρίσκεται σε διακινδύνευση σε πολλαπλά επίπεδα. Κατ' αρχήν, η Επίτροπος επεσήμανε ότι στον όρο «άτυπος μετανάστης» περιλαμβάνονται διαφορετικές κατηγορίες μεταναστών, η ποικιλία και πολυπλοκότητα των οποίων διευρύνεται συνεχώς, καθώς το μεταναστευτικό φαινόμενο λαμβάνει ευρύτερες διαστάσεις. Ως εκ τούτου, η ενασχόληση και ο προβληματισμός γύρω από τα θέματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ευάλωτης αυτής ομάδας δεν μπορεί και δεν πρέπει να αναβληθεί περαιτέρω. Η προστασία, δε, της υγείας των άτυπων μεταναστών είναι ένα από τα θέματα που βρίσκονται στον πυρήνα της συζήτησης για τη διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσώπων αυτών.

Σύμφωνα με το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την πρόσβαση των ασθενών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας στην Κύπρο, οι άτυποι μετανάστες -όπως και οι λοιπές κατηγορίες μη δικαιούχων δωρεάν πρόσβασης- δύνανται να αποταθούν χωρίς χρέωση στα ΤΑΕΠ των δημόσιων νοσοκομείων για τα επείγοντα περιστατικά, να τύχουν εμβολιασμού, και να λάβουν ορισμένες άλλες

υπηρεσίες ρητά προβλεπόμενες από τους σχετικούς κανονισμούς, για παράδειγμα τη θεραπεία και πρόληψη μεταδοτικών ασθενειών, αφροδισιακών νοσημάτων και τη θεραπεία ορισμένων άλλων χρόνιων ή/ και σοβαρών ασθενειών.

Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε κατά την έρευνα, η δωρεάν πρόσβαση των άτυπων μεταναστών στις πιο πάνω υπηρεσίες παρουσιάζει στην πράξη εγγενείς δυσχέρειες και περιορισμούς. Όσον, δε, αφορά στις υπηρεσίες που προσφέρονται στους εσωτερικούς ασθενείς, δηλαδή σε όσους εισάγονται στο νοσοκομείο με σκοπό την αποθεραπεία, αυτές χρεώνονται κανονικά σε όλους τους μη δικαιούχους, μη εξαιρουμένων των άτυπων μεταναστών.

Λόγω της απουσίας ειδικότερης ρύθμισης για την πρόσβαση των άτυπων μεταναστών στα δημόσια νοσοκομεία, η εξυπηρέτηση τους παρουσιάζει προβλήματα. Ανάμεσα σε άλλα, παρουσιάζεται πρόβλημα στην αποπληρωμή των νοσηλίων από τους μετανάστες που εισάγονται για περίθαλψη, παρατηρείται χάσμα στην επικοινωνία ανάμεσα στους ασθενείς και στο προσωπικό των νοσοκομείων, λόγω γλώσσας, διαπιστώνεται άγνοια των μεταναστών για τα δικαιώματά τους και για τις διαδικασίες που ακολουθούνται από τις δημόσιες υπηρεσίες υγείας, και υπερφορτώνονται τα ΤΑΕΠ με περιστατικά που δεν είναι στην πραγματικότητα επείγουσας φύσης.

Σημαντική υπήρξε, ακόμα, η αποκάλυψη της πρακτικής που ακολουθείται από το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας κατά την εισαγωγή μεταναστών για νοσηλεία. Όπως διαπιστώθηκε, η διεύθυνση του νοσοκομείου επικοινωνεί με το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, για σκοπούς εξακρίβωσης των στοιχείων του αλλοδαπού, και σε περίπτωση που πρόκειται για άτυπο μετανάστη ενημερώνει την αρμόδια υπηρεσία της Αστυνομίας, η οποία τον παραλαμβάνει μετά το πέρας της θεραπείας του. Στα πλαίσια διευκόλυνσης και επιτάχυνσης της πρακτικής, έχει ζητηθεί και έχει επιτραπεί η διασύνδεση των αρχείων του μηχανογραφικού συστήματος του νοσοκομείου με το αντίστοιχο του Τμήματος.

Η Επίτροπος επεσήμανε ότι η προστασία της υγείας είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, που πρέπει να διασφαλίζεται από τους θεσμούς, χωρίς διάκριση. Ένα από τα κυριότερα θέματα που ανακύπτουν κατά τη συζήτηση που εκτυλίσσεται σε ευρωπαϊκά και διεθνή fora γύρω από το ειδικότερο θέμα της προστασίας της υγείας των μεταναστών, είναι η αποσύνδεση της πρόσβασης τους στις υπηρεσίες υγείας από τη διακρίβωση των στοιχείων ταυτότητας και του καθεστώτος παραμονής τους. Έχει ερευνητικά διαπιστωθεί ότι ο φόβος της δίωξης, το οικονομικό κόστος, η άγνοια των δικαιωμάτων και οι γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές αποτελούν σημαντικό ανασχετικό παράγοντα στην πραγματική, έγκαιρη και αποτελεσματική πρόσβαση της ευάλωτης αυτής ομάδας του πληθυσμού στις υπηρεσίες της υγείας. Έχει, ακόμα, αποδειχθεί ότι η αναγκαιότητα άρσης των εμποδίων στην πρόσβαση των μεταναστών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας δεν έγκειται μόνο στην προστασία της υγείας των ίδιων των μεταναστών αλλά και στην αντιμετώπιση της πρόκλησης που δημιουργείται στη δημόσια υγεία της χώρας υποδοχής. Με δεδομένο το μεγάλο -και εν πολλοίς ακαθόριστο- αριθμό των άτυπων μεταναστών που διαμένουν στην Κύπρο, το συγκεκριμένο ζήτημα αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Προκειμένου να καταστεί συστηματική και αποτελεσματική η αντιμετώπιση του ζητήματος της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των άτυπων μεταναστών, η Επίτροπος εισηγήθηκε:

- Τη θεσμοθέτηση ρύθμισης που να καθορίζει το ζήτημα της πρόσβασης των μεταναστών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας, με γνώμονα το σεβασμό των θεμελιωδών ανθρωπίνων

δικαιωμάτων τους, που να μη αποκλείει την παροχή των απαραίτητων υπηρεσιών υγείας στους μετανάστες για επείγοντα και σοβαρά περιστατικά και μέχρι τη σταθεροποίηση της κατάστασης της υγείας τους.

- Τον καθορισμό των κατηγοριών των μεταναστών και για ποιες ασθένειες, διαγνωστικές εξετάσεις και θεραπείες η πρόσβαση είναι δωρεάν και χωρίς διατυπώσεις, ούτως ώστε να αποφεύγονται οι αυθαιρεσίες και οι υποκειμενικές κρίσεις εκ μέρους της διοίκησης των δημοσίων ιατρικών ιδρυμάτων.
- Τη συμπερίληψη στη ρύθμιση έμπρακτων προστατευτικών μέτρων για την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα, επιτρέποντας την παρακολούθηση της κύησης, τη διενέργεια τοκετού και τη νοσηλεία του βρέφους εάν απαιτείται.
- Την απρόσκοπτη νοσηλεία παιδιών κάτω των 18 ετών, ανεξαρτήτως του επείγοντος ή όχι χαρακτήρα των περιστατικών, για σκοπούς προστασίας της ευάλωτης ομάδας των ανήλικων μεταναστών χωρίς έγγραφα.
- Τη μελέτη των εμπειριών και των απόψεων των συναρμόδιων κρατικών υπηρεσιών και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που βρίσκονται σε άμεση επικοινωνία με τους μετανάστες, καθώς και την αξιοποίηση της εμπειρίας και τεχνογνωσίας άλλων κρατών.
- Τον περιορισμό της χρήσης της διασύνδεσης των αρχείων του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας και του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης για τους σκοπούς για τους οποίους επιτράπηκε (εξακρίβωση στοιχείων και ταχύτερη εξυπηρέτηση), και όχι για σκοπούς άσκησης μεταναστευτικού ελέγχου, ούτως ώστε να μην αποτελεί τροχοπέδη στην προσέλευση στα κρατικά νοσηλευτήρια των προσώπων με προβλήματα υγείας, ενδεχόμενο που θέτει σε κίνδυνο τη ζωή των ασθενών, αλλά και τη δημόσια υγεία.
- Την ολοκληρωμένη πληροφόρηση των μεταναστών για την αποτελεσματική χρήση του συστήματος υγείας, με την έκδοση ενημερωτικού εντύπου στο οποίο θα διασαφηνίζονται τα δικαιώματά τους, οι προβλεπόμενες διαδικασίες για την εγγραφή και τη γενικότερη εξυπηρέτηση τους από τα δημόσια νοσοκομεία, καθώς και η δυνατότητα για υποβολή παραπόνου ή αναζήτηση καθοδήγησης από τα Γραφεία των Λειτουργιών για τα Δικαιώματα των Ασθενών. Το έντυπο να μεταφραστεί στις γλώσσες που κατανοούν οι πολυπληθέστερες από τις εθνικές ομάδες που επισκέπτονται τα νοσοκομεία και να αναρτηθεί σε περίοπτη θέση στις εισόδους όλων των κρατικών ιατρικών ιδρυμάτων, σε όλες τις Επαρχίες και τα τοπικά κέντρα υγείας, καθώς και στον κλάδο έκδοσης Ταυτοτήτων Νοσηλείας του Υπουργείου Υγείας.
- Την επιμόρφωση του προσωπικού των κρατικών νοσηλευτηρίων στα θέματα διακρίσεων με βάση την εθνική καταγωγή, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτιστικές αξίες και το φύλο, ώστε να αντιμετωπίζει τους ασθενείς με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο με επαγγελματισμό και κατανόηση. Για σκοπούς υλοποίησης του μέτρου θα μπορούσε να ζητηθεί η αρωγή ακαδημαϊκού προσωπικού με ενασχόληση σε θέματα διαπολιτισμικότητας και υγείας, από το δημόσιο¹ ή/ και τον ιδιωτικό τομέα.
- Την αγορά υπηρεσιών μεταφραστών ή/ και η διευθέτηση συμφωνιών συνεργασίας με Πρεσβείες και Προξενία των χωρών καταγωγής των μεταναστών, σε μια πιο τακτική βάση, με έμφαση στα σοβαρά περιστατικά.

1. Θα μπορούσε για παράδειγμα να αξιοποιηθεί διδακτικό υλικό του κλάδου Επιστημών της Υγείας του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και ειδικότερα του μαθήματος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση που διδάσκεται στο Τμήμα Νοσηλευτικής.

- Τη συλλογή αξιόπιστων και συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων σχετικά με την υγεία των μεταναστών στην Κύπρο, ως ένα χρήσιμο εργαλείο για σκοπούς ορθολογικότερης αξιολόγησης της κατάστασης και για τον σχεδιασμό και τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την επίλυση των προβλημάτων και των διλημμάτων που προκύπτουν σε σχέση με την πρόσβαση των μεταναστών, και ειδικότερα των άτυπων, στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας.

Η Έκθεση υποβλήθηκε στον Υπουργό Υγείας, ως τον καθ' ύλην αρμόδιο για την υλοποίηση των εισηγήσεων της Επιτροπής για το συγκεκριμένο θέμα. Για σκοπούς ενημέρωσης, αλλά και για σκοπούς προβληματισμού γύρω από το θέμα της διαχείρισης του φαινομένου της άτυπης μετανάστευσης, η Έκθεση κοινοποιήθηκε στον Υπουργό Εσωτερικών.

Στήριξη της εκπαίδευσης των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων μαθητών που φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία μέσης εκπαίδευσης (AKP 114/2005).

Ο εκπρόσωπος των Μαρωνιτών στη Βουλή των Αντιπροσώπων με επιστολή του τον Οκτώβριο του 2005, υπέβαλε παράπονο κατά του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού σχετικά με την απόρριψη αιτήματος της θρησκευτικής ομάδας των Μαρωνιτών για αύξηση των κρατικών επιχορηγήσεων των διδασκτρων που παραχωρούνταν σε Μαρωνίτες μαθητές που φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία και στην Αγγλική Σχολή. Όπως αναφέρθηκε στην καταγγελία, μέχρι το 2005, το ύψος των επιχορηγήσεων παρέμενε το ίδιο από το 1996, παρά τις σημαντικές αυξήσεις που στο μεταξύ σημειώθηκαν στα δίδακτρα των ιδιωτικών σχολείων.

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας κατοχυρώνει στα μέλη των θρησκευτικών ομάδων των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων το δικαίωμα να διασφαλίζουν στα παιδιά τους εκπαίδευση που να συνάδει με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις.

Κατά τη διερεύνηση της καταγγελίας προέκυψε ότι, τον Μάρτιο του 1999, οι θρησκευτικές ομάδες των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων, αναγνωρίστηκαν από την ίδια την Κυπριακή Δημοκρατία ως «εθνικές μειονότητες» για σκοπούς εφαρμογής των προνοιών της «Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων» του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Σύμβαση δεσμεύει τα συμβαλλόμενα κράτη, όπως την Κύπρο, να υιοθετήσουν «κατάλληλα μέτρα για την προαγωγή πλήρους και πραγματικής ισότητας» μεταξύ των προσώπων που ανήκουν σε εθνική μειονότητα και αυτών που ανήκουν στην πλειονότητα, σε όλους τους τομείς της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής. Τα μέτρα δε που υιοθετούνται για τον πιο πάνω σκοπό, «δεν θεωρούνται πράξεις διάκρισης». Ειδικά στον τομέα της εκπαίδευσης, η Σύμβαση δεσμεύει τα συμβαλλόμενα κράτη «να προάγουν την ισότητα των ευκαιριών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης για τα πρόσωπα που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες».

Από τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής διαπιστώθηκαν, επίσης, τα ακόλουθα:

- α) Σε επίπεδο Δημοτικής εκπαίδευσης λειτουργούν δύο δημόσια δημοτικά σχολεία, τα οποία προσφέρουν δωρεάν εκπαίδευση που είναι προσαρμοσμένη για τις ανάγκες των

μαθητών με Αρμενική και Μαρωνίτικη καταγωγή. Ωστόσο, σε επίπεδο Μέσης εκπαίδευσης δεν υπάρχουν δημόσια σχολεία που να παρέχουν εκπαίδευση κατάλληλη για διάφορες θρησκευτικές ομάδες. Με αυτό το δεδομένο, τα ιδιωτικά καθολικά σχολεία «Τέρρα Σάντα», στη Λευκωσία, και «Αγία Μαρία», στη Λεμεσό, αν και είναι ανοικτά σε όλα τα θρησκευόμενα, θεωρούνται από το κράτος, για σκοπούς εφαρμογής της πολιτικής επιχορήγησης διδασκτρων, ως «εθνικά σχολεία» για τις θρησκευτικές ομάδες των Λατίνων και Μαρωνιτών της Κύπρου. Τα εν λόγω σχολεία παρέχουν εκπαίδευση τόσο δημοτικού όσο και μέσου επιπέδου ενώ τα δίδακτρα των μαθητών τους που ανήκουν στις θρησκευτικές ομάδες καλύπτονται από το κράτος. Σε ό,τι αφορά στους Αρμένιους μαθητές, λειτουργεί ένα τριτάξιο δημόσιο γυμνάσιο στη Λευκωσία, αλλά δεν υπάρχει σχολείο το οποίο να τους προσφέρει κατάλληλη μόρφωση λυκειακού επιπέδου.

- β) Τα δίδακτρα των Μαρωνιτών και Λατίνων μαθητών επιχορηγήθηκαν για πρώτη φορά το 1980 με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, εγκρίθηκε η επιχορήγηση των διδασκτρων μέχρι £200 το χρόνο, για κάθε μαθητή που φοιτούσε στις πρώτες τρεις τάξεις της ιδιωτικής Μέσης εκπαίδευσης. Το ποσό αυτό κρίθηκε ότι κάλυπτε το ετήσιο κόστος ανά μαθητή στα δημόσια σχολεία και θεωρήθηκε ότι με την παραχώρησή του εξασφαλιζόταν «δωρεάν παιδεία» και στους Μαρωνίτες και Αρμένιους μαθητές των τάξεων αυτών. Τον επόμενο χρόνο οι ίδιες επιχορηγήσεις παραχωρήθηκαν και στους Λατίνους μαθητές.
- γ) Με μεταγενέστερες αποφάσεις του, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε αυξήσεις στο ύψος της επιχορήγησης, ενώ επέκτεινε σταδιακά και το εύρος καταβολής της σε όλες τις τάξεις της Μέσης εκπαίδευσης. Τον Μάιο του 1996, το Υπουργικό Συμβούλιο καθόρισε το ύψος της επιχορήγησης των διδασκτρων για κάθε Αρμένιο, Μαρωνίτη και Λατίνο μαθητή που φοιτούσε σε εγκεκριμένη ιδιωτική σχολή μέσης εκπαίδευσης και στην Αγγλική Σχολή, σε £450 το χρόνο. Το ποσό αυτό αντιπροσώπευε, τότε, το 30% περίπου του μέσου όρου των ετήσιων διδασκτρων των ιδιωτικών σχολείων και έκτοτε παραμένει το ίδιο.
- δ) Ο διαχωρισμός των ιδιωτικών σχολείων σε «εθνικά» και «μη εθνικά», και η έγκριση αυξημένων χορηγιών ειδικά για τα «εθνικά» σχολεία έγινε τον Οκτώβρη του 1999. Οι επιχορηγήσεις για τα εθνικά σχολεία παρέμειναν οι ίδιες μέχρι τον Ιούνιο του 2006 που το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε σημαντικές αυξήσεις, ικανοποιώντας έτσι τη μία πτυχή της σχετικής καταγγελίας. Ωστόσο, δεν ενέκρινε παράλληλη αύξηση στην επιχορήγηση των διδασκτρων και για τα «μη εθνικά» ιδιωτικά σχολεία μέσης εκπαίδευσης και την Αγγλική Σχολή.
- ε) Τον Ιούνιο του 2008 το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού επανέφερε το θέμα των επιχορηγήσεων στα «μη εθνικά» ιδιωτικά σχολεία μέσης εκπαίδευσης υποβάλλοντας Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο για αύξηση τους σε βαθμό που να καλύπτει το 30% του μέσου όρου των ετήσιων διδασκτρων και, συγκεκριμένα, από £450/μαθητή σε €1.550/μαθητή. Υπολόγισε δε, με βάση τη σχολική χρονιά 2006-2007, το επιπρόσθετο κόστος της προτεινόμενης αύξησης σε €234.339. Για να καταλήξει στην εισήγηση αυτή το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έλαβε υπόψη του το ότι η αύξηση της χορηγίας στα μη εθνικά σχολεία αποτελούσε για χρόνια κοινό αίτημα των εκπροσώπων των μειονοτήτων, καθώς και το ότι οι μαθητές που ανήκουν στις μειονότητες προτιμούν να φοιτούν σε ιδιωτικά

σχολεία Μέσης εκπαίδευσης - στα οποία θεωρούν ότι παρέχεται «κοσμική» παιδεία. Το Υπουργείο συνεκτίμησε επίσης και τις υποχρεώσεις που στο μεταξύ έχει αναλάβει η Κύπρος από την εφαρμογή της “Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων”.

- στ) Η Πρόταση αυτή, όμως, απερρίφθη το Σεπτέμβριο του 2008 από το Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο διατύπωσε τη θέση ότι η επιχορήγηση των διδάκτρων των μαθητών των μειονοτήτων που φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία Μέσης εκπαίδευσης “ήδη αποτελεί αδικία προς τους υπόλοιπους μαθητές που δεν παίρνουν καμιά επιχορήγηση επειδή δεν ανήκουν σε θρησκευτική μειονότητα.” Επιπρόσθετα, το Υπουργείο Οικονομικών υποστήριξε ότι τα ιδιωτικά σχολεία δε συμβάλλουν στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας των συγκεκριμένων μειονοτήτων περισσότερο απ’ ότι τα δημόσια σχολεία, και ότι το επιχείρημα ότι στα ιδιωτικά σχολεία η παρεχόμενη μόρφωση βασίζεται σε κοσμική παιδεία, και όχι σε εθνοθρησκευτική, μπορεί να αποτελεί λόγο προτίμησης των σχολείων αυτών και για άλλους Κύπριους πολίτες.

Βάσει όλων των πιο πάνω στοιχείων, η Επίτροπος σημείωσε εξ αρχής τις πολλές προσπάθειες που κατέβαλε τα τελευταία χρόνια η κυπριακή πολιτεία στον τομέα της εκπαίδευσης, ώστε να στηρίξει τους Μαρωνίτες, Αρμένιους και Λατίνους στην προσπάθεια να διατηρήσουν και να αναπτύξουν τον πολιτισμό τους και τα κυριότερα στοιχεία της ταυτότητάς τους, και έκανε ειδική αναφορά στο μέτρο της παροχής, δωρεάν, σε συγκεκριμένα δημόσια σχολεία, απογευματινών μαθημάτων σε μαθητές των μειονοτήτων για την εκμάθηση της θρησκείας, της γλώσσας και του πολιτισμού τους. Ωστόσο, η Επίτροπος διατύπωσε την άποψη ότι κρίσιμο στοιχείο αποτελεί κατά πόσον τα ληφθέντα μέτρα έχουν πετύχει να αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα που διαχρονικά αντιμετωπίζουν στα θέματα παιδείας οι μειονότητες και τα οποία η ίδια η πολιτεία διέγινωσεν από το 1980.

Η Επίτροπος εξέφρασε τη διαφωνία της με τη θέση του Υπουργείου Οικονομικών ότι η επιχορήγηση των διδάκτρων των μαθητών των μειονοτήτων που φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία Μέσης εκπαίδευσης αποτελεί αδικία προς τους υπόλοιπους μαθητές, κυρίως επειδή αυτή βασίζεται στη λογική ότι οι πολίτες που ανήκουν στις θρησκευτικές ομάδες και αυτοί που ανήκουν στην ελληνοκυπριακή πλειοψηφία, βρίσκονται στην ίδια ή παρόμοια κατάσταση σε σχέση με τη δυνατότητα πρόσβασής τους σε δωρεάν παιδεία Μέσης εκπαίδευσης. Όπως ανέφερε η Επίτροπος, στους Ελληνοκύπριους μαθητές Μέσης εκπαίδευσης παρέχεται η δυνατότητα να λάβουν, δωρεάν, κατάλληλη για την εθνική τους καταγωγή μόρφωση σε ένα ευρύ δίκτυο δημόσιων σχολείων σε όλη την Κύπρο. Αντιθέτως, για τους Μαρωνίτες και Λατίνους μαθητές Μέσης εκπαίδευσης η δυνατότητα αυτή παρέχεται μόνο σε δύο ιδιωτικά σχολεία, ένα στη Λευκωσία και ένα στη Λεμεσό, ενώ για τους Αρμένιους μαθητές δεν υπάρχει σχολείο που να παρέχει κατάλληλη μόρφωση λυκειακού επιπέδου. Περαιτέρω, η Επίτροπος σημείωσε ότι παρόλο που η προσφορά των απογευματινών μαθημάτων για εκμάθηση της κουλτούρας και του πολιτισμού των μειονοτήτων αποτελεί πολύ θετικό μέτρο, η υιοθέτηση του και μόνο αναδεικνύει και την έλλειψη ισότητας με τους Ελληνοκύπριους μαθητές.

Προσεγγίζοντας το θέμα ευρύτερα, η Επίτροπος διατύπωσε τη γενική θέση ότι η αποτελεσματική προστασία των εκπαιδευτικών δικαιωμάτων οποιασδήποτε μειονότητας προϋποθέτει, πέραν από την τυπικά ίση νομική μεταχείριση των μελών της με αυτά της πλειονότητας, την αναγνώριση και προαγωγή δικαιωμάτων συλλογικού χαρακτήρα, και, υπό αυτή την έννοια δεν μπορεί να υπάρξει

ουσιαστική προστασία των μειονοτικών δικαιωμάτων χωρίς παράλληλη αναγνώριση της συλλογικής τους υπόστασης. Η Επίτροπος υπέδειξε συναφώς ότι τόσο η Σύμβαση για τα δικαιώματα των μειονοτήτων όσο και το εθνικό νομικό πλαίσιο, επιτρέπουν την ειδική μεταχείριση των μελών μίας μειονότητας με την μορφή αποκλίσεων από την αρχή της ισότητας, συνήθως μέσω της υιοθέτησης θετικών μέτρων ή ειδικών δικαιωμάτων.

Όπως σημείωσε η Επίτροπος, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι το δημόσιο σχολείο διαχρονικά δεν αποτελεί στην πράξη επιλογή των μαθητών των μειονοτήτων, καθώς και ότι η πλειοψηφία συνεχίζει να μην επιλέγει να φοιτά στα «εθνικά σχολεία», παρότι η φοίτηση σε αυτά είναι δωρεάν. Ενόψει τούτου, η Επίτροπος δεν πείσθηκε ότι οι λόγοι για τους οποίους είχε εγκριθεί η επιχορήγηση των διδάκτρων το 1980 έχουν παύσει να ισχύουν. Αντιθέτως, όπως επεσήμανε, αυτό που έχει στο μεταξύ αλλάξει είναι η ενίσχυση και διεύρυνση των εκπαιδευτικών δικαιωμάτων των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων, στα πλαίσια της Σύμβασης για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων. Με δεδομένη δε την περαιτέρω αύξηση στο μέλλον των διδάκτρων των ιδιωτικών σχολείων, η Επίτροπος επεσήμανε ότι ενδεχόμενη μη αύξηση της επίμαχης επιχορήγησης θα σημαίνει ουσιαστικά τη σταδιακή εξάλειψη ενός δικαιώματος που παραχωρήθηκε στους Μαρωνίτες, Αρμένιους και Λατίνους της Κύπρου πριν ακόμη τύχουν προστασίας ως μειονότητες.

Τέλος, η Επίτροπος σημείωσε το γεγονός ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ως η καθ' ύλην αρμόδια Αρχή, αντιμετωπίζει θετικά το επίμαχο αίτημα των εκπροσώπων των μειονοτήτων, καθώς και ότι το κόστος ικανοποίησής του δεν είναι ιδιαίτερα ψηλό.

Στη βάση όλων των πιο πάνω, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το αίτημα των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων για αύξηση της επιχορήγησης των διδάκτρων των μαθητών τους που φοιτούν στα «μη εθνικά» ιδιωτικά σχολεία Μέσης εκπαίδευσης και την Αγγλική Σχολή, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί θετικά, αφού συνεκτιμηθούν οι υφιστάμενες οικονομικές συνθήκες και δυνατότητες. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως τα συναρμόδια Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού και Οικονομικών επανεξετάσουν το θέμα, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές εισηγήσεις που περιλαμβάνονται στην Έκθεση, καθώς και τις υποχρεώσεις που απορρέουν για την Κύπρο από τις διατάξεις της «Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων».

Εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τις μεταβιβάσεις περιουσιών από και προς Τουρκοκύπριους που διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές (ΑΚΡ 6/2009 και ΑΚΡ 23/2010).

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκαν δύο καταγγελίες σχετικά με την εφαρμογή των ρυθμίσεων του Νόμου 49/1970 από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας στις περιπτώσεις μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας στις ελεύθερες περιοχές από ή/και προς Τουρκοκύπριους και διατυπώθηκε ο ισχυρισμός ότι αυτό εγείρει ζητήματα άνισης και διακριτικής μεταχείρισης στη βάση της εθνικής καταγωγής.

Ειδικότερα, η κα Α.Μ.Α, Τουρκοκύπρια, κάτοικος Ηνωμένου Βασιλείου, με επιστολή του Παρατηρητηρίου για τον Ρατσισμό και την Ξενοφοβία στην Κύπρο και ο κ. Τ. Χ, Τουρκοκύπριος,

κάτοικος Δήμου Ιδαλίου, κατήγγειλαν ότι, κατά τη δήλωση μεταβίβασης ακινήτου στις ελεύθερες περιοχές, υπέστησαν άνιση και διακριτική μεταχείριση, καθώς το αρμόδιο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας τους πληροφόρησε ότι απαιτείται η έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία μεταβίβασης, γεγονός που θα προκαλούσε καθυστέρηση αρκετών μηνών.

Το άρθρο 23 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζει ότι η άσκηση του αναγνωρισμένου δικαιώματος στην ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει την κυριότητα, κατοχή, απόλαυση, κτήση και διάθεση ακίνητης ιδιοκτησίας, δύναται να υποβληθεί με νόμο σε όρους, περιορισμούς ή δεσμεύσεις που είναι απολύτως απαραίτητοι για την εξυπηρέτηση της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή της πολεοδομίας ή της ανάπτυξης και χρησιμοποίησης οποιασδήποτε ιδιοκτησίας προς προαγωγή της δημόσιας ωφέλειας ή προς προστασία των δικαιωμάτων τρίτων.

Στο πλαίσιο αυτό, τα άρθρα 3 και 4 του Νόμου 49/1970 ορίζουν τα εξής:

“3. Ανεξαρτήτως παντός διαλαμβανόμενου εν τω περί Μεταβιβάσεως και Υποθηκείσεως Ακινήτων Νόμω του 1965, οσάκις επί τη προσαγωγή, εις Επαρχιακόν Κτηματολογικόν Γραφείον ή παράρτημα, δηλώσεως σκοπούμενης μεταβιβάσεως ακινήτου ιδιοκτησίας ο Διευθυντής κρίνη, βάσει δεδομένων παρασχεθέντων αυτώ υπό του Υπουργού, ότι η σκοπούμενη κτήσις της τοιαύτης ακινήτου ιδιοκτησίας υπό του προτιθέμενου δικαιοδόχου ενδέχεται να θέση εις κίνδυνον ή καθ’ οιονδήποτε τρόπον να επηρεάση την δημόσιαν ασφάλειαν, ο Διευθυντής δεν επιτρέπει την παρά του αρμοδίου λειτουργού του ειρημένου Γραφείου ή παραρτήματος αποδοχήν της τοιαύτης δηλώσεως, εκτός εάν και αφού ο Υπουργός, εις τον οποίον το θέμα υποβάλλεται υπό του Διευθυντού, συγκατατεθή εις αυτό.

4. Ανεξαρτήτως παντός διαλαμβανόμενου εν τω περί Πωλήσεως Γαιών (Ειδική Εκτέλεσις) Νόμω, οσάκις επί τη προσαγωγή αντιγράφου συμβολαίου πωλήσεως ακινήτου ιδιοκτησίας εις το αρμόδιον Επαρχιακόν Κτηματολογικόν Γραφείον προς κατάθεσιν συμφώνως προς τας διατάξεις της παραγράφου (β) του άρθρου 2 του ειρημένου Νόμου ο Διευθυντής κρίνη, βάσει δεδομένων παρασχεθέντων αυτώ υπό του Υπουργού, ότι η ενδεχόμενη κτήσις της τοιαύτης ακινήτου ιδιοκτησίας υπό του εν τω συμβολαίω εμφανιζόμενου αγοραστού ενδέχεται να θέση εις κίνδυνον ή καθ’ οιονδήποτε τρόπον να επηρεάση την δημόσιαν ασφάλειαν, ο Διευθυντής δεν επιτρέπει την κατάθεσιν του τοιούτου αντιγράφου του συμβολαίου, εκτός εάν και αφού ο Υπουργός, εις τον οποίον το θέμα υποβάλλεται υπό του Διευθυντού, συγκατατεθή εις αυτό.

Νοείται ότι, εάν ο Υπουργός συγκατατεθή ως ανωτέρω το από της ημερομηνίας της ως άνω προσαγωγής του ειρημένου συμβολαίου μέχρι της υπό του Διευθυντού λήψεως της συγκαταθέσεως του Υπουργού μεσολαβούν χρονικό διάστημα δεν λαμβάνεται υπόψιν κατά τον υπολογισμόν της εν τη προαναφερθείσῃ παραγράφῳ (β) του άρθρου 2 του ειρημένου Νόμου οριζόμενης προθεσμίας.”

Βάσει των στοιχείων που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής Διοικήσεως από την αρμόδια Αρχή, προέκυψε ότι σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις Τ/Κύπριων που δεν εγκατέλειψαν τις ελεύθερες περιοχές και επιθυμούν να μεταβιβάσουν ή/και να αγοράσουν περιουσία στις ελεύθερες περιοχές, εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 3 και 4 του Νόμου 49/1970. Συγκεκριμένα, η δήλωση μεταβίβασης ή το αγοραπωλητήριο συμβόλαιο διαβιβάζεται και εξετάζεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, κυρίως για λόγους εξακρίβωσης στοιχείων των αιτητών και ελέγχου τυχόν επηρεασμού εκτοπισμένων, όπως υποστηρίζει η αρμόδια Αρχή. Ακολούθως, ο Υπουργός Εσωτερικών δίδει την έγκριση του με την ιδιότητα του αυτή και όχι ως Κηδεμόνας, καθώς οι περιουσίες αυτές δεν θεωρούνται εγκαταλειφθείσες και δεν τυχάνει εφαρμογής ο Περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών Νόμος².

Όπως διαπιστώθηκε η διαδικασία αυτή ακολουθείται μόνο όταν συμβάλλονται Τ/Κύπριοι, παρόλο που οι ίδιοι διαμένουν μόνιμα στις ελεύθερες περιοχές και ουδέποτε εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους. Αντίστοιχα, η συγκεκριμένη διαδικασία δεν εφαρμόζεται όταν, σε ομοιογενείς περιπτώσεις μεταβιβάσεων, συμβάλλονται μόνο Ε/Κύπριοι. Υπό την έννοια αυτή, η εφαρμογή της εν λόγω διαδικασίας αποτελεί κατ' αρχήν διακριτική μεταχείριση, καθώς παρόμοιες περιπτώσεις αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με την καταγωγή των εμπλεκομένων.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος Διοικήσεως προχώρησε στην εξέταση της τήρησης των προϋποθέσεων για να θεωρηθεί επιτρεπτή η ως άνω διάκριση ως μη αντίθετη στην αρχή της ίσης μεταχείρισης, οι οποίες είναι : α) να είναι επαρκώς, αντικειμενικά και λογικά αιτιολογημένη (objective and reasonable justification), δηλαδή να τείνει στην εξυπηρέτηση ενός νόμιμου σκοπού (legitimate aim) με τον οποίο συνδέεται αιτιολογικά και β) να είναι αναγκαία και ανάλογη για την εξυπηρέτηση του επιδιωκόμενου σκοπού (necessity- proportionality).

Κατόπιν εξέτασης των ως άνω προϋποθέσεων, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, παρόλο που η διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας αποτελεί έναν καθ'όλα θεμιτό και νόμιμο σκοπό, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι κάθε μεταβίβαση από ή προς Τ/Κύπριους που διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές και ουδέποτε εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους θέτει a priori σε κίνδυνο τη δημόσια ασφάλεια, ώστε να αιτιολογείται η ανάγκη έγκρισης της πράξης αυτής από τον Υπουργό Εσωτερικών. Ως εκ τούτου, κρίθηκε ότι η εφαρμογή του μέτρου αυτού, βάσει των άρθρων του Νόμου 49/1970, σε κάθε περίπτωση μεταβίβασης δεν μπορεί να συνδέεται αιτιολογικά με την εξυπηρέτηση του σκοπού της διασφάλισης της δημόσιας ασφάλειας.

Περαιτέρω, η Επίτροπος Διοικήσεως δεν πείσθηκε ότι στις περιπτώσεις των Τ/Κυπρίων, οι οποίοι διαμένουν μόνιμα στις ελεύθερες περιοχές και ουδέποτε εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους, δεν είναι αρκετός ο έλεγχος που γίνεται σε κάθε άλλη περίπτωση από το Τμήμα Κτηματολογίου και τα κατά τόπους Κτηματολογικά Γραφεία. Συγκεκριμένα, κρίθηκε ότι σε κάθε περίπτωση, που αφορά είτε σε Ε/Κύπριους είτε σε Τ/Κύπριους, η εξακρίβωση των στοιχείων των ιδιοκτητών, ο έλεγχος του τόπου διαμονής τους και του επηρεασμού εκτοπισμένων μπορεί να γίνει αρκούτως αποτελεσματικά από το αρμόδιο Κτηματολογικό Γραφείο, που διαθέτει όλες τις σχετικές πληροφορίες.

Βάσει των πιο πάνω, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εφαρμογή των άρθρων 3 και 4 του Ν. 49/1970, με τον τρόπο που γίνεται από τις αρμόδιες Αρχές, συνιστά άνιση και διακριτική μεταχείριση. Ειδικότερα, η διαδικασία της λήψης της έγκρισης του Υπουργού Εσωτερικών για κάθε μεταβίβαση στην οποία συμβάλλονται Τ/Κύπριοι, οι οποίοι διαμένουν στις

ελεύθερες περιοχές και ουδέποτε εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους, αποτελεί διάκριση, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί επιτρεπτή, καθώς, βάσει όσων αναλύθηκαν, δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη και δεν είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας. Επιπλέον, υπό τις σημερινές συνθήκες το πραγματικό υπόβαθρο θέσπισης του ως άνω Νόμου δεν ισχύει και ως εκ τούτου, η συνέχιση της εφαρμογής των διατάξεων του σε Τ/Κύπριους, που διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές και ουδέποτε εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους, καθίσταται άνευ σκοπιμότητας.

Για τους λόγους αυτούς, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε όπως η αρμόδια Αρχή επανεξετάσει το ζήτημα της εφαρμογής των διατάξεων του Ν. 49/1970 σε όλες τις μεταβιβάσεις από ή/και προς Τ/Κύπριους υπό το φως των όσων αναφέρονται πιο πάνω. Ειδικότερα, εισηγήθηκε όπως, μέχρι την κατάργηση του ως άνω Νόμου, η εφαρμογή του να περιορίζεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου εγείρονται ιδιαίτερα θέματα δημόσιας ασφάλειας και η έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών είναι απολύτως αναγκαία. Στις περιπτώσεις αυτές, θα πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς, με αναφορά στις ιδιαίτερες συνθήκες της δεδομένης μεταβίβασης, η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού.

Μετά την υποβολή της ως άνω Έκθεσης στον Υπουργό Εσωτερικών, ο Γενικός Διευθυντής του Υπ. Εσωτερικών με επιστολή του ανέφερε ότι ήδη είχε εκδοθεί σχετική εγκύκλιος με την οποία δόθηκαν οδηγίες όπως οι υποθέσεις μεταβιβάσεων στις οποίες εμπλέκονται Τουρκοκύπριοι εξετάζονται κατά προτεραιότητα. Επίσης, ο Γενικός Διευθυντής αναφέρει ότι οι εισηγήσεις της Αρχής κατά των Διακρίσεων σχετικά με τη μη εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του ως άνω Νόμου, θα μελετηθούν περαιτέρω με το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Έκδοση Διατάγματος Κράτησης και Απέλασης υπηκόου χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φορέα του ιού HIV (ΑΚΡ 69/2010).

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκε καταγγελία του κ. J.M, Βρετανού υπηκόου με καταγωγή από την Τανζανία και φορέα του ιού HIV, σε σχέση με την έκδοση διατάγματος απέλασής του, από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, η νομιμότητα της οποίας αμφισβητείτο.

Κατά τη διερεύνηση της καταγγελίας, διαπιστώθηκε ότι ο κ. J.M καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης ενός μηνός για το αδίκημα της οδήγησης υπό την επήρεια αλκοόλης. Με βάση τη δικαστική αυτή απόφαση, αποφασίστηκε η απέλασή του, ως παρεπόμενο μέτρο της καταδίκης του σε φυλάκιση, έχοντας κριθεί ότι η προσωπική του συμπεριφορά συνιστά πραγματική, ενεστώσα και επαρκώς σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη της Δημοκρατίας. Επιπρόσθετα, ο κ. J.M, θεωρήθηκε απαγορευμένος μετανάστης ενόψει τόσο της καταδίκης του σε ποινή φυλάκισης [άρθρο 6(1)(δ), Κεφ. 105], όσο και της πιστοποίησης από γιατρό ότι αυτός πάσχει από το σύνδρομο επίκτητης ανοσοανεπάρκειας (HIV-AIDS) [άρθρο 6(1)(γ), Κεφ. 105].

Από το σύνολο των στοιχείων, προέκυψε ότι η απόφαση για απέλαση του κ. J.M λήφθηκε αυτόματα και στηρίχθηκε μόνο στην προηγούμενή του καταδίκη σε ένα μήνα φυλάκισης, χωρίς να υπάρχουν στοιχεία που να στοιχειοθετούν ότι η προσωπική του συμπεριφορά συνιστά πραγματική,

ενεστώσα και επαρκώς σοβαρή απειλή στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας, κατά παράβαση των εγγυήσεων της κοινοτικής Οδηγίας και του ημεδαπού Νόμου που αφορά στο δικαίωμα διακίνησης των Ευρωπαίων πολιτών. Το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει ρητά ότι προηγούμενες ποινικές καταδίκες δεν αποτελούν αφ' εαυτών λόγους για τη λήψη περιοριστικών του δικαιώματος της ελεύθερης διακίνησης μέτρων. Επιπλέον, η εμπλεκόμενη αρμόδια Αρχή δεν επικαλέστηκε εξειδικευμένους λόγους δημόσιας τάξης αλλά, αντίθετα, η επίκληση της δημόσιας τάξης παρατέθηκε με γενικό τρόπο και, εν πάση περιπτώσει, δεν εξειδικεύθηκε ο λόγος για τον οποίο η προσωπική συμπεριφορά του συγκεκριμένου ενδιαφερόμενου συνιστούσε σοβαρή και ενεστώσα απειλή για τη δημόσια τάξη, αλλά ούτε και το είδος της απειλής αυτής.

Επίσης, προέκυψε ότι η αρμόδια Αρχή, πριν καταλήξει στην απόφαση απέλασης για λόγους δημόσιας τάξης, έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι ο κ. J.M “...δεν έχει κανένα δεσμό με τη Δημοκρατία και ότι η οικογένειά του μένει στη Βρετανία”. Τα στοιχεία, όμως, του φακέλου δεν κατέδειξαν τη διενέργεια οποιασδήποτε έρευνας, τα πορίσματα της οποίας να δικαιολογούν την πιο πάνω διαπίστωση. Σε κάθε περίπτωση, η αρμόδια Αρχή δεν φαίνεται να συνεκτίμησε στην απόφασή της το γεγονός ότι ο εμπλεκόμενος διατηρεί μακροχρόνια σχέση με Ευρωπαίο πολίτη, ο οποίος έχει τη μόνιμή του διαμονή στην Κύπρο. Η παράλειψη στάθμισης της σημαντικής αυτής παραμέτρου, κρίθηκε από την Επίτροπο ότι καθιστά ατεκμηρίωτο το συμπέρασμα της αρμόδιας Αρχής σύμφωνα με το οποίο, ο κ. J.M «δεν έχει κανένα δεσμό με τη Δημοκρατία».

Περαιτέρω, η Επίτροπος σημείωσε ότι τα στοιχεία του φακέλου της αρμόδιας Αρχής αφήνουν αμφιβολίες αναφορικά με το κατά πόσο η διαδικασία που ακολουθήθηκε από την υπηρεσία, υπήρξε ουσιαστικά συμβατή με τις ρυθμίσεις του κοινοτικού και ημεδαπού δικαίου που προβλέπουν την ανάγκη για δέουσα και επακριβή ενημέρωση των περιοριστικών του δικαιώματος ελεύθερης διακίνησης αποφάσεων, όπως και με τις προβλεπόμενες εγγυήσεις αμφισβήτησης της απόφασης για απέλαση από μέρους του ενδιαφερόμενου.

Πέραν από τους γενικά και μη εξατομικευμένα διατυπωμένους λόγους δημόσιας τάξεως, διαπιστώθηκε ότι η απέλαση του κ. J.M στηρίχθηκε και σε λόγους δημόσιας υγείας, στα πλαίσια του άρθρου 6(1)(γ) του περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμου (Κεφ. 105). Ειδικότερα, φαίνεται ότι η κατάσταση της υγείας του κ. J.M, όπως αυτή πιστοποιήθηκε από τη γιατρό των Κεντρικών Φυλακών όπου ο κ. J.M εξέτισε την ποινή του ενός μηνός που του είχε επιβληθεί, θεωρήθηκε ότι συνιστά κίνδυνο για τη δημόσια υγεία στο βαθμό που να δικαιολογείται η απέλασή του. Σύμφωνα με σχετικό σημείωμα της γιατρού, ο κ. J.M “πάσχει από το σύνδρομο επίκτητης ανοσοανεπάρκειας HIV-AIDS.”

Η Επίτροπος διαπίστωσε ότι, η πιο πάνω ιατρική πιστοποίηση δεν περιλαμβάνει καμία αναφορά στις θέσεις της γιατρού αναφορικά με τους κινδύνους που η κατάσταση της υγείας του κ. J.M εγκυμονεί για τη δημόσια υγεία. Το συμπέρασμα για τον κίνδυνο της δημόσιας υγείας δεν προέκυψε από τη γιατρό που πιστοποίησε την κατάσταση της υγείας του κ. J.M αλλά από τον υπεύθυνο της ΥΑΜ Αμμοχώστου. Το γεγονός αυτό καθιστά προβληματική την εφαρμογή της υπό αναφορά διάταξης του περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμου, αφού αυτή προϋποθέτει την ουσιαστική τοποθέτηση του γιατρού που προβαίνει στην πιστοποίηση, ως προς την επικινδυνότητα που, κατά τη γνώμη του, ενέχει η συγκεκριμένη νόσος για τη δημόσια υγεία. Η Επίτροπος σημείωσε, επίσης, το παράδοξο του γεγονότος ότι, ιατρική γνωμάτευση γιατρού Νοσοκομείου στο Λονδίνο που παρακολουθούσε τον κ. J.M, σύμφωνα με την οποία ο κ. J.M ουδέποτε είχε οποιοδήποτε σύμπτωμα της νόσου AIDS και επειδή ο ιός ελέγχεται με φαρμακευτική αγωγή, ο ίδιος σε καμία περίπτωση

δεν θεωρείται «απειλή για τον πληθυσμό της Κύπρου», δεν φαίνεται να λήφθηκε υπόψη από την αρμόδια Αρχή, παρόλο που τέθηκε υπόψη της από τους δικηγόρους του κ. J.M.

Σε κάθε περίπτωση, η Επίτροπος τόνισε ότι η πιο πάνω διάταξη περιλαμβάνεται στη νομοθεσία που τυγχάνει εφαρμογής σε υπηκόους τρίτων χωρών. Δεδομένου ότι ο ενδιαφερόμενος είναι Ευρωπαίος πολίτης, κρίσιμη είναι η συναφής με τη δημόσια υγεία διάταξη που περιλαμβάνεται στο σχετικό με την ελεύθερη κυκλοφορία των Ευρωπαίων πολιτών νόμο. Το άρθρο 31(1) του νόμου αυτού, επιτρέπει τη λήψη περιοριστικών μέτρων στο δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας, στις περιπτώσεις λοιμωδών νόσων και μεταδοτικών ασθενειών «εφόσον αποτελούν, στη Δημοκρατία, αντικείμενο διατάξεων προστασίας που εφαρμόζονται στους πολίτες της Δημοκρατίας». Σύμφωνα, δηλαδή, με το κοινοτικό δίκαιο, η λήψη περιοριστικών μέτρων στο δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας στην περίπτωση Ευρωπαίου πολίτη που πάσχει από μεταδοτική ασθένεια, δικαιολογείται για σκοπούς προστασίας της δημόσιας υγείας, μόνο στην περίπτωση που και οι ημεδαποί υπόκεινται σε συγκεκριμένα μέτρα προστασίας από τη συγκεκριμένη νόσο. Όπως τόνισε η Επίτροπος, η απουσία εσωτερικών μέτρων εφαρμοστέων στους ημεδαπούς σε σχέση με τον ιό HIV και την ασθένεια του AIDS, καθιστά οποιονδήποτε περιορισμό του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας ενός Ευρωπαίου πολίτη, παράβαση του κοινοτικού δικαίου.

Βάσει των πιο πάνω στοιχείων, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι χειρισμοί της αρμόδιας Αρχής στην περίπτωση του καταγγέλλοντα δεν ανταποκρίνονταν στις κοινοτικές και εθνικές ρυθμίσεις αναφορικά με το δικαίωμα των Ευρωπαίων πολιτών να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα σε κράτη μέλη της Ένωσης. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών όπως εξεταστεί, άμεσα, το ενδεχόμενο ανάκλησης του διατάγματος απέλασης του καταγγέλλοντα και αφαίρεσης του ονόματός του από τον κατάλογο απαγορευμένων προσώπων (stop list). Γενικότερη εισήγηση της Επιτροπής ήταν όπως διασφαλιστεί ο μελλοντικός χειρισμός περιπτώσεων που αφορούν στη λήψη περιοριστικών του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών της Ένωσης μέτρων, υπό το φως και στο πνεύμα των όσων επιτάσσει το κοινοτικό δίκαιο στο σύνολό του.

Σε συμμόρφωση με τις πιο πάνω εισηγήσεις της Επιτροπής Διοικήσεως, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών προχώρησε στην ανάκληση του διατάγματος απέλασης και στην αφαίρεση των στοιχείων του καταγγέλλοντα από τον κατάλογο απαγορευμένων προσώπων (stop list).

**Το ύψος των κοινοτικών τελών και φόρων που επιβάλλονται σε Ευρωπαίους πολίτες που κατοικούν σε κοινότητες της Κύπρου
(AKP 68/2006, AKP 94/2006, AKP 236/2008, AKP 1/2009, AKP 29/2009).**

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκαν αρκετές καταγγελίες σχετικά με το ύψος των κοινοτικών τελών και φόρων που καταβάλλουν οι Ευρωπαίοι πολίτες. Συγκεκριμένα, οι καταγγέλλοντες στις επιστολές τους αναφέρουν ότι τα κοινοτικά τέλη και οι κοινοτικοί φόροι που τους επιβάλλονται είναι υψηλότερα από τα αντίστοιχα που επιβάλλονται σε Κύπριους κατοίκους και ως εκ τούτου, τίθεται θέμα δυσμενούς διάκρισης εναντίον τους.

Βάσει των στοιχείων που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής προέκυψε ότι η εγχώρια νομοθεσία που διέπει θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης παρέχει στις τοπικές Αρχές ευρεία διακριτική ευχέρεια να καθορίζουν το ύψος των κοινοτικών τελών και φόρων στη βάση κριτηρίων που οι ίδιες θεωρούν ως ενδεδειγμένα. Όπως σημείωσε η Επίτροπος, παρότι είναι κατανοητή η σκοπιμότητα επιμερισμού του φόρου στη βάση κριτηρίων που έχουν σχέση με παράγοντες όπως το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών, η έκταση και η αξία της περιουσίας κ.ά., στα πλαίσια εφαρμογής της νομοθεσίας, ωστόσο η ευχέρεια αυτή των κοινοτικών Αρχών δεν είναι απόλυτη και γνωρίζει περιορισμούς από τις αρχές του διοικητικού δικαίου που αφορούν την άσκηση, με επιτρεπτό τρόπο, της διακριτικής τους ευχέρειας αλλά και από διατάξεις άλλων νομοθεσιών που απαγορεύουν τη δυσμενή μεταχείριση στη βάση της καταγωγής ενός κοινοτικού υπηκόου.

Κατά τη διερεύνηση των σχετικών παραπόνων, μελετήθηκε το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τις διακρίσεις και διαπιστώθηκε ότι αυτό παρέχει στους Ευρωπαίους πολίτες ένα ευρύ φάσμα προστασίας έναντι των διακρίσεων στη βάση της εθνικής τους καταγωγής. Ο βαθμός δε προστασίας, είναι σαφώς πιο ενισχυμένος για τους Ευρωπαίους πολίτες που διακινούνται εντός της Ένωσης, στους οποίους παρέχεται προστασία από τις διακρίσεις και λόγω ιθαγένειας, τόσο από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και από τη νομοθεσία που διέπει την κυκλοφορία και τη διαμονή των Ευρωπαίων πολιτών στην επικράτεια των κρατών μελών.

Εκτενής αναφορά στην Έκθεση γίνεται και στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο και ιδιαίτερα στον Νόμο 59(Ι)/2004 με τον οποίο ενσωματώθηκαν ουσιαστικά στο εσωτερικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του σχετικού Νόμου, απαγορεύεται οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση διάκριση σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριοτήτων, ένας εκ των οποίων είναι ο τομέας της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες που είναι διαθέσιμα στο κοινό, στη βάση της φυλετικής ή εθνικής καταγωγής ενός προσώπου. Στις ερμηνευτικές διατάξεις του Νόμου, ορίζονται τόσο η «άμεση» διάκριση, η οποία απαγορεύεται κατά τρόπο απόλυτο και χωρίς εξαιρέσεις, όσο και η «έμμεση» διάκριση, η οποία είναι επακόλουθο φαινομενικά ουδέτερων πρακτικών και απαγορεύεται «εκτός εάν... δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία».

Η Επίτροπος έκρινε ότι το πλαίσιο προστασίας που παρέχει ο Νόμος 59(Ι)/2004 είναι ιδιαίτερα σημαντικό επειδή, κατά πρώτον, προσδιορίζει τους τομείς δραστηριοτήτων στους οποίους απαγορεύεται η επιφύλαξη διακρίσεων και, κατά δεύτερον, με την υιοθέτηση ενός αναλυτικού ορισμού των εννοιών της απαγορευμένης διάκρισης, εισάγει σημαντικά μεθοδολογικά νομικά εργαλεία για καταπολέμηση των διακρίσεων.

Επίσης, η Επίτροπος διατύπωσε τη θέση ότι η ίση μεταχείριση των Ευρωπαίων πολιτών με τους ημεδαπούς καθώς και η απαγόρευση κάθε έμμεσης (συγκεκριμένης) διάκρισης αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την εφαρμογή της συγκεκριμένης νομοθεσίας.

Στη βάση των πιο πάνω, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο καθορισμός κριτηρίων που, για σκοπούς φορολογίας, διακρίνουν, είτε άμεσα είτε έμμεσα, τους μη Κύπριους κατοίκους μιας κοινότητας και τους επιφυλάσσουν δυσμενέστερη μεταχείριση έναντι των Κύπριων κατοίκων, αντίκειται στη ως άνω νομοθεσία κατά των διακρίσεων.

Σε μια εκ των καταγγελιών, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι τα κριτήρια που καθορίστηκαν από το αρμόδιο Κοινοτικό Συμβούλιο για επιμερισμό κοινοτικού φόρου, με βάση τα οποία οι «αλλοδαποί»

κάτοικοι υπάγονταν σε ειδική φορολογική κατηγορία, δεν ήταν συμβατά με το θεσμικό πλαίσιο κατά των διακρίσεων και θα έπρεπε να τύχουν επανεξέτασης.

Στις υπόλοιπες καταγγελίες, τα επίμαχα κριτήρια αφορούσαν την επιβολή υψηλότερων τελών, στη μια περίπτωση στους κατοίκους της «παραλιακής περιοχής» μιας κοινότητας, η οποία κατοικείτο κατά πλειοψηφία από Ευρωπαίους πολίτες, και, στην άλλη περίπτωση, στους κατοίκους «επαύλεων» χωρίς όμως να καθορίζονται οποιαδήποτε επιμέρους κριτήρια στη βάση των οποίων γινόταν ο διαχωρισμός μεταξύ «σπιτιών» και «επαύλεων». Μολονότι από τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής δεν στοιχειοθετήθηκε η επιφύλαξη άμεσης διάκρισης έναντι των καταγγελλόντων, ωστόσο η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι εκ πρώτης όψεως τίθεται θέμα ενδεχόμενης έμμεσης (συγκεκριμένης) διάκρισης εις βάρος τους λόγω εθνικότητας/ιθαγένειας. Ως εκ τούτου, προχώρησε στη διερεύνηση κατά πόσο τα επίμαχα κριτήρια δικαιολογούνταν αντικειμενικά από τις δεδομένες περιστάσεις και ήταν πρόσφορα και αναγκαία, ώστε να θεωρούνται κατ'εξάιρεση επιτρεπτά, όπως προνοεί η νομοθεσία.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επίτροπος διατύπωσε την άποψη ότι στις υπό εξέταση περιπτώσεις πληρείτο η προϋπόθεση για την ύπαρξη θεμιτού σκοπού, καθώς ο δίκαιος επιμερισμός στους κατοίκους των κοινοτήτων του κόστους παροχής κάποιων βασικών και απαραίτητων κοινωφελών υπηρεσιών αποτελεί τέτοιο σκοπό. Ωστόσο, αξιολογώντας συνολικά όλες τις παραμέτρους των υπό εξέταση περιπτώσεων και λαμβάνοντας υπόψη και τη διαφορά στα πληρωτέα τέλη μεταξύ των φορολογικών κατηγοριών, την οποία έκρινε ως δυσανάλογη, η Επίτροπος δεν πείσθηκε για την προσφορότητα και την αναγκαιότητα των επίμαχων κριτηρίων και τη συμβατότητά τους με την κείμενη νομοθεσία.

Υπό το φως όλων των πιο πάνω, η Επίτροπος εισηγήθηκε στα εμπλεκόμενα κοινοτικά συμβούλια όπως επανεξετάσουν την προσέγγιση τους στο θέμα της επιβολής κοινοτικών τελών και φόρων και προχωρήσουν στην εφαρμογή κριτηρίων που δεν συνεπάγονται τη δυσχερέστερη ή δυσμενέστερη μεταχείριση των κοινοτικών υπηκόων που διαμένουν σε κοινότητες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επίτροπος εισηγήθηκε ότι θα πρέπει να αποφευχθεί η υιοθέτηση διακριτικών μέτρων που έχουν ως σημείο αναφοράς την ιθαγένεια του φορολογούμενου συνεκτιμώντας ότι τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι συμβατά με το θεσμικό πλαίσιο κατά των διακρίσεων και να μην παραβιάζουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των Κυπρίων και μη Κύπριων κατοίκων στις κοινότητες.

Αντίγραφο της Έκθεσης κοινοποιήθηκε και στον Πρόεδρο της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου, με την παράκληση να τη διαβιβάσει σε όλα τα μέλη της Ένωσης για προβληματισμό.

Νομική κατοχύρωση των σχέσεων των ομόφυλων ζευγαριών (ΑΚΡ 142/2009, ΑΚΡ 16/2010).

Μετά από την υποβολή δύο καταγγελιών από Κύπριους πολίτες αναφορικά με την ανυπαρξία νομοθετικών προνοιών που να ρυθμίζουν τις συμβιωτικές σχέσεις ανάμεσα σε άτομα του ίδιου φύλου, η Επίτροπος Διοικήσεως αποφάσισε να επανέλθει επί του θέματος του σεβασμού των δικαιωμάτων των ομοφυλοφίλων. Το ζήτημα αυτό είχε αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενων παρεμβάσεων της Επιτροπής με πιο πρόσφατη αυτή που αφορούσε στην ίση μεταχείριση των ομόφυλων ζευγαριών σε σχέση καταχωρημένης συμβίωσης, στα πλαίσια εφαρμογής της

Οδηγίας 2004/38/EK για το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών³. Σκοπός της εν λόγω έκθεσης ήταν η παρότρυνση της Πολιτείας να λάβει ουσιαστικά μέτρα για την ίση μεταχείριση των ομόφυλων ζευγαριών και τον πλήρη σεβασμό της ιδιωτικής τους ζωής χωρίς όμως η υποχρέωση αυτή να συνδέεται με την αναγνώριση του γάμου (ή άλλης έννομης σχέσης) μεταξύ ομοφυλοφίλων.

Η παρούσα έκθεση είχε σκοπό να αντιμετωπίσει το πρόβλημα πιο ουσιαστικά και πιο διεξοδικά. Οι νέες μορφές συμβίωσης, τόσο ανάμεσα σε ετερόφυλα όσο και σε ομόφυλα άτομα, συνιστούν μια πραγματικότητα η οποία επιτάσσει επαναπροσδιορισμό της παραδοσιακής έννοιας του γάμου αλλά κυρίως εισαγωγή νομοθετικών ρυθμίσεων που να κατοχυρώνουν νομικά τις νέες αυτές μορφές συμβίωσης. Με αφορμή τις συγκεκριμένες καταγγελίες, η Επίτροπος έκρινε σκόπιμο να εξετάσει τόσο το ενδεχόμενο εφαρμογής στην κυπριακή έννομη τάξη του συμφώνου καταχωρημένης συμβίωσης όσο και την τροποποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας με τρόπο που να επιτρέπει τον πολιτικό γάμο ανάμεσα σε άτομα του ίδιου φύλου.

Μέσα από εκτενή ανάλυση τόσο της εθνικής νομοθεσίας και του κοινοτικού δικαίου όσο και της νομολογίας διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων και συνεκτιμώντας τις σχετικές ρυθμίσεις στις οποίες έχουν προβεί αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, η Επίτροπος υπογράμμισε το κενό δικαίου που υφίσταται αναφορικά με τη νομική αναγνώριση των συμβιωτικών σχέσεων μεταξύ ατόμων του ίδιου ή διαφορετικού φύλου. Στην έκθεση έγινε διεξοδική αναφορά ιδιαίτερα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο έχει επικρίνει εθνικές πρακτικές που συνιστούσαν διακρίσεις σε βάρος των ομοφυλόφιλων ατόμων. Όπως μάλιστα προκύπτει από τη μελέτη του οικείου κανονιστικού πλαισίου, η προοπτική νομικής αναγνώρισης αυτών των σχέσεων δεν συναντά προσκόμματα συνταγματικής υφής, καθώς το σύνταγμα παραπέμπει σε νόμο του κράτους για τη ρύθμιση του θέματος.

Ειδικότερα, η νομική αναγνώριση των συμβιώσεων προσώπων του ίδιου φύλου, κρίνεται, υπό τις σημερινές συνθήκες, επιβεβλημένη, στα πλαίσια της αρχής της ίσης μεταχείρισης, αφού το υφιστάμενο κενό δικαίου δημιουργεί αναπόφευκτα ανισότητες σε βάρος αυτών των προσώπων οι οποίες είναι ανεπίδεκτες πειστικής αιτιολόγησης. Επιπλέον, η συνέχιση της κατάστασης αυτής και ειδικότερα η νομική παραγνώριση της κοινωνικής αυτής πραγματικότητας, αναπαράγει αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις έναντι των προσώπων αυτών.

Η Επίτροπος τόνισε ότι η εμπειρία του Γραφείου δείχνει ότι η ανάληψη ρυθμιστικής δράσης εκ μέρους των αρμοδίων οργάνων του κράτους θα εξάλειπτε τις διακρίσεις που υφίστανται Κύπριοι πολίτες, αλλά επιπλέον, θα συνιστούσε και ευθυγράμμιση με τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και τούτο επειδή, όπως σημειώνεται σε διαδοχικές εκθέσεις της Επιτροπής, το κενό που υφίσταται δεν καθιστά δυνατή την εφαρμογή στην πράξη της αρχής αυτής για τους Ευρωπαίους πολίτες που διαμένουν στην Κύπρο με τους ομόφυλους ή ετερόφυλους συντρόφους τους. Ειδικότερα, ο αποκλεισμός ομόφυλων ζευγαριών από το πεδίο εφαρμογής της σχετικής ευρωπαϊκής Οδηγίας⁴, η οποία κατέστη ήδη μέρος της κυπριακής έννομης τάξης, συνιστά άμεση διάκριση Ευρωπαίων πολιτών λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού.

Τέλος, η Επίτροπος κατέληξε ότι η αναγκαιότητα νομικής κατοχύρωσης της ελεύθερης συμβίωσης

3. «Έκθεση της Αρχής κατά των Διακρίσεων αναφορικά με το σεβασμό της αρχής της ίσης μεταχείρισης των ομόφυλων ζευγαριών σε σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, στα πλαίσια εφαρμογής της Οδηγίας 2004/38/EK σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών», Λευκωσία 3 Αυγούστου 2009.

4. Οδηγία 2004/38/EK σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, η οποία ενσωματώθηκε στην κυπριακή έννομη τάξη με το νόμο 7 (Ι) 2007.

γίνεται πιο επιτακτική, καθώς στην Κύπρο σήμερα η χωρίς γάμο συμβίωση, ακόμα και μακρόχρονη και σταθερή, δεν συνεπάγεται δικαιώματα ούτε ρυθμίζει περιουσιακές ή άλλες σχέσεις μεταξύ των συντρόφων. Με την έννοια αυτή, η νομική ρύθμιση της ελεύθερης συμβίωσης δεν υποσκάπτει το θεσμό του γάμου ο οποίος συνεχίζει να αποτελεί την επικρατούσα βάση δημιουργίας οικογένειας. Όμως, η ρύθμιση αυτή αποτελεί ανταπόκριση σε μία εξελισσόμενη κοινωνική πραγματικότητα και σε πραγματικές ανάγκες ατόμων που είναι ισότιμα μέλη της κοινωνίας μας. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται τόσο από τις αντίστοιχες νομοθετικές πρόνοιες πολλών ευρωπαϊκών χωρών όσο και από τις επιταγές του ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου για εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης.

Μετά την υποβολή της Έκθεσης, εκπρόσωπος του Γραφείου παρευρέθηκε σε σύσκεψη στο Υπουργείο Εσωτερικών τον Μάιο του 2010 η οποία σκοπό είχε τη συζήτηση του θέματος της ρύθμισης της συμβίωσης των ομόφυλων ζευγαριών. Στη συζήτηση παρευρέθηκαν ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, η Διευθύντρια του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, εκπρόσωπος του Γραφείου Επιτρόπου Νομοθεσίας, ανώτερος Λειτουργός του Υπουργείου Εσωτερικών ενώ, παρά τη σχετική πρόσκληση, απουσίαζε εκπρόσωπος της Νομικής Υπηρεσίας. Στη σύσκεψη έγινε αναφορά στις γνωματεύσεις της Νομικής Υπηρεσίας και κυρίως σε εκείνη της 23ης Απριλίου 2010 στην οποία αναφέρεται, ανάμεσα στα άλλα, ότι τα κράτη στα οποία παρέχεται η δυνατότητα στα ομόφυλα ζευγάρια να συνάψουν γάμο ή «πολιτική σύμβαση» δεν έχουν, στην πλειοψηφία τους, κυρώσει όπως η Κύπρος, το 12ο Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ που επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν την απόλαυση οποιουδήποτε δικαιώματος προβλέπεται σε νόμο χωρίς διακρίσεις. Στο τέλος της συνάντησης, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών δήλωσε ότι οι προβληματισμοί των συμμετεχόντων θα καταγραφούν και ότι θα υποβληθεί σχετικό σημείωμα ενώπιον του Υπουργού Εσωτερικών. Τον Δεκέμβριο του 2010 ο Γενικός Διευθυντής ζήτησε με επιστολή του από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες να αποστείλουν τα σχόλιά τους αναφορικά με το κατά πόσο η απουσία νομοθετικού πλαισίου που να ρυθμίζει της συμβίωση των ομόφυλων ζευγαριών συνιστά διακριτική μεταχείριση εις βάρος τους.

Άνιση Μεταχείριση Γυναίκων Κρατουμένων στα ζητήματα ένταξής τους στην Ανοικτή Φυλακή και στο Κέντρο Εξωδρυματικής Απασχόλησης (ΑΚΡ 142/2008).

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκε καταγγελία από Βουλευτή σε σχέση με τη δυνατότητα των γυναικών κρατουμένων να εντάσσονται στην Ανοικτή Φυλακή. Σύμφωνα με την Βουλευτή, οι γυναίκες κρατούμενες, δεν έχουν, σε αντίθεση με τους άντρες κρατούμενους, τη δυνατότητα να εκτίουν μέρος ή και ολόκληρη την ποινή φυλάκισής τους σε άλλο από την Κλειστή Φυλακή χώρο, με αποτέλεσμα να υφίστανται άνιση μεταχείριση έναντι των αντρών κρατουμένων. Η έρευνα της Επιτρόπου επεκτάθηκε και στο θέμα της ένταξης των γυναικών κρατουμένων στο Κέντρο Καθοδήγησης και Εξωδρυματικής Απασχόλησης Καταδίκων (ΚΕΑ).

Η Επίτροπος διαπίστωσε ότι, όσον αφορά στο θέμα της ένταξης στην Ανοικτή Φυλακή, το οικείο θεσμικό πλαίσιο, αναφέρεται στο δικαίωμα ένταξης όλων των καταδίκων, αντρών και γυναικών. Εντούτοις, σήμερα, στο κτίριο της Ανοικτής Φυλακής, φιλοξενούνται μόνο άντρες

κρατούμενοι. Ο λόγος που, σύμφωνα με το Τμήμα Φυλακών, η νομοθεσία εφαρμόζεται, επιλεκτικά, μόνο στους άντρες κρατούμενους είναι οι ελλείψεις στις κτιριακές εγκαταστάσεις των Φυλακών. Οι εντασσόμενες γυναίκες στην Ανοικτή Φυλακή, κρατούνται στην Πτέρυγα 3 - Πτέρυγα Γυναικών και απολαμβάνουν όλα τα προνόμια που απολαμβάνουν οι άντρες που εντάσσονται στη Ανοικτή Φυλακή χωρίς καμία διάκριση.

Βάσει των ως άνω, η Επίτροπος σημείωσε ότι οι πλημμελείς συνθήκες στις κτιριακές υποδομές των Κεντρικών Φυλακών δεν είναι ζήτημα ούτε καινοφανές ούτε άγνωστο. Οι ελλείψεις αυτές σε συνδυασμό με τον υπερπληθυσμό κρατουμένων, αποτελούν μίαν από τις κύριες πηγές προβλημάτων στις Φυλακές που επηρεάζουν δυσμενώς τις συνθήκες διοίκησης των Φυλακών, διαχωρισμού, διαβίωσης και απόλαυσης δικαιωμάτων των κρατουμένων.

Στην προκειμένη περίπτωση, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ανυπαρξία ξεχωριστού της Κλειστής Φυλακής κτιρίου προορισμένου να φιλοξενεί τις γυναίκες κρατούμενες που μπορούν να ενταχθούν στην Ανοικτή Φυλακή δημιουργεί, κατ' αρχήν, ζήτημα αδικαιολόγητης διακριτικής εφαρμογής της νομοθεσίας και των κανονισμών σε βάρος των γυναικών κρατουμένων. Σύμφωνα με το συνολικό νομοθετικό πλαίσιο, η ένταξη ενός κρατούμενου στην Ανοικτή Φυλακή, δεν συνεπάγεται, μόνο, την απόλαυση επιπλέον προνομίων. Η Ανοικτή Φυλακή για να έχει ουσιαστικό νόημα και αξία και να επιτελεί το σκοπό της, προϋποθέτει την κράτηση σε ειδικό χώρο εκτός του αυστηρά φρουρούμενου χώρου των Φυλακών. Επομένως, οι γυναίκες τελούν, υπό τις περιστάσεις, σε αδυναμία ουσιαστικής ένταξης στην Ανοικτή Φυλακή.

Περαιτέρω, η Επίτροπος σημείωσε ότι το πρόβλημα της άνισης μεταχείρισης των γυναικών κρατουμένων γίνεται οξύτερο όσο αφορά στο θέμα της ένταξής τους στο ΚΕΑ, δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, παρά το ότι ο νόμος δεν διαχωρίζει μεταξύ αντρών και γυναικών κρατουμένων, οι σχετικοί Κανονισμοί φαίνεται να θεσμοθετούν, ουσιαστικά, τη μεταξύ τους διαφορετική μεταχείριση. Ειδικότερα, οι άντρες κρατούμενοι που εντάσσονται στο ΚΕΑ επιλέγονται από τους κρατούμενους της Ανοικτής Φυλακής και διαμένουν, μετά την επιλογή τους, σε ξεχωριστό χώρο, ενώ οι γυναίκες κρατούμενες που επιλέγονται για ένταξη στο ΚΕΑ για εξωιδρυματική απασχόληση, εξακολουθούν, μετά την επιλογή τους, να διαμένουν στην κλειστή πτέρυγα των γυναικών.

Όπως σημείωσε η Επίτροπος, στην περίπτωση αυτή, η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ αντρών και γυναικών κρατουμένων, με θεσμικό μάλιστα τρόπο -όπως προκύπτει από τους οικείους κανονισμούς- συνιστά όχι μόνο παράβαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, αλλά και αντιβαίνει στον ίδιο το σκοπό του νόμου που θέλει, ιδίως κατά το τελευταίο στάδιο έκτισης της ποινής, την κράτηση όλων των κρατουμένων του ΚΕΑ σε ξεχωριστό χώρο, κάτω από καθεστώς ελεγχόμενης ελευθερίας, για σκοπούς ομαλής επανένταξής τους στην ελεύθερη κοινωνία μετά την αποφυλάκισή τους.

Η Επίτροπος εξέφρασε την ικανοποίηση της για τις ενέργειες του Τμήματος Φυλακών σε σχέση με τη διαμόρφωση ξεχωριστού χώρου κράτησης των γυναικών κρατουμένων που εντάσσονται στην Ανοικτή Φυλακή και στο ΚΕΑ. Παρόλα αυτά, εισηγήθηκε την άμεση υιοθέτηση μέτρων που, μέχρι την ολοκλήρωση του πιο πάνω έργου, θα εξασφαλίζουν την ισότιμη αντιμετώπιση των αντρών και γυναικών κρατουμένων αναφορικά με το θέμα αυτό. Επιπρόσθετα, η Επίτροπος εισηγήθηκε την ανάληψη πρωτοβουλίας εκ μέρους του Τμήματος Φυλακών για την τροποποίηση των σχετικών με την ένταξη των γυναικών κρατουμένων στο ΚΕΑ Κανονισμών, υπό το φως των αρχών της ίσης μεταχείρισης.

Μετά την υποβολή της Έκθεσης, κοινοποιήθηκε στην Επίτροπο Διοικήσεως επιστολή, ημερομ. 7 Οκτωβρίου 2010, του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως προς τον Αν.Διευθυντή Τμήματος Φυλακών. Με την επιστολή αυτή, ζητείται από τον Αν.Διευθυντή Τμήματος Φυλακών να εντοπίσει τους Κανονισμούς των περί Φυλακών (Γενικών) Κανονισμών που χρήζουν τροποποίησης αναφορικά με το ζήτημα της ένταξης των γυναικών κρατουμένων στην Ανοικτή Φυλακή και στο ΚΕΑ και να προωθήσει την τροποποίησή τους μετά από σχετική διαβούλευση με το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως.

Η διαδικασία υλοποίησης των εισηγήσεων που διαλαμβάνονται στην Έκθεση της Αρχής κατά των Διακρίσεων, βρίσκεται σε εξέλιξη και παρακολουθείται.

Χειρισμός από το Τμήμα Φυλακών παραπόνου που υπέβαλε αλλοδαπός υπόδικος για κακομεταχείρισή του από δεσμοφύλακα, λόγω των θρησκευτικών του πεποιθήσεων (ΑΚΡ 116/2009).

Ο κ. Η.Ρ.Σ υπέβαλε παράπονο κατά του Τμήματος Φυλακών με επιστολή του χωρίς ημερομηνία, ισχυριζόμενος ότι υπήρξε θύμα ξυλοδαρμού από δεσμοφύλακα, ο οποίος του ζητούσε, με υβριστικό τρόπο, να αφαιρέσει το τουρμπάνι που φέρει, βάσει των θρησκευτικών του πεποιθήσεων. Στη συνέχεια, ο κ. Η.Ρ.Σ έστειλε δύο επιστολές, ημερομηνίας 15 και 16 Οκτωβρίου 2009, υποβάλλοντας παράπονο κατά του Τμήματος Φυλακών, καταγγέλοντας ότι συγκεκριμένος δεσμοφύλακας αρκετές φορές σχολιάζει με υβριστικό τρόπο την καταγωγή του και τη θρησκεία του, ενώ, όπως αναφέρει, τον έχει κακοποιήσει σωματικά χτυπώντας τον.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου, ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος Φυλακών εξασφάλισε έγγραφη δήλωση του καταγγέλλοντα στην οποία ο κρατούμενος βεβαίωσε ότι δεν υπέβαλε κανένα παράπονο κατά του Τμήματος Φυλακών. Περαιτέρω, ο Αν.Διευθυντής Φυλακών ανέφερε ότι ίσως το παράπονο να υποβλήθηκε από άλλο κρατούμενο με το ίδιο όνομα, ο οποίος είχε ήδη απολυθεί.

Η Επίτροπος εξέφρασε τον έντονο προβληματισμό της για το γεγονός ότι η Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών κάλεσε τον ίδιο τον κρατούμενο να διευκρινίσει ή να επιβεβαιώσει ενώπιον της τα όσα αναφέρει στην καταγγελία του. Και τούτο επειδή, με τον τρόπο αυτό, ο κρατούμενος ήρθε αντιμέτωπος με εκείνον κατά του οποίου στρέφεται το παράπονο του, καλούμενος να εκθέσει το σύνολο των ισχυρισμών του ενώπιον του Τμήματος Φυλακών. Επιπλέον, οι ενέργειες αυτές καθίστανται ακόμη πιο ανησυχητικές επειδή ο συγκεκριμένος κρατούμενος υπέβαλε παράπονο με θέμα την, κατά τους ισχυρισμούς του, σωματική κακοποίηση του από μέλη του προσωπικού του Τμήματος Φυλακών.

Η Επίτροπος Διοικήσεως διατύπωσε την άποψη ότι τέτοιες ενέργειες δεν συνδράμουν εποικοδομητικά στη διατήρηση μιας ανοικτής και ελεύθερης επικοινωνίας μεταξύ των κρατουμένων, του Γραφείου της και του Τμήματος Φυλακών, που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Επιπλέον, δεν συνδράμουν στη δημιουργία ενός κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης και κατανόησης μεταξύ των κρατουμένων και του προσωπικού των Φυλακών, που αποτελεί ζητούμενο, βάσει και των περί Φυλακών Κανονισμών.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε να αποφεύγονται παρόμοιες ενέργειες στο μέλλον, ώστε να μην δημιουργείται αρνητικό κλίμα για όσους κρατούμενους πιθανόν θα επιθυμούσαν να υποβάλουν οποιοδήποτε παράπονο στο Γραφείο της ή σε οποιαδήποτε άλλη αρμόδια Αρχή. Όσον αφορά στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Επίτροπος εισηγήθηκε την προσεκτικότερη διερεύνηση των ισχυρισμών του καταγγέλλοντα.

Κατώτατο όριο ηλικίας στα κριτήρια για διορισμό στη θέση Πιστοποιούντος Υπαλλήλου (ΑΚΡ 144/2009).

Η κα Κ.Κ. υπέβαλε στην Αρχή κατά των Διακρίσεων, καταγγελία σε σχέση με το κατώτατο όριο ηλικίας για διορισμό στη θέση του Πιστοποιούντος Υπαλλήλου. Σύμφωνα με την καταγγέλλουσα, προϋπόθεση για διορισμό στη θέση του Πιστοποιούντος Υπαλλήλου είναι ο/η αιτητής/αιτήτρια να είναι άτομο που, μεταξύ άλλων, έχει συμπληρώσει το 35ο έτος της ηλικίας του. Δεδομένου ότι η ίδια ήταν, κατά το χρόνο υποβολής της καταγγελίας, 31 ετών, η σχετική αίτησή της δεν έγινε, όπως σημείωσε, αποδεκτή. Θέση της καταγγέλλουσας υπήρξε ότι η πιο πάνω προϋπόθεση αντίκειται στην αρχή της ισότητας και παράγει αδικαιολόγητες διακρίσεις στη βάση της ηλικίας. Από τη μελέτη των υφιστάμενων κριτηρίων για διορισμό Πιστοποιούντων Υπαλλήλων, διαπιστώθηκε ότι, όντως, οι υποψήφιοι θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να έχουν συμπληρώσει το 35ο και να μην έχουν υπερβεί το 70ο έτος της ηλικίας τους.

Από το σύνολο των στοιχείων που τέθηκαν ενώπιον της Αρχής, προέκυψε ότι τα κριτήρια για διορισμό στη θέση Πιστοποιούντος Υπαλλήλου, τα οποία έχουν καθοριστεί το 1993 και αναθεωρηθεί το 1995, πρόκειται, σύντομα να διαφοροποιηθούν, στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της σχετικής νομοθεσίας. Όπως σημείωσε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών σε σχετική επιστολή του, τα νέα κριτήρια που θα υιοθετηθούν θα καθορίζουν, μεταξύ άλλων, τα 25 έτη ως κατώτατο ηλικιακό όριο διορισμού. Ως εκ τούτου, το Υπουργείο εξέφρασε την πρόθεσή του να επανεξετάσει την αίτηση της καταγγέλλουσας, στα πλαίσια των νέων κριτηρίων για διορισμό.

Βάσει των πιο πάνω, η Επίτροπος εξέφρασε την ικανοποίησή της σε σχέση με τις προθέσεις και τις ενέργειες στις οποίες προβαίνει το Υπουργείο Εσωτερικών για αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των κριτηρίων για διορισμό στη θέση Πιστοποιούντος Υπαλλήλου. Σημείωσε, δε, ότι, η θεσμοθέτηση του ηλικιακού ορίου των 25 ετών φαίνεται, κατ'αρχάς, να βρίσκεται εντός των επιτρεπόμενων ορίων που διαγράφονται από την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Τόνισε, επιπρόσθετα, ότι, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης, η εισαγωγή ηλικιακών κριτηρίων για διορισμό στη θέση του Πιστοποιούντος Υπαλλήλου θα μπορούσε να κριθεί θεμιτή, εφόσον οι διαφοροποιήσεις που εισάγονται είναι δεκτικές λογικής και επαρκούς αιτιολόγησης και, παράλληλα, εξυπηρετούν τους σκοπούς της θέσπισης τους.

Ενόψει των διορθωτικών ενεργειών στις οποίες έχει ήδη προβεί το Υπουργείο Εσωτερικών, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως προωθηθεί η άμεση ολοκλήρωση των διαδικασιών υιοθέτησης των νέων κριτηρίων. Αναφορικά με την περίπτωση της καταγγέλλουσας, η Επίτροπος σημείωσε ότι αυτή θα πρέπει να ενημερωθεί για τις εξελίξεις στο ζήτημα της υιοθέτησης των νέων κριτηρίων, όπως και για την απόφαση της υπηρεσίας μετά την επανεξέταση της αίτησής της, στα πλαίσια των κριτηρίων αυτών.

Με επιστολή του τον Μάρτιο του 2011, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών ενημέρωσε την Αρχή, πρώτον, ότι έχει ήδη κατατεθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων τροποποιητικό νομοσχέδιο για τον εκσυγχρονισμό της περί Πιστοποιούντων Υπαλλήλων νομοθεσίας και, δεύτερον, ότι η αίτηση της καταγγέλλουσας θα εξεταστεί μετά την ψήφιση της νέας νομοθεσίας.

Το ηλικιακό κριτήριο του Σχεδίου Επιχορήγησης Υπογόνιμων Ζευγαριών για Εξωσωματική Γονιμοποίηση (ΑΚΡ 126/2009).

Η κα Χ.Π υπέβαλε παράπονο κατά του Υπουργείου Υγείας σε σχέση με το δικαίωμα επιχορήγησης για σκοπούς εξωσωματικής γονιμοποίησης. Συγκεκριμένα, η παραπονούμενη αναφέρει ότι είναι 42 ετών, έγγαμη και οι προσπάθειες της για τεκνοποίηση μέχρι σήμερα απέτυχαν. Για το λόγο αυτό, αποφάσισε να προχωρήσει σε προσπάθειες εξωσωματικής γονιμοποίησης και απευθύνθηκε στο Υπουργείο Υγείας ζητώντας να λάβει την προβλεπόμενη επιχορήγηση. Το αίτημα της απορρίφθηκε, καθώς, σύμφωνα με την με αρ. 66813/6-2-2008 απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, δικαίωμα επιχορήγησης και δωρεάν παραχώρησης φαρμάκων έχουν οι γυναίκες, ηλικίας κάτω των 40 ετών. Κατά την παραπονούμενη, η ως άνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου οδηγεί σε άδικη και άνιση μεταχείριση, καθώς θέτει ως μόνο και αποφασιστικό κριτήριο για τη λήψη της επιχορήγησης την ηλικία της αιτούσας.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου, αναζητήθηκαν τα κριτήρια που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες για την κάλυψη των εξόδων για εξωσωματική γονιμοποίηση. Διαπιστώθηκε ότι τα κριτήρια αυτά ποικίλλουν από χώρα σε χώρα εντός της Ε. Ε.

Για παράδειγμα, στην Ελλάδα ο ΟΑΕΕ (Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών) καλύπτει σε ποσοστό 75% τα έξοδα φαρμάκων και παρέχει συγκεκριμένο ποσό για κάθε προσπάθεια εξωσωματικής γονιμοποίησης, μέχρι τρεις συνολικά, σε γυναίκες ηλικίας μέχρι 50 ετών. Το ίδιο ηλικιακό όριο των 50 ετών θέτει στην Ελλάδα και ο ΟΓΑ (Οργανισμός Γεωργικής Ασφάλισης). Στο σημείο αυτό θα ήθελα να σημειώσω ότι στην ελληνική έννομη τάξη έχει θεσμοθετηθεί το ηλικιακό όριο των 50 ετών ως το ανώτατο όριο για την υποβολή μίας γυναίκας σε εξωσωματική γονιμοποίηση⁵.

Στην Αγγλία, το Εθνικό Σύστημα Υγείας καλύπτει τα έξοδα εξωσωματικής γονιμοποίησης σε γυναίκες ηλικίας έως 39 ετών, θέτοντας, όμως, παράλληλα και άλλα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για επιχορήγηση, όπως την ύπαρξη άλλων παιδιών, τις προηγούμενες αποτυχημένες προσπάθειες και τη γενικότερη κατάσταση της υγείας της γυναίκας.

Βάσει των στοιχείων που εξετάστηκαν, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το ηλικιακό κριτήριο, ως το μοναδικό κριτήριο που τίθεται, αδυνατεί να αιτιολογήσει επαρκώς τον αποκλεισμό ενός μεγάλου αριθμού γυναικών που επιθυμούν να λάβουν επιχορήγηση για εξωσωματική γονιμοποίηση. Μολονότι, η ηλικία αποτελεί σημαντικό παράγοντα που θα πρέπει να συνεκτιμάται σοβαρά, αυτή δεν μπορεί, από μόνη της, να αποτελεί το αποφασιστικό στοιχείο, παραβλέποντας άλλα εξίσου κρίσιμα στοιχεία. Ως εκ τούτου, η αποκλειστική χρήση του κριτηρίου

της ηλικίας δεν είναι το προσφορότερο μέσο για την επίτευξη του θεμιτού σκοπού της στήριξης των υπογόνιμων ζευγαριών.

Η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε ότι ενδείκνυται η θεσμοθέτηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος αξιολόγησης της κάθε περίπτωσης, που θα λαμβάνει υπόψη ένα σύνολο κριτηρίων, όπως την ηλικία, τη σωματική υγεία, την οικογενειακή κατάσταση κ.λπ. Επίσης, όπως σημειώθηκε θα πρέπει να συνεκτιμώνται η φύση και η ποιότητα των οικογενειακών σχέσεων που θα δημιουργηθούν από την, τυχόν, απόκτηση παιδιού. Προς την κατεύθυνση της ορθολογικότερης και δικαιότερης χρήσης των κονδυλίων που προβλέπονται, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε τον καθορισμό επιπλέον εισοδηματικών ή κοινωνικών κριτηρίων.

Κατά τον χρόνο ετοιμασίας της Έκθεσης, το Υπουργείο Υγείας ήδη επεξεργαζόταν νομοσχέδιο για τη ρύθμιση της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής και για το λόγο αυτό, η Έκθεση της Επιτροπής Διοικήσεως υποβλήθηκε στον Υπουργό Υγείας, με την εισήγηση όπως εξετάσει και προχωρήσει σε σειρά μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω και με γνώμονα την πιο ισορροπημένη αντιμετώπιση όλων των υπογόνιμων ζευγαριών.

Διακριτική μεταχείριση λόγω ηλικίας στην παροχή οικονομικής αρωγής για κάλυψη εξόδων επέμβασης για ρομποτική ριζική προστατεκτομή στο εξωτερικό (ΑΚΡ 164/2008, ΑΚΡ 63/2010).

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκαν δύο καταγγελίες αναφορικά με την απόρριψη αιτημάτων για κάλυψη εξόδων επέμβασης για ριζική προστατεκτομή στο εξωτερικό από το Υπουργείο Υγείας. Οι καταγγέλλοντες υποστήριξαν ότι, ως αποτέλεσμα της απόφασης του Υπουργείου είχαν υποστεί δυσμενή διάκριση λόγω της ηλικίας τους και παραβίαση του δικαιώματός τους στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.

Από το σύνολο των στοιχείων και των θέσεων που τέθηκαν ενώπιον της Αρχής, διαπιστώθηκε ότι, πράγματι, το Υπουργείο απέρριψε τα αιτήματα των καταγγελλόντων επειδή λόγω της ηλικίας τους αυτοί δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις των κανονισμών του Σχεδίου Παροχής Οικονομικής Αρωγής για Υπηρεσίες Υγείας που δεν προσφέρονται στον Δημόσιο Τομέα. Με δεδομένη δε την πρακτική του Υπουργείου να παρέχει το δικαίωμα κάλυψης εξόδων θεραπείας με ρομποτική μέθοδο στο εξωτερικό μόνο σε άτομα κάτω των 65 ετών, διαπιστώθηκε περαιτέρω ότι άτομα άνω των 65 ετών, με τις ίδιες ανάγκες, τίθενται σε δυσμενέστερη θέση σχετικά με τις επιλογές θεραπείας τους που περιορίζονται στη μοναδική διαθέσιμη επιλογή της ανοικτής ριζικής προστατεκτομής που προσφέρεται στα κρατικά νοσηλευτήρια και που, σε αντίθεση με τη ρομποτική αντίστοιχη μέθοδο, δεν παρέχει δυνατότητα μείωσης των επιπτώσεων στη στυτική λειτουργία του ασθενούς.

Η Επίτροπος, επισήμανε κατ'αρχήν ότι οι Κανονισμοί του Σχεδίου δεν συναρτούν την εφαρμογή των διατάξεων τους με το όποιο κριτήριο ηλικίας. Έκρινε, επίσης, ότι η εξαίρεση στην αρχή της ίσης μεταχείρισης που παρατηρείται σε σχέση με τον χειρισμό αιτημάτων ατόμων άνω των 65 ετών, δεν ήταν δικαιολογημένη και δεν εξυπηρετούσε ένα θεμιτό σκοπό.

Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό αφού έλαβε υπόψη το ότι το αρμόδιο Υπουργείο, στήριξε την απόφασή του σε μία γενικευτική σύντομη αναφορά στην «πραγματικότητα» του ολοένα αυξανόμενου αριθμού των αιτούντων οικονομικής αρωγής για θεραπεία στο εξωτερικό, παρέλειψε να εξειδικεύσει τον σκοπό και τις συγκεκριμένες παραμέτρους που να δικαιολογούν την εισαγωγή ηλικιακών κριτηρίων. Περαιτέρω, η Επίτροπος επισήμανε ότι, παρά τη σοβαρότητα των συνεπειών που επιφέρουν οι αποφάσεις του Υπουργείου σε μια μεγάλη ομάδα ατόμων, οι παράγοντες στους οποίους αυτές βασίζονται, εκτός από τον αόριστο και αντιφατικό τρόπο με τον οποίο διατυπώνονται, δεν αποτελούν αποτελέσματα διενέργειας στοιχειώδους έρευνας και δεν προκύπτουν από αξιόπιστα στοιχεία.

Σχολιάζοντας δε τη θέση του Υπουργείου ότι η εισαγωγή ηλικιακών κριτηρίων για κάλυψη εξόδων στο εξωτερικό, βασίστηκε στις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ουρολογικής Εταιρείας και την ένδειξη ότι σε ριζική προστατεκτομή υποβάλλονται ασθενείς με προσδόκιμο επιβίωσης πάνω από 10 χρόνια, η Επίτροπος επισήμανε ότι το Υπουργείο υπολόγισε το «προσδόκιμο επιβίωσης» του Κύπριου άντρα στη βάση της εκτίμησης του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών χωρίς να προβεί σε τεκμηρίωσή της και χωρίς αυτή να συνάδει με τις σύγχρονες πραγματικότητες της αύξησης του μέσου όρου ηλικίας σε ευρωπαϊκές χώρες.

Επιπλέον, η Επίτροπος εξέφρασε ανησυχία και προβληματισμό για την *a priori* απόδοση της πάθησης της στυτικής δυσλειτουργίας σε όλους τους άντρες άνω των 65 ετών, στη βάση υποθετικών συλλογισμών, ανεξάρτητα από την ατομική κατάσταση υγείας τους, παραγνωρίζοντας πλήρως το δικαίωμα τους σε σεξουαλική ζωή. Κατέληξε δε ότι η ισοπεδωτική αυτή αντιμετώπιση, στη βάση μάλιστα ενός αβάσιμου «προσδόκιμου επιβίωσης», οδηγεί στον αποκλεισμό και τη δυσμενή διάκριση ασθενών λόγω ηλικίας αγνοώντας κρίσιμα προσωπικά ζητήματα και θίγοντας τον πυρήνα του δικαιώματος στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή και στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια του ατόμου.

Τέλος, η Επίτροπος υπογράμμισε ότι η ηλικιακή κατηγοριοποίηση σε αυτή την περίπτωση δεν ήταν σύμφωνη με τις επιταγές του σχετικού κανονιστικού πλαισίου.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε την επανεξέταση των αιτημάτων των καταγγελλόντων με βάση τα ευρήματα και τους προβληματισμούς που διατυπώθηκαν στην Έκθεση.

Περαιτέρω, η Επίτροπος τόνισε ότι η εφαρμογή του Σχεδίου γενικότερα, πρέπει να γίνεται με γνώμονα την αρχή της ίσης μεταχείρισης και τα θεμελιώδη δικαιώματα του ατόμου έτσι, ώστε να εκλείψουν οι περιπτώσεις δυσμενούς διάκρισης λόγω ηλικίας. Προς την κατεύθυνση αυτή, εισηγήθηκε την αποφυγή εισαγωγής ηλικιακών κριτηρίων γενικού τύπου ενώ η παρέκκλιση, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, από την αρχή αυτή θα πρέπει, όπως επισήμανε, να δικαιολογείται αυστηρά και σε συνάρτηση με ειδικό σκοπό που βασίζεται σε δικαίικο έρεισμα ή στοιχεία τεκμηριωμένης έρευνας και επιστημονικής γνώσης.

Το θέμα της εξαίρεσης, από το δικαίωμα λήψης δημοσίου βοηθήματος, Κυπρίων πολιτών που εργάζονται σε διπλωματικές αποστολές της Κύπρου στο εξωτερικό (ΑΚΡ 64/2010).

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκε καταγγελία σχετικά με την εφαρμογή των ρυθμίσεων του περί Δημοσίων Βοηθημάτων Νόμου⁶, και συγκεκριμένα του άρθρου 3(10) περ.γ', από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στις περιπτώσεις Κυπρίων πολιτών που διαμένουν στο εξωτερικό ως επιτόπιο προσωπικό των διπλωματικών αποστολών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, ο κ. Α.Π υπέβαλε, με επιστολή του ημερομηνίας 3 Νοεμβρίου 2009, παράπονο κατά των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) εκ μέρους του υιού του, Γ. Π. Ο παραπονούμενος είναι πατέρας ενός δεκαεννιάχρονου αγοριού με ειδικές ανάγκες, λήπτη δημοσίου βοηθήματος από το 1994 ως ανάπηρο άτομο, το οποίο διακόπηκε τον Απρίλιο του 2007 όταν η οικογένεια του παραπονούμενου μετακόμισε στην Αθήνα λόγω απόσπασης του στην Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε ότι η απόφαση των ΥΚΕ να διακόψουν την λήψη δημοσίου βοηθήματος για το ανάπηρο παιδί του παραπονούμενου για το λόγο ότι διαμένει εκτός Κύπρου οδήγησε αναπόφευκτα στην αδυναμία κάλυψης των ειδικών προσωπικών του αναγκών. Η απόφαση αυτή στηρίχθηκε στο άρθρο 3 (10) (γ) του σχετικού Νόμου, βάσει του οποίου δεν παρέχεται δημόσιο βοήθημα σε όποιον απουσιάζει εκτός Κύπρου για διάστημα πέραν του ενός μηνός.

Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εμμονή των ΥΚΕ στο γράμμα του νόμου και η συσταλτική ερμηνεία των προνοιών του, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τις συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης και οδήγησε τελικά σε δυσμενή μεταχείριση του παραπονούμενου, σε πλήρη αντίθεση με το πνεύμα και το σκοπό της θέσπισης του δημοσίου βοηθήματος. Ενδεικτικό αυτού είναι το γεγονός ότι, λόγω της σοβαρής οικονομικής εξάρτησης της οικογένειας από το δημόσιο βοήθημα, το άτομο με αναπηρίες αναγκάστηκε τελικά να εγκαταλείψει την οικογένεια του και να επιστρέψει στην Κύπρο διαμένοντας με τους παππούδες και τη φροντίστριά του, ώστε να συνεχίσει να λαμβάνει το απαραίτητο ποσό για την κάλυψη των αναγκών του.

Υπό το φως των πιο πάνω, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε προς τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας όπως επανεξετάσουν την απόφαση τους να μη χορηγούν δημόσιο βοήθημα κατά το διάστημα που το άτομο με αναπηρία διέμενε στην Αθήνα με τον παραπονούμενο, εξετάζοντας το αίτημα του βάσει του άρθρου 4 του σχετικού Νόμου.

Περαιτέρω, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως, μέχρι την απαραίτητη τροποποίηση του σχετικού Νόμου, οι ΥΚΕ εξετάζουν προσεκτικότερα τις αιτήσεις για παροχή δημόσιου βοηθήματος σε Κύπριους πολίτες που διαμένουν στο εξωτερικό αλλά εργοδοτούνται από την Κυπριακή Δημοκρατία και συνεχίζουν να συνεισφέρουν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Κύπρου. Προς την κατεύθυνση αυτή, η κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξετάζεται στα πλαίσια των ιδιαίτερων συνθηκών της και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, οι οποίες θα πρέπει να ερμηνεύονται διασταλτικά με γνώμονα το πνεύμα και το σκοπό του Νόμου. Επιπλέον, η Επίτροπος σημείωσε ότι θα πρέπει να εξετάζεται, προσεκτικά και κατά περίπτωση, η δυνατότητα άσκησης των εξουσιών του Διευθυντή για χορήγηση έκτακτου δημόσιου βοηθήματος, βάσει του άρθρου 4 του οικείου Νόμου.

6. Νόμος 95 (I)/2006

Μετά την υποβολή της ως άνω Έκθεσης στις ΥΚΕ, η Διευθύντρια των αρμόδιων Υπηρεσιών σε επιστολή της αναφέρει ότι το άρθρο 4 δεν ήταν δυνατόν να εφαρμοστεί στην περίπτωση του παραπονούμενου καθώς εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις κάλυψης έκτακτων αναγκών και όχι για παροχή επιδομάτων σε σταθερή και μηνιαία βάση. Όσον αφορά στις εισηγήσεις της Αρχής για σχετική τροποποίηση της νομοθεσίας, η Διευθύντρια των ΥΚΕ αναφέρει ότι ήδη έχει ξεκινήσει η διαδικασία αναθεώρησης της νομοθεσίας και έχουν σταλεί έγγραφα πολιτικής στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για ενημέρωση και οδηγίες στη βάση των σχετικών εισηγήσεων.

**Αντιμετώπιση της Φυγοστρατίας με την υποχρέωση έκτισης
Εναλλακτικής Θητείας, και επιπτώσεις του μέτρου αυτού σε άτομα με πραγματικά
προβλήματα ψυχικής υγείας
(ΑΠ 1212/2010, ΑΚΡ 124/2009).**

Η Αρχή κατά των Διακρίσεων εξέτασε δύο καταγγελίες που αφορούσαν, η πρώτη, στην κατ' ισχυρισμό παράληψη του Υπουργείου Άμυνας να υιοθετήσει αποτελεσματικά μέτρα για την εξάλειψη του φαινομένου της φυγοστρατίας, ενώ η δεύτερη, στο θέμα της εναλλακτικής υπηρεσίας που, μετά από πρόσφατες τροποποιήσεις του περί Εθνικής Φρουράς Νόμου [περί Εθνικής Φρουράς (Τροποποιητικός) Νόμος του 2007, Ν.88(Ι)/2007], καλούνται να εκπληρώσουν άτομα με προβλήματα υγείας. Σύμφωνα με τις θέσεις του δεύτερου καταγγέλλοντα οι σχετικές με το θέμα νομοθετικές ρυθμίσεις, αφήνουν εκτεθειμένα άτομα που αντιμετωπίζουν υπαρκτά και πραγματικά προβλήματα ψυχικής υγείας, η απαλλαγή από τις στρατιωτικές υποχρεώσεις των οποίων θα πρέπει, όπως σημείωσε, να διαφυλάσσεται, δεδομένης της ουσιαστικής τους αδυναμίας να ανταποκριθούν σε αυτές.

Τα δύο πιο πάνω ζητήματα θεωρήθηκε σκόπιμο όπως αποτελέσουν αντικείμενο μίας ενιαίας Έκθεσης, επειδή κρίθηκε ότι αναφέρονται, ουσιαστικά, σε δύο όψεις του ιδίου αντικειμένου. Από τη μία, την ανάγκη για αντιμετώπιση του φαινομένου της φυγοστρατίας και από την άλλη, την εξασφάλιση της μη θυματοποίησης μίας μερίδας στρατεύσιμων που χρήζουν πραγματικής προστασίας, λόγω προβλημάτων υγείας.

Αφού μελετήθηκαν και συνεκτιμήθηκαν οι απόψεις του Υπουργείου Άμυνας επί των υπό εξέταση ζητημάτων, η Επίτροπος σημείωσε, κατ'αρχήν ότι, η τάση αποφυγής της υποχρέωσης στράτευσης από μερίδα στρατεύσιμων, με την επίκληση προσχηματικών λόγων ψυχικής υγείας, είναι ένα υπαρκτό και σοβαρό ζήτημα και, ως τέτοιο, αναγνωρίζεται τόσο από την πολιτεία όσο και από την κοινωνία ευρύτερα. Όπως διαφάνηκε από την έρευνα, έχουν γίνει προσπάθειες, μέσω διαδοχικών τροποποιήσεων των περί Εθνικής Φρουράς Νόμων, για την αντιμετώπιση του. Λόγω, όμως, της μη ικανοποιητικής εφαρμογής, στην πράξη, των σχετικών ρυθμίσεων και της αναποτελεσματικότητας τους ως προς την αντιμετώπιση των προσχηματικών απαλλαγών, βρίσκεται σε εξέλιξη νέα τροποποίηση της οικείας νομοθεσίας με σκοπό την υιοθέτηση νέων προσφορότερων, προληπτικού χαρακτήρα, ρυθμίσεων.

Η Επίτροπος τόνισε ότι, ως προς τη δυνατότητα εκπλήρωσης της στρατιωτικής υποχρέωσης, είναι κρίσιμο να διαπιστώνεται σε κάθε περίπτωση, με βάση αντικειμενικούς και κοινά παραδεδεγμένους κανόνες της ιατρικής επιστήμης, η κατάσταση της ψυχικής και σωματικής ικανότητας όσων καλούνται να εκπληρώσουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις. Έτσι, εφόσον δεν συντρέχουν πραγματικοί λόγοι υγείας και δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι ρυθμίσεις περί αντirrρησιών συνείδησης, είναι νομικά αδιάφορη η συνεκτίμηση της θέλησης του στρατεύσιμου για εκπλήρωση ή όχι της υποχρέωσης του. Σε διαφορετική περίπτωση, αν η εκπλήρωση της στρατιωτικής υποχρέωσης επαφίετο αποκλειστικά στη θέληση του στρατεύσιμου θα οδηγούμαστε αναπότρεπτα σε ευθεία παραβίαση της Αρχής της Ισότητας και της καθολικότητας της υποχρέωσης στράτευσης που καθιερώνουν οι διατάξεις του άρθρου 4 των περί της Εθνικής Φρουράς Νόμων. Ουσιαστικά, θα μετατρέποταν η υποχρέωση στράτευσης σε δικαίωμα, κάτι εντελώς αντίθετο με το γράμμα και το πνεύμα των σχετικών διατάξεων.

Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι εξαιτίας του φαινομένου της φυγοστρατίας, δημιουργούνται, δικαιολογημένα, αισθήματα αδικίας στους στρατεύσιμους που κατατάσσονται και εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους στην Εθνική Φρουρά, ενώ καλούνται να αναβάλουν τα ακαδημαϊκά ή επαγγελματικά τους σχέδια και να αντεπεξέλθουν σε δύσκολες, πολλές φορές, συνθήκες εκπλήρωσης της στρατιωτικής τους θητείας, γνωρίζοντας παράλληλα ότι ένας καθόλου ευκαταφρόνητος αριθμός στρατευσίμων έχει διαφύγει προσχηματικά της κατάταξης. Τίθεται, συνακόλουθα, θέμα ίσης μεταχείρισης ατόμων που, ενώ, στην πραγματικότητα, τελούν υπό τις ίδιες ή όμοιες συνθήκες, δεν τυγχάνουν όμοιας μεταχείρισης όσον αφορά στην υποχρέωση στράτευσης.

Συγχρόνως, η Επίτροπος επισήμανε ότι δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται μια άλλη σημαντική πτυχή του θέματος που αφορά όχι μόνο στο ποιοι και πόσοι πολίτες υποχρεούνται να εκπληρώσουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις αλλά και ποιοι πραγματικά δεν μπορούν λόγω γνήσιων προβλημάτων υγείας να εκπληρώσουν αυτή την υποχρέωση. Με την έννοια αυτή, η Επίτροπος διατύπωσε την άποψη ότι η άκαμπτη εφαρμογή ενός νομοθετικού πλαισίου που αφορά στην υποχρέωση εναλλακτικής υπηρεσίας, δεν είναι η αποτελεσματικότερη απάντηση στη φυγοστρατία, δεδομένου ότι υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος θυματοποίησης ατόμων που, πραγματικά, η κατάσταση της υγείας τους και ειδικότερα της ψυχικής τους υγείας, δεν τους επιτρέπει να εκπληρώσουν οποιασδήποτε μορφής υπηρεσία.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι θα πρέπει να υπάρξει μία προσπάθεια πρακτικής εναρμόνισης δύο απόλυτα θεμιτών στόχων: αφενός της αποτελεσματικής εξάλειψης της φυγοστρατίας και αφετέρου της προστασίας των ψυχικά ασθενών ατόμων. Ενόψει, δε, της ευρισκόμενης σε εξέλιξη διαδικασίας τροποποίησης της νομοθεσίας, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως οι ενέργειες του Υπουργείου Άμυνας κατατείνουν στον σεβασμό, στην πράξη, της αρχής της ίσης μεταχείρισης όλων των πολιτών, σε σχέση με την καθολική υποχρέωση εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας. Συγχρόνως, η Επίτροπος σημείωσε ότι δεν πρέπει να παραγνωρίζονται ή να εξουδετερώνονται τα δικαιώματα των ψυχικά ασθενών, που, στη βάση αντικειμενικών επιστημονικών ιατρικών κριτηρίων, θα πρέπει να τυγχάνουν του κατάλληλου χειρισμού.

Μετά την υποβολή της Έκθεσης και, συγκεκριμένα, στις 10 Φεβρουαρίου 2011, ψηφίστηκε από την ολομέλεια της Βουλής των Αντιπροσώπων το τροποποιητικό νομοσχέδιο του περί Εθνικής Φρουράς Νόμου, η ετοιμασία του οποίου βρισκόταν σε εξέλιξη κατά τη διάρκεια της διερεύνησης των καταγγελιών. Με επιστολή ημερ. 28 Φεβρουαρίου 2011, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου

Άμυνας πληροφόρησε την Αρχή ότι η νέα νομοθεσία περιλαμβάνει σημαντικές πρόνοιες που αφορούν στην πρόληψη και πάταξη του φαινομένου της φυγοστρατίας, οι οποίες, σύμφωνα με το Υπουργείο, θα το περιορίσουν σε μεγάλο βαθμό και συνάμα θα συμβάλουν στην εύρυθμη λειτουργία της Εθνικής Φρουράς.

Εφαρμογή της Αρχής της Ίσης Μεταχείρισης κατά τη διαδικασία εισδοχής φοιτητών στις φοιτητικές εστίες του Πανεπιστημίου Κύπρου (AKP 121/2009).

Η κα Α.Π υπέβαλε καταγγελία κατά του Πανεπιστημίου Κύπρου αναφορικά με τη διαδικασία εισδοχής πρωτοετών φοιτητών, που εξασφάλισαν θέση με τη β' ή/και γ' κατανομή, στις φοιτητικές εστίες του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η παραπονούμενη ανέφερε ότι για τους Κύπριους πρωτοετείς φοιτητές, που κατοχυρώνουν θέση μέσω της β' ή/και γ' κατανομής, η οποία γίνεται τέλος Αυγούστου (αμέσως μετά την ανακοίνωση αποτελεσμάτων για τα Πανεπιστήμια της Ελλάδας) δεν δίνεται κανένα δικαίωμα διεκδίκησης θέσης στη φοιτητική εστία, καθώς δεν προβλέπεται χωριστή προθεσμία υποβολής αιτήσεων εισδοχής για αυτούς, ενώ οι σχετικές διαδικασίες έχουν ήδη ολοκληρωθεί και το σύνολο των χώρων έχει διατεθεί.

Βάσει των στοιχείων που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής Διοικήσεως από το αρμόδιο Τμήμα του Πανεπιστημίου Κύπρου προέκυψε ότι δεν προβλέπεται διαδικασία υποβολής αιτήσεων από πρωτοετείς φοιτητές που κατέλαβαν θέσεις με τη β' ή/και γ' κατανομή για εισδοχή τους στη φοιτητική εστία, όπως συμβαίνει με τους υπόλοιπους φοιτητές. Σύμφωνα με την άποψη που εξέφρασε η Υπηρεσία Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας, η έλλειψη αυτή οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι τα αποτελέσματα της β' και γ' κατανομής ανακοινώνονται στα μέσα Σεπτεμβρίου, χρονικό σημείο κατά το οποίο οι διαδικασίες επιλογής έχουν ήδη ολοκληρωθεί και οι φοιτητές που επιλέχθηκαν κατανέμονται στα διαθέσιμα δωμάτια.

Για το λόγο αυτό, η Επίτροπος Διοικήσεως διατύπωσε την άποψη ότι ο αποκλεισμός μιας κατηγορίας φοιτητών από τις διαδικασίες εισδοχής στη φοιτητική εστία δεν μπορεί να αιτιολογηθεί επαρκώς βάσει των επιχειρημάτων που έθεσε η Υπηρεσία Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας. Και τούτο επειδή, για άλλες κατηγορίες φοιτητών, όπως στις περιπτώσεις των Ελλαδιτών πρωτοετών φοιτητών και των ξένων φοιτητών, έχει προβλεφθεί χωριστή διαδικασία υποβολής και εξέτασης αιτήσεων, εκτός των χρονικών περιθωρίων που ισχύουν για τους Κύπριους φοιτητές. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το υφιστάμενο πλαίσιο υποβολής και αξιολόγησης αιτήσεων εισδοχής στη φοιτητική εστία δημιουργεί τέτοιας έκτασης και μορφής απόκλιση από την αρχή της ισότητας, με τον ουσιαστικό αποκλεισμό μιας κατηγορίας φοιτητών, που δεν το καθιστά δεκτικό οποιασδήποτε πειστικής δικαιολόγησης. Η Επίτροπος Διοικήσεως έκρινε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση υφίσταται άνιση μεταχείριση εις βάρος των φοιτητών που εξασφαλίζουν θέσεις με τη β' ή/και γ' κατανομή, η οποία συνίσταται στην έλλειψη διαδικασίας υποβολής και αξιολόγησης αιτήσεων για εισδοχή τους στη φοιτητική εστία, διαδικασία που προβλέπεται για όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες φοιτητών.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε προς τα αρμόδια Τμήματα του Πανεπιστημίου Κύπρου

να αναθεωρήσουν τις υφιστάμενες διαδικασίες και να προχωρήσουν σε εκείνες τις ενέργειες που θα διασφαλίζουν την ίση μεταχείριση όλων των φοιτητών, με την παροχή ίσων ευκαιριών εισδοχής στη φοιτητική εστία.

Προς συμμόρφωση με τις πιο πάνω εισηγήσεις, τα αρμόδια Τμήματα του Πανεπιστημίου Κύπρου προχώρησαν στη θέσπιση διαδικασιών διεκδίκησης θέσεων εισδοχής στη φοιτητική εστία και για τους φοιτητές της β' και γ' κατανομής, εξασφαλίζοντας έτσι, την ίση μεταχείριση τους με τους υπόλοιπους πρωτοετείς φοιτητές.

Η Διαδικασία απαλλαγής από το μάθημα των Θρησκευτικών στα σχολεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης (ΑΚΡ 135/2009).

Ενώπιον της Αρχής κατά των Διακρίσεων τέθηκε μία καταγγελία σχετικά με τη διαδικασία που τηρείται από το Υπουργείο Παιδείας για την απαλλαγή μαθητών της Μέσης Εκπαίδευσης από το μάθημα των Θρησκευτικών και για την απασχόληση των απαλλασσόμενων μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Κατά την εξέταση της καταγγελίας διαπιστώθηκε ότι η έρευνα θα ήταν ελλιπής εάν δεν επεκτεινόταν και στην ανάλογη διαδικασία απαλλαγής που τηρείται στα σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης, καθώς το θέμα αφορά ένα σημαντικό αριθμό μαθητών. Ως εκ τούτου, η Έκθεση της Επιτροπής Διοικήσεως αφορά και στις διαδικασίες απαλλαγής μαθητών Δημοτικής Εκπαίδευσης από το μάθημα των Θρησκευτικών.

Συγκεκριμένα, ο κ. και η κα Α. και Ν.Ζ υπέβαλαν παράπονο κατά του Υπουργείου Παιδείας σε σχέση με τη μεταχείριση της δεκατριάχρονης κόρης τους Μ., που φοιτά στην πρώτη τάξη του Γυμνασίου. Συγκεκριμένα, οι καταγγέλλοντες αναφέρουν ότι υπέβαλαν αίτημα για απαλλαγή της κόρης τους από το μάθημα των Θρησκευτικών για το λόγο ότι είναι Μάρτυρες του Ιεχωβά. Το αίτημα τους έγινε δεκτό με απόφαση της Διευθύντριας Μέσης Εκπαίδευσης, η οποία καθόριζε ότι η κόρη τους θα απασχολείτο κατά την ώρα του μαθήματος των Θρησκευτικών με την προετοιμασία μιας εργασίας –project, σε θέμα που θα καθοριζόταν σε συνεννόηση με τη Διεύθυνση του σχολείου και δε θα αποτελούσε μέρος της αξιολόγησης της μαθήτριάς. Μέχρι τον Οκτώβριο 2009, η Διεύθυνση του σχολείου αρνιόταν να εκτελέσει την πιο πάνω απόφαση, υποχρεώνοντας την κόρη τους είτε να παρακολουθεί το μάθημα των Θρησκευτικών είτε να βρίσκεται στην αυλή του σχολείου χωρίς καμία επιτήρηση.

Το άρθρο 18 εδ.1 -3 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας προνοεί ότι:

- «...1. Έκαστος έχει το δικαίωμα ελευθερίας σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας.»
2. Όλες οι θρησκείες, των οποίων τα δόγματα και οι ιεροτελεστίες δεν είναι μυστικές, είναι ελεύθερες.
3. Όλες οι θρησκείες είναι ίσες ενώπιον του νόμου. [...]»

Επιπλέον, στο εδάφιο 4 του ως άνω άρθρου αναφέρεται ότι έκαστος είναι ελεύθερος και έχει το δικαίωμα να πρεσβεύει και να εκδηλώνει τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις μέσω της λατρείας, διδασκαλίας, ασκήσεως ή τηρήσεων των τύπων είτε ατομικά είτε συλλογικά, κατ'ιδίαν ή δημόσια και να μεταβάλλει τη θρησκεία ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Το δικαίωμα ελευθερίας σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας υπόκειται μόνο σε περιορισμούς που κρίνονται αναγκαίοι για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, την υγεία, τα δημόσια ήθη και για την προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων και ελευθεριών⁷. Περαιτέρω, στο εδάφιο 7 του πιο πάνω άρθρου προβλέπεται ότι μέχρι τη συμπλήρωση του 16^{ου} έτους της ηλικίας, η απόφαση για τη θρησκεία, την οποία θα ακολουθήσει το άτομο λαμβάνεται από αυτόν που έχει τη νόμιμη επιμέλεια του.

Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας αποτελεί ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, το οποίο έχει αναγνωριστεί από μια σειρά διεθνών συνθηκών. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι σχετικές διατάξεις περιέχονται τόσο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου⁸ (ΕΣΔΑ) όσο και στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁹.

Ειδικότερη έκφανση της ελευθερίας αυτής αποτελεί το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να πρεσβεύει συγκεκριμένη θρησκεία ή δόγμα και να εκδηλώνει ελεύθερα τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Σε μια σύγχρονη και δημοκρατική κοινωνία, όπου συνυπάρχουν πολλές και διαφορετικές θρησκείες, η Πολιτεία θα πρέπει να οργανώνει και να εξασφαλίζει την ομαλή άσκηση όλων των θρησκευτικών πεποιθήσεων, παραμένοντας ουδέτερη και αμερόληπτη. Ο ρόλος αυτός της Πολιτείας συνδέεται άμεσα με την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, της θρησκευτικής πολυμορφίας και της ανοχής στη διαφορετικότητα.

Όπως έχει τονίσει επανειλημμένα το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), η ελευθερία άσκησης και έκφρασης των θρησκευτικών πεποιθήσεων εμπεριέχει και την αρνητική όψη της, δηλαδή το δικαίωμα να μην απαιτείται η αποκάλυψη της πίστης ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων και να μην απαιτείται οποιαδήποτε δήλωση από την οποία να μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα εάν και κατά πόσο οποιοσδήποτε ανήκει σε θρησκεία ή δόγμα¹⁰.

Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται και το δικαίωμα απαλλαγής μαθητών από το μάθημα των Θρησκευτικών κατά τη φοίτηση τους σε σχολεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης. Η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε ότι το γενικό πλαίσιο προστασίας της θρησκευτικής ελευθερίας επιβάλλει το να μη συνοδεύεται η απαλλαγή από οποιαδήποτε έμμεση κύρωση ή επαχθή προϋπόθεση. Η άσκηση οποιουδήποτε δικαιώματος καθίσταται ουσιαστική μόνο στις περιπτώσεις που δεν εξαρτάται από επαχθείς προϋποθέσεις που θίγουν τελικά τα δικαιώματα του ενδιαφερομένου.

Ως τέτοια επαχθής προϋπόθεση θα μπορούσε να εκληφθεί η απαίτηση αποκάλυψης των θρησκευτικών πεποιθήσεων του μαθητή, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την αρνητική θρησκευτική ελευθερία, που ορίζει να μην επιβάλλεται η αποκάλυψη των θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου σχετικά με τα σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι η διαδικασία απαλλαγής που προβλέπεται στο άρθρο 17 των σχετικών Κανονισμών αφορά μόνο σε αλλόθρησκους μαθητές («μαθητές που δεν είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι»). Ως εκ τούτου, η διαδικασία απαλλαγής ενέχει αναπόφευκτα την αποκάλυψη του θρησκέυματος του αιτούντα ή τουλάχιστον τη δήλωση ότι είναι άθρησκος ή ετερόδοξος ή ετερόθρησκος. Σε αντίθετη περίπτωση, το αίτημα για απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών θα απορριφθεί, καθώς δεν προβλέπονται οποιοιδήποτε άλλοι λόγοι που να δικαιολογούν την απαλλαγή.

7. Άρθρο 18, εδάφιο 6 Συντάγματος της Κύπρου

8. Άρθρο 9: Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

9. Άρθρο 10: Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

10. *Alexandridis v. Greece*, no. 19516/06, § 38, ECHR 2008-... and, *mutatis mutandis*, *Hasan and Eylem Zengin v. Turkey*, no. 1448/04, § 76 in fine, ECHR 2007-XI

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου σχετικά με τα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι οι σχετικοί Κανονισμοί προβλέπουν την απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών για «ειδικούς λόγους», οι οποίοι δεν εξειδικεύονται από τους Κανονισμούς. Όπως αναφέρθηκε από τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας, με βάση την πρόνοια αυτή απαλλάσσονται μαθητές που δεν είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι. Επιπλέον, όπως αναφέρεται, έχει διευκρινιστεί με Υπουργική απόφαση ότι στην έννοια των «ειδικών λόγων» εμπίπτουν και οι λόγοι συνείδησης.

Από την εξέταση των στοιχείων που αναλύθηκαν, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αποκάλυψη των θρησκευτικών πεποιθήσεων ως απαραίτητο στοιχείο άσκησης δικαιώματος συνιστά απαγορευμένη επαχθή προϋπόθεση, καθώς δεν συνδέεται αιτιολογικά με την εξυπηρέτηση νόμιμου σκοπού. Συγκεκριμένα, η προϋπόθεση αυτή προσβάλλει την αρχή της αναγκαιότητας αφενός διότι αντιβαίνει προς την αρνητική θρησκευτική ελευθερία τόσο των μαθητών όσο και των γονέων τους και αφετέρου διότι προσκρούει προς το ειδικότερο δικαίωμα των γονέων να καθοδηγούν τα παιδιά τους κατά την άσκηση του πιο πάνω δικαιώματος. Επιπλέον, η Επίτροπος έκρινε ότι στη δεδομένη περίπτωση η αποκάλυψη των θρησκευτικών πεποιθήσεων δεν αιτιολογείται λογικά και δεν είναι αναγκαία για εξυπηρέτηση οποιουδήποτε νόμιμου σκοπού. Περαιτέρω, το ενδεχόμενο αποκάλυψης ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, όπως η θρησκεία, μπορεί να αποτελέσει σοβαρό λόγο αποχής από την άσκηση του δικαιώματος της απαλλαγής από το μάθημα των Θρησκευτικών.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συνολική μεταχείριση που τυγχάνουν οι γονείς και οι μαθητές που επιθυμούν να απαλλαγούν από το μάθημα των Θρησκευτικών, δεν συνάδει με τις αρχές της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας είτε γιατί αναγκάζονται να αποκαλύψουν τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις είτε γιατί δεν υφίσταται ξεκάθαρο ρυθμιστικό πλαίσιο όσον αφορά στους όρους και στη διαδικασία της απαλλαγής, το οποίο να γνωρίζουν εκ των προτέρων οι ενδιαφερόμενοι. Περαιτέρω, εξαιρετικά προβληματικό παραμένει και το πλαίσιο αποχής των μαθητών από σχολικούς εορτασμούς.

Όσον αφορά στα δεδομένα της συγκεκριμένης περίπτωσης που κατήγγειλαν οι παραπονούμενοι, η Επίτροπος συμπέρανε ότι οι χειρισμοί του Υπουργείου Παιδείας οδήγησαν τελικά στον στιγματισμό της μαθήτριας, καθώς για αρκετούς μήνες μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς η μαθήτρια απομονωνόταν από τους συμμαθητές της και βρισκόταν στην αυλή του σχολείου. Είναι χαρακτηριστικό ότι, παρόλο που η μαθήτρια είχε εξασφαλίσει απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών από τις 21 Σεπτεμβρίου 2009, η απόφαση απαλλαγής εφαρμόστηκε πλήρως τον Απρίλιο 2010, μόλις δύο μήνες πριν τη λήξη του σχολικού έτους. Το γεγονός αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η περίπτωση της μαθήτριας δεν αντιμετωπίστηκε με τη δέουσα σοβαρότητα από την αρμόδια Αρχή και οδήγησε τελικά σε δυσμενή μεταχείριση της λόγω των θρησκευτικών της πεποιθήσεων.

Προς την κατεύθυνση της ουσιαστικής άσκησης της θρησκευτικής ελευθερίας και της άρσης κάθε επαχθούς προϋπόθεσης, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε τα ακόλουθα:

- Την εξέταση του ενδεχομένου τροποποίησης των σχετικών Κανονισμών στα σημεία όπου παρατηρούνται ασάφειες ή ελλείψεις.
- Την ετοιμασία από το Υπουργείο Παιδείας σχετικού εντύπου αίτησης για απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών και για αποχή από σχολικούς εορτασμούς.
- Τη διαρκή ενημέρωση και εκπαίδευση όσων απασχολούνται σε σχολεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης για τον χειρισμό των μαθητών που έχουν τύχει απαλλαγής από το

μάθημα των Θρησκευτικών ή αποχής από σχολικές δραστηριότητες, με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι μαθητές δεν θα στιγματίζονται λόγω αυτής της επιλογής τους.

Αυτεπάγγελτη έρευνα αναφορικά με τη μη δυνατότητα συμμετοχής μαθήτριας με παραπληγία, στη φιλανθρωπική πτήση «Χαράς και Ζωής» (ΑΚΡ/ΑΥΤ 1/2009).

Με αφορμή δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο και τον ισχυρισμό της Οργάνωσης Παραπληγικών Κύπρου (Ο.ΠΑ.Κ) για τον αποκλεισμό μαθήτριας με παραπληγία από τη συμμετοχή στη φιλανθρωπική πτήση «Χαράς και Ζωής» η οποία έγινε στις 8/12/2008, η Επίτροπος αποφάσισε να παρέμβει αυτεπάγγελα, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της με βάση τον περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμο του 2004 (Ν.42(Ι)/2004). Η μαθήτρια φοιτούσε σε μονάδα ειδικής εκπαίδευσης, για άτομα με κινητικές ή άλλες αναπηρίες.

Στα πλαίσια της έρευνας, Λειτουργός της Αρχής επικοινωνήσε με τον πατέρα της μαθήτριας από τον οποίο ενημερώθηκε για το περιστατικό. Για τους ισχυρισμούς του πατέρα καθώς και για τις θέσεις της Ο.ΠΑ.Κ ζητήθηκαν τα σχόλια και οι απόψεις του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι, παρά το γεγονός ότι οι διοργανωτές της εκδήλωσης γνώριζαν εκ των προτέρων για τις ιδιαίτερες ανάγκες που συνεπάγεται η συμμετοχή στην εκδρομή παιδιών με κινητικές ή άλλες αναπηρίες, η σχολική διεύθυνση και το αρμόδιο Υπουργείο δεν σχεδίασαν και δεν έλαβαν τα ενδεικνυόμενα μέτρα για τη διασφάλιση της συμμετοχής της μαθήτριας στην εκδρομή. Σημειώθηκε δε ότι δραστηκότερη κινητοποίηση από το Υπουργείο παρατηρήθηκε μόνο μετά από προσωπική παρέμβαση και επιμονή του πατέρα της μαθήτριας. Με αυτά τα δεδομένα και λαμβάνοντας υπόψη το φιλανθρωπικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα της εκδήλωσης, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο χειρισμός που έτυχε η μαθήτρια από το Υπουργείο Παιδείας στο ζήτημα της παροχής διευκολύνσεων για συμμετοχή της στην εκδρομή δεν ήταν ο ενδεδειγμένος, ενώ το δικαίωμα της για ισότιμη συμμετοχή στην εκδήλωση δεν έγινε σεβαστό.

Ειδικότερα, η Επίτροπος επισήμανε ότι ο χειρισμός του θέματος από την αρμόδια Αρχή διέπτετο από μια λογική πρόχειρων λύσεων, αφού οι λύσεις που προτάθηκαν είτε διαλάμβαναν τη μειωμένης ασφάλειας μεταφορά της μαθήτριας είτε την άνιση μεταχείρισή της, δεδομένου ότι αυτή θα μεταφερόταν ατομικά στο αεροδρόμιο και όχι με τους άλλους μαθητές. Παράλληλα, επισημάνθηκε το παράδοξο που αναδεικνύει το σύνολο των δεδομένων της συγκεκριμένης περίπτωσης, ότι δηλαδή σε μια καθόλα αξιόπαινη φιλανθρωπική εκδήλωση ευαισθητοποίησης για τα άτομα με αναπηρίες δεν διασφαλίστηκε η ισότιμη συμμετοχή σε αυτή μιας μαθήτριας με αναπηρία.

Από το σύνολο των στοιχείων προέκυψε ότι, υπό τις δεδομένες συνθήκες και ενόψει της φύσης και του σκοπού της εκδήλωσης, η πλέον δίκαιη και παιδαγωγική λύση που άρμοζε στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν η χρήση ειδικού λεωφορείου για τη μεταφορά όλων των μαθητών. Το ψηλότερο κόστος που θα συνεπάγεται η χρήση ειδικού λεωφορείου δεν αντιστάθμιζε, σε καμία περίπτωση, την παιδαγωγική σημασία και την ανάγκη διασφάλισης της ισότιμης συμμετοχής της μαθήτριας στη σχολική εκδρομή.

Τέλος, η Επίτροπος εξέφρασε τον προβληματισμό της για τον σκοπό που εξυπηρέτησαν οι χειρισμοί της αρμόδιας Αρχής σε σχέση με την τήρηση, στην πράξη, των αρχών και εξαγγελιών που θέτει το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας για την καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού¹¹ και τους ευρύτερους σκοπούς πραγματοποίησης εκδηλώσεων αυτού του τύπου. Επειδή δε οι ελλείψεις αυτοί χειρισμοί που ανέδειξε η συγκεκριμένη περίπτωση θέτουν, με τέτοια ατυχή και λυπηρά περιστατικά, σε δοκιμασία τους ίδιους τους σκοπούς πραγματοποίησης των εκδηλώσεων αυτών, πρέπει, όπως πρόσθεσε η Επίτροπος, να αποτελέσουν αφορμή για προβληματισμό από το Υπουργείο, για αποφυγή παρόμοιων περιστατικών.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού μελετήσει κατά προτεραιότητα το θέμα της ισότιμης συμμετοχής των μαθητών με αναπηρίες σε όλο το φάσμα των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων συμπεριλαμβανομένων των εκδρομών και εκδηλώσεων. Στα πλαίσια αυτά, κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση αποτελεσματικών μέτρων που θα διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή όλων των παιδιών με αναπηρίες στο σύνολο των εκπαιδευτικών/σχολικών δραστηριοτήτων. Για την αποτελεσματική δε αντιμετώπιση του κίνδυνου εκπαιδευτικού αποκλεισμού των παιδιών με αναπηρία, η Επίτροπος εισηγήθηκε τον εντοπισμό και την άρση όλων των εμποδίων και των φραγμών στην ισότιμη πρόσβαση των μαθητών με αναπηρία, σε όλες τις μαθητικές εκδρομές και εκδηλώσεις, σε συνεξάρτηση μάλιστα με τα ιδιαίτερα ζητήματα που παρουσιάζει κάθε μορφή αναπηρίας.

Για σκοπούς μελέτης και λήψης όλων των αναγκαίων μέτρων για διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής των παιδιών με αναπηρίες σε όλο το εύρος των σχολικών δραστηριοτήτων, η Έκθεση υποβλήθηκε στον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού.

11. Για παράδειγμα, «Στόχος 1» για τη Σχολική Χρονιά 2009-2010 ήταν «Η αποτροπή του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της εκπαίδευσης, στο πλαίσιο του δημοκρατικού και ανθρώπινου σχολείου.»

Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.
Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα. Αναπηρία.
Φυλετική. Υπηκοότητα. Χρώμα.

Θρησκεία. Πεποίθηση. Φύλο.
Ηλικία. Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.
Υπηκοότητα. Χρώμα. Θρησκεία.
Πεποίθηση. Φύλο. Ηλικία.
Σεξουαλικότητα.
Αναπηρία. Φυλετική.

Παράρτημα

Κατευθυντήριες Αρχές των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) κατά του Ρατσισμού, της Ξενοφοβίας και των Διακρίσεων

Επιθυμώντας να συμβάλει στην αντιμετώπιση, την αποτροπή και την εξάλειψη φαινομένων ρατσισμού, ξενοφοβίας και διακρίσεων οποιασδήποτε μορφής, το Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του ως Αρχή κατά των Διακρίσεων, συστήνει τις ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές δεοντολογίας ως προς την εκπλήρωση της αποστολής των ΜΜΕ για σεβασμό της διαφορετικότητας και καταπολέμηση των διακρίσεων.

Όλοι οι συντελεστές των ΜΜΕ να:

- 1) σέβονται και τιμούν τον πολιτισμό όλων των χωρών, των λαών και των εθνών,
- 2) είναι αλληλέγγυοι προς όλους τους λαούς και τους ανθρώπους που αγωνίζονται εναντίον της δικτατορίας, της καταπίεσης και της ξένης κατοχής της πατρίδας τους,
- 3) προάγουν την αλληλοκατανόηση μεταξύ όλων των κατοίκων της Κύπρου, ανεξαρτήτως αν αυτοί είναι αυτόχθονες (Ελληνοκύπριοι, Τουρκοκύπριοι, Αρμένιοι, Μαρωνίτες, ή Λατίνοι) ή μετανάστες,
- 4) υπερασπίζονται ισότιμα τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων και όλων των κοινωνικών ομάδων, ανεξαρτήτως φυλής, εθνικής καταγωγής, φύλου, χρώματος, θρησκείας, γλώσσας, ηλικίας, πολιτικών και ιδεολογικών πεποιθήσεων, οικονομικής κατάστασης, κοινωνικής θέσης, προσωπικών ή άλλων ιδιαιτεροτήτων,
- 5) προσπαθούν, ώστε η παρουσίαση γεγονότων, πράξεων και κοινωνικών φαινομένων, να γίνεται κατά τρόπο που να μην αναπαράγει ρατσιστικά και ξενοφοβικά στερεότυπα, να μην προκαλεί κοινωνικό πανικό για οποιαδήποτε ομάδα του πληθυσμού και για οποιοδήποτε άτομο με ιδιαιτερότητες,
- 6) εντάσσουν στην ατζέντα των ΜΜΕ θετικά και όχι μόνο αρνητικά γεγονότα, πράξεις και φαινόμενα που σχετίζονται με μετανάστες και άλλες κοινωνικές ομάδες με ιδιαιτερότητες. Συστήνεται, για παράδειγμα, να εντάξουν στα προγράμματα και στις σελίδες τους αντισταθμιστικού τύπου εκπομπές και δημοσιεύματα, ώστε να αναδεικνύονται ο πολιτισμός, τα έθιμα και οι παραδόσεις των μεταναστών καθώς και η θετική συνεισφορά τους στην κυπριακή κοινωνία,
- 7) προσφέρουν δυνατότητα έκφρασης στους μετανάστες και τους πρόσφυγες, ιδίως για θέματα που τους επηρεάζουν και τους αφορούν,
- 8) επιδιώκουν την ανάδειξη αναγνωρίσιμων προσώπων που ανήκουν στις κοινωνικές ομάδες των μεταναστών, τα οποία έχουν σημαντική προσφορά στην κοινωνία,

- 9) ενεργούν ώστε να συμπεριλαμβάνονται στο ανθρώπινο δυναμικό των ΜΜΕ άτομα με μεταναστευτική προέλευση ή που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ώστε να ενισχυθεί η πολυμορφία και η αντιπροσωπευτικότητα,
- 10) αποφεύγουν τη δημοσίευση κειμένων, φωτογραφιών, σκίτσων, καθώς και τη μετάδοση ενημερωτικών και ψυχαγωγικών εκπομπών, που δυνατόν να καλλιεργούν μίσος, ξενοφοβία, προκατάληψη και αρνητικά στερεότυπα εναντίον οποιασδήποτε φυλετικής, εθνικής ή κοινωνικής ομάδας ή προσώπου,
- 11) χρησιμοποιούν τη σωστή και ακριβή ορολογία για κάθε περίπτωση αναφοράς προσφύγων ή μεταναστών. Συστήνεται, επί παραδείγματι, να αποφεύγεται ο όρος «λαθρομετανάστης» και να χρησιμοποιείται ο όρος «παράτυπος μετανάστης», εφόσον, σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία και την Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ, ο όρος «λαθραίος» είναι απαξιοτικός, συνδέεται με την έννοια της παρανομίας και της εγκληματικότητας και δημιουργεί αρνητικά στερεότυπα,
- 12) αποφεύγουν να χρησιμοποιούν γενικεύσεις ή φρασεολογία η οποία χλευάζει, διασύρει ή υποτιμά τα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες, που ανήκουν στην κατηγορία των μεταναστών ή που χαρακτηρίζονται από ιδιαιτερότητες ή που αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό,
- 13) αποφεύγουν, σε περιπτώσεις ρεπορτάζ για εγκλήματα ή άλλες μορφές παραβατικότητας και κοινωνικής απόκλισης, να αναφέρουν την εθνικότητα, τη θρησκεία, τη χώρα καταγωγής, την οικονομική και κοινωνική θέση ή σε άλλα χαρακτηριστικά των εμπλεκομένων, εκτός εάν αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σχετικής πληροφόρησης,
- 14) επιδιώκουν τη μέγιστη δυνατή τεκμηρίωση ή διασταύρωση πληροφοριών και στοιχείων που αφορούν σε πρόσφυγες, μετανάστες και άλλες ευάλωτες ομάδες,
- 15) επιμορφώνονται ειδικά σε ζητήματα διαχείρισης θεμάτων που αφορούν μετανάστες και άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας που ενδεχομένως αναπαράγεται από τα ΜΜΕ.

